

K-märkt - på riktigt!

En studie av tillvaratagandet av kulturmiljön med
hjälp av planbestämmelser enligt PBL i Skåne län

www.m.lst.se

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Natur- och Kulturmiljö
SKÅNE I UTVECKLING 2006:09

Paul Hansson

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Titel:	K-märkt – på riktigt! En studie av tillvaratagandet av kulturmiljön med hjälp av planbestämmelser enligt PBL i Skåne län
Utgiven av:	Länsstyrelsen i Skåne Län
Författare:	Paul Hansson
Beställningsadress:	Länsstyrelsen i Skåne Län Strategiavdelningen 205 15 MALMÖ Tfn: 040-25 20 00 lansstyrelsen@m.lst.se
Copyright:	Länsstyrelsen i Skåne län
Upplaga:	200 ex
Rapportserien Skåne i utveckling:	Rapport: 2006:09
ISSN:	1402-3393
Layout:	Länsstyrelsen
Tryckt:	Länsstyrelsen
Omslagsbild:	Fiskeläget Viken i Höganäs kommun, foto: Paul Hansson

Förord

År 1987 infördes Plan- och bygglagen och landets kommuner fick därmed ett utökat ansvar för att tillvarata kulturvärdena i den byggda miljön. Ändringen förutsatte att kommunerna fick stöd i form av kunskap och råd från länsstyrelserna och länsmuseerna. Utöver detta fick länsstyrelserna ett tillsynsansvar att följa plan- och byggutvecklingen i länet och länsmuseerna skulle svara för kunskapsuppbyggnaden om länets kulturmiljöer.

I föreliggande rapport finns en sammanställning av alla de tusentals byggnader och miljöer som kommunerna i Skåne gett skydds- eller varsamhetsbestämmelser sedan Plan- och bygglagen infördes 1987. Rapporten har tagits fram i ett samarbete mellan länsstyrelsen i Skåne län och Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne. Den har finansierats med medel från det nationella Miljömålsrådet och med medel från anslaget 28:26 för kulturmiljövård.

Det är vår förhoppning att sammanställningen skall leda till diskussion och delaktighet om vad vi tillvaratar och varför samt att den då också skall kunna fungera som ett strategiskt verktyg för ett Skåne i utveckling.

/Bo Strömgren

Chef för Strategiavdelningen, Länsstyrelsen i Skåne län

Innehållsförteckning

Sammanfattning och slutsatser.....	3
1. Inledning.....	4
1.1 Några begreppsförklaringar	4
1.2 Bakgrund - Kulturarv och miljömål	5
1.3 Problemanalys.....	6
1.4 Syften.....	7
1.5 Metod.....	7
1.6 Källmaterialet.....	9
1.7 Avgränsningar	9
2. Antaganden och teoretiska referensramar.....	10
2.1 Om kulturarv.....	10
2.2 Om tillvaratagande.....	11
2.3 Om indikatorer	12
3. Tidigare undersökningar.....	13
3.1 Inledning	13
3.2 Studier om skydds- och varsamhetsbestämmelser	14
3.3 Studier om kulturmiljön i Plan- och byggsystemet	16
3.3 Studier om indikatorer	19
4. Regionala analyser.....	21
4.1 Var finns objekten?	21
4.2 Objekt i intresseområden för kulturmiljövård	25
4.3 Hur har tillvaratagandet utvecklats från 1987 till 2005?	28
4.4 När vi målet om 25%-igt skydd?.....	29
4.5 Bestämmelsernas inriktning	30
4.6 Betydelsen av antikvarisk kompetens.....	34
4.7 Tillvaratas byggnader inom fiske, jord och skogsbruk? ..	35
5. Förslag till fortsatta undersökningar.	37
Litteratur och källor.....	38
Bilaga 1 Nationella miljömål	40
Bilaga 2 Kommunvisa analyser.....	43

Sammanfattning och slutsatser

Detta är en rapport om projektet Räkna Q vars målsättning varit att kartlägga de objekt, vanligtvis byggnader, som getts bestämmelser om varsamhet och skydd för kulturvärden i detaljplaner och områdesbestämmelser i kommunerna i Skåne län mellan åren 1987 och 2005. Syftet med projektet har varit att få en samlad bild av hur många sådana objekt det finns och var de är belägna samt att analysera och sprida denna bild.

Antalet objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser uppgår till 8788 stycken. Detta är grovt uppskattat ca 1 % av det totala antalet byggnader i Skåne.

De objekt som getts tillvaratagandebestämmelser är geografiskt spridda över hela Skåne. Antalet platser och antalet objekt som reglerats på varje plats varierar kraftigt i olika delar av Skåne. På några platser är det upp till 400 objekt per kvadratkilometer men som glesast är det över en mil mellan objekten.

Merparten av den bebyggelse som reglerats med avseende på kulturvärden finns inom 3 km från kustlinjen och utgörs av fiskelägen och stadsbebyggelse i Helsingborg och Ystad.

Det finns få regleringar av bebyggelsens kulturvärden på landsbygden i Skånes inland. Ett betydande undantag är det 40-tal byar som reglerats i Trelleborgs kommun.

Skydds- och varsamhetsbestämmelser för bebyggelsens kulturvärden saknas helt i ca 70 % av Skånes tätorter.

Det vanligaste är att ett mindre antal objekt, under 10, reglerats på varje plats. Det handlar alltså mer om ett tillvaratagande av kulturvärden för enstaka byggnader än om hela eller delar av bebyggelsemiljöer.

På platser där ett större antal objekt getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser så har detta vanligen skett med hjälp av tillägg till detaljplan eller områdesbestämmelser, mera sällan med hjälp av detaljplaner.

Sett över perioden från 1987 till 2005 så har antalet varsamhetsbestämmelser hela tiden ökat men antalet rivningsförbud har sedan mitten av 1990-talet en svag utveckling.

I. Inledning

Denna rapport handlar om projektet Räkna Q vars målsättning varit att kartlägga de objekt som getts bestämmelser om varsamhet och skydd för kulturvärden i detaljplaner och områdesbestämmelser i kommunerna i Skåne län från den 1/1 1987 till den 31/12 2005. Syftet med projektet har varit att få en samlad bild av hur många sådana objekt det finns och var de är belägna samt att analysera och sprida denna bild. Projektet har beställts och finansierats av länsstyrelsen med 190 000:- från nationella Miljömålsrådet och 50000:- via anslaget 28:26 för kulturmiljövård.

Projektet har utförts i samarbete mellan länsstyrelsen och

Regionmuseet/Landsantikvarien i Skåne. Författare till rapporten är Paul Hansson. Kartläggningsarbetet har utförts av antikvarierna Paul Hansson, Anna Rabow, Anna Ligoura samt Emelie Petersson. Från Länsstyrelsen i Skåne län har följande personer medverkat i projektet: Suzanne Pluntke, David Lindegren, Eva Matsson, Kent Skoog, Charlotte Larsson och Ida Thuresson. Projektet startade i oktober 2005 och avslutas med denna rapport i augusti 2006 samt ett seminarium under hösten 2006.

I.1 Några begreppsförklaringar

I den här rapporten används en del fackbegrepp som är gängse inom samhällsplaneringen och kulturarvssektorn och som därför kan behöva en förklaring.

- Skydds- och varsamhetsbestämmelser. Detta är bestämmelser som infördes med Plan- och bygglagen år 1987. Skyddsbestämmelse är en bestämmelse som skyddar mot förvanskning av en byggnads kulturhistoriska värden. Den är avsedd att gälla befintliga miljöer, byggnader eller byggnadsdelar och anger då att dessa skall bevaras. Rivningsförbud är alltid en skyddsbestämmelse men en skyddsbestämmelse av en byggnadsdel innebär inte rivningsförbud för hela byggnaden. Varsamhetsbestämmelse är en bestämmelse som anger att ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att dess karaktärsdrag bevaras, ofta anges också hur ändringar kan utföras. Den är avsedd för befintliga miljöer, byggnader eller byggnadsdelar. Skillnaden mellan de båda är att skyddsbestämmelsen syftar till att bibehålla det befintliga utförandet medan varsamhetsbestämmelsen syftar till att bibehålla den befintliga karaktären.
- Detaljplan och områdesbestämmelser. Detta är planinstrument som infördes med Plan- och bygglagen år 1987. Med dessa planinstrument reglerar kommunerna planområdets användning för exempelvis bostäder, gator, industrier och parker samt hur byggande och andra ändringar skall utföras. I detaljplan och områdesbestämmelser kan ovannämnda skydds- och varsamhetsbestämmelser införas. Skillnaden mellan de båda är att med detaljplan regleras också byggrätter dvs fastighetsägarens rätt till nybyggnad. Områdesbestämmelser kan endast användas för att reglera befintliga förhållanden.

- Riksintressen. Riksintressen har sitt ursprung i den fysiska riksplaneringen från tidigt 1970-tal. De riksintressen vi har idag infördes med Naturresurslagen 1987. Det är staten som beslutar om riksintressen och de anger olika samhällssektors anspråk på rikets mark och vattenområden. Riksintressen finns för exempelvis försvar, fiske, naturmiljövård och för det som är intressant i den här rapporten - kulturmiljövård. Riksintresse är inget skyddsinstrument men ett riksintresses värden får inte påtagligt skadas. Det är i huvudsak kommunernas uppgift att säkerställa riksintressena. Riksintressena för kulturmiljövård är i Skåne ca 100 stycken och majoriteten finns i f.d. Malmöhus län.
- Regionala kulturmiljöprogrammet. I Skåne finns ett av länsstyrelsen nyligen framtaget regionalt kulturmiljöprogram. Det är ännu en remissupplaga men finns tillgängligt på länsstyrelsens hemsida och kan betraktas som kulturmiljösektorns regionala intressen i Skåne. Det har sitt ursprung i tidigare program och tillkom främst för att dessa behövde uppdateras vad gällde modernare miljöer och för att få en bättre fördelning av kulturmiljöområdena i länet.
- Kulturarvssektorn. Med kulturarvssektorn menas i den här rapporten de officiella institutioner som yrkesmässigt arbetar med kulturarvsfrågor. Det kan röra sig om regionala och lokala museer, länsstyrelsen samt kommunala förvaltningar och nämnder. Ett snävare begrepp är kulturmiljösektorn och det handlar då om den del av kulturarvssektorn som arbetar med frågor som är knutna till den fysiska miljön som exempelvis odlingslandskap, fornlämningar och byggnader.

1.2 Bakgrund - Kulturarv och miljömål

År 1987 infördes Plan- och bygglagen och landets kommuner fick därmed ett utökat ansvar för att tillvarata kulturvärdena i den byggda miljön. Samtidigt ersattes begreppet kulturminnesvård med kulturmiljövård och denna betraktas därefter som ett allmänintresse. I Plan- och bygglagen gavs kommunerna möjlighet att i detaljplaner och områdesbestämmelser införa bestämmelser om skydd och varsamhet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Det utökade ansvaret förutsatte att kommunerna fick stöd i form av kunskap och råd från länsstyrelserna och läns museerna. Utöver detta fick länsstyrelserna ett tillsynsansvar att följa plan- och byggutvecklingen i länet och läns museerna skulle svara för kunskapsuppbyggnaden om länets kulturmiljöer. Utvärderingarna av hur detta system fungerat i praktiken har varit få och av stickprovskaraktär. Trots misstankar om brister i systemet har inga väsentliga korrigeringar gjorts.

I propositionen Svenska Miljömål (1997/98:145), vars syfte är att samla miljöarbetet och till nästa generation lämna över ett samhälle där de största miljöproblemen är

lösta, infördes nya mål och delmål för miljöarbetet. I de numera 16 miljömålen är tillvaratagandet av kulturarvet en väsentlig del och för att kunna arbeta så att målen uppnås har kulturarvssektorns behov av lägesbeskrivningar, utvärderingar och åtgärdsstrategier blivit mycket stort.

Kulturarvssektorn har idag tydliga mål att stärka demokratin och öka delaktigheten i sitt arbete genom diskussion, debatt och dialog med medborgarna och med samhället i stort. Ett stort nationellt projekt, Agenda Kulturarv, har nyligen genomförts för att stimulera arbetet mot detta mål. Insikten att kulturarvet är dynamiskt, att det skapas och omskapas inte bara fysiskt (genom att exempelvis gamla byggnader rivs och nya tillkommer) utan genom att sociala processer definierar och omdefinierar vad som är kulturarv, leder till att även målen för kulturarvssektorn formas på detta sätt. De ovan nämnda lägesbeskrivningarna, utvärderingarna och åtgärdsstrategierna måste därför utföras med öppenhet och i dialog med medborgarna och samhället i stort.

I propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (2004/05:150) sägs i flera av miljömålen att kulturarv och kulturmiljöer skall värnas, utvecklas och ha en långsiktigt hållbar förvaltning. Om vi når dessa mål kommer till stor del att bero på kommunernas arbete och det stöd de får för detta. När det gäller den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen är Plan- och bygglagen ett av våra viktigaste instrument.

1.3 Problemanalys

I miljömålen anges att den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall värnas, utvecklas och ha långsiktigt hållbar förvaltning. I delmålen preciseras detta till att arbetet skall grundas på program och strategier samt att det skall ha nått en viss omfattning vid olika årtal. I målet God bebyggd miljö finns på regional nivå delmålet att minst 25 % av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall vara skyddad år 2010. Dessa mål kräver att den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen är identifierad, dvs. att det är känt vad som är 100 %, samt att det är känt hur stor del av denna som idag har ett skydd. Det finns flera sätt att skydda och tillvarata bebyggelse men den reglering som är mest omfattande är den som görs med hjälp av skydds- och varsamhetsbestämmelser i detaljplaner och områdesbestämmelser.

Ett problem är att det idag inte finns en samlad bild av hur mycket bebyggelse som getts sådana bestämmelser eller var denna bebyggelse är belägen. Det är då omöjligt att arbeta strategiskt, att prioritera rätt insatser till rätt nivåer och platser.

Ett följdproblem av att det inte finns någon samlad bild av skyddets omfattning är att delaktigheten i arbetet blir lidande. Kunskap om tillståndet för kulturmiljön är en förutsättning för att medborgarna och samhället i stort skall kunna vara delaktiga i diskussioner om, hur, vad och på vilket sätt vi tillvaratar den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen.

Ett tredje problem är att det inte finns en metod för att följa upp skyddets och tillvaratagandets utveckling. Det går således inte att följa upp om målet nås eller inte och inte heller i vilken takt detta sker.

I.4 Syften

För att möta ovanstående problem har projektet tre syften.

- Det första är att få en samlad bild av de objekt som getts bestämmelser om varsamhet och skydd för kulturvärden i kommunala planer i Skåne län.
- Det andra är att analysera och sprida denna bild till politiker, tjänstemän, medborgarna och samhället i stort.
- Det tredje är att ta fram en metod för att kunna följa utvecklingen av skydds- och varsamhetsbestämmelser i detaljplaner och områdesbestämmelser.

I.5 Metod

Registreringsmetod

För att kunna få en bild av de befintliga bestämmelserna och för att kunna följa utvecklingen av tillkommande bestämmelser behövs en metod för registrering av bestämmelser. Då materialet är mycket omfattande måste registreringsmetoden vara enkel och översiktlig. Den metod som valdes utgår från en metod som redovisas i rapporten *Skyddade byggnader enligt plan och bygglagen*. (Riksantikvarieämbetet, 2003) Metoden går enkelt beskrivet ut på att granska plankartor med avseende på eventuella varsamhets- och skyddsbestämmelser samt i de fall sådana finns registrera de objekt som omfattas av dessa i en digital blankett och markera dessa med en prick på en digital karta. På den digitala blanketten har förutom de aktuella bestämmelserna för objektet även förts in en del administrativa uppgifter samt en bedömning av vad det är för byggnadstyp eller annan typ av objekt som bestämmelserna avser. Registreringen har skett på objektsnivå vilket innebär att varje objekt som omfattas av en skydds- eller varsamhetsbestämmelse har registrerats. Det är då av stor betydelse hur bestämmelsegränsen är utformad. Om bestämmelsegränsen ligger i fastighetsgränsen för exempelvis en villa med garage och ytterligare en komplementbyggnad ger detta tre poster i registret. Om bestämmelsegränsen däremot ligger i linjen för markeringen av huvudbyggnaden gäller den endast denna och det ger då en post i registret. Generella bestämmelser som gäller hela planområden resulterar i ett stort antal poster i registret. Registreringsarbetet har utförts med hjälp av länsstyrelsens ArcView-baserade digitaliseringsapplikation "Diggiloo". En utförligare redovisning av registreringsmetodiken, definitioner av bestämmelser mm kommer att tas fram i en kortfattad registreringsmanual.

Tidsåtgång för registrering

Tanken har varit att den metod som i projektet togs fram för att registrera de befintliga bestämmelserna även skulle kunna användas framöver i det fortlöpande uppföljningsarbetet. För att kunna bedöma om metoden är lämplig för liknande projekt och fortsatt miljömålsuppföljning har själva registreringsarbetet följts upp och noggrant tidredovisats. Sammanlagt har ca 4300 plankartor granskats varav ca 740 planer innehöll 8788 objekt som getts skydds- och varsamhetsbestämmelser.

Tidsåtgången för att granska och registrera detta har varit 318 timmar. Inledningsvis registrerades objekten i Excell vilket gick något fortare än i Diggiloo. De många fördelarna med att ha objekten koordinatsatta på en digital karta gjorde det ändå lätt att byta system. Tiden för att registrera i Diggiloo var i genomsnitt 174 objekt per dag fördelat på 96 planer varav 17 innehöll objekt. Ett överslag för vad det skulle ta i tid att genomföra en liknande registrering för hela Sverige kan göras genom att ta ett genomsnitt av tiden för de 33 kommunerna i Skåne och multiplicera detta med resterande antal kommuner i Sverige. Detta blir ca 2500 timmar eller 310 arbetsdagar.

För den fortlöpande uppföljningen kan, för Skånes del, räknas med ca 2 till 3 arbetsdagar per år för att registrera de planer som kommer in. Detta under förutsättning att antalet planer som kommer in är som ett genomsnitt av de senaste 19 åren. Även om antalet skulle öka till det dubbla innebär det inte någon större arbetsbelastning.

Analysmetod

Metoden för att analysera den samlade bild som registreringen resulterat i har varit att göra enkla sammanställningar och sökningar av den tabelldata och det kartskikt som upprättats. Analyserna har gjorts med syftet att kunna följa upp de miljömål som berör kulturmiljöer. I analyserna har jämförelser gjorts mot riksintressena för kulturmiljövård samt det regionala kulturmiljöprogrammet för Skåne, se www.m.lst.se/kartor. Ett försök gjordes att följa upp materialet gentemot de ca 150 byggnadsinventeringar och bevarandeprogram som finns i Skåne och som inventerats av Boverket. Detta skikt har i nuläget inte den geografiska definiering som krävs för att genomföra en meningsfull analys.

Metod för spridning av resultat

Metoden för att sprida resultatet är genom information om projektet till kommunerna via brev och på länsstyrelsens stadsarkitekt dagar, spridning av denna rapport, pressmeddelanden, seminarier samt genom att kartskiktet görs tillgängligt på länsstyrelsens hemsida.

I.6 Källmaterialet

Källmaterialet utgörs av de plankartor som tillsänts länsstyrelsen efter att de vunnit laga kraft. Plankartor skall innehålla alla bestämmelser i planen. Till plankartorna finns oftast en separat planbeskrivning men denna har endast studerats då plankartan varit otydlig, då bestämmelserna varit otydliga eller då det på plankartan direkt hänvisas till planbeskrivningen.

Plankartor finns också på respektive kommun men då vi registrerat mot länsstyrelsens digitala kartor har det varit nödvändigt att studera de plankartor som finns i länsstyrelsens arkiv. Vi har också sluppit alla de resor som skulle följt av att studera plankartorna i respektive kommuns arkiv. Tillförlitligheten att vi kunnat ta del av samtliga plankartor har vi bedömt som likvärdig, av ca 4300 plankartor upptäckte vi endast en som inte registrerats i länsstyrelsens planarkiv.

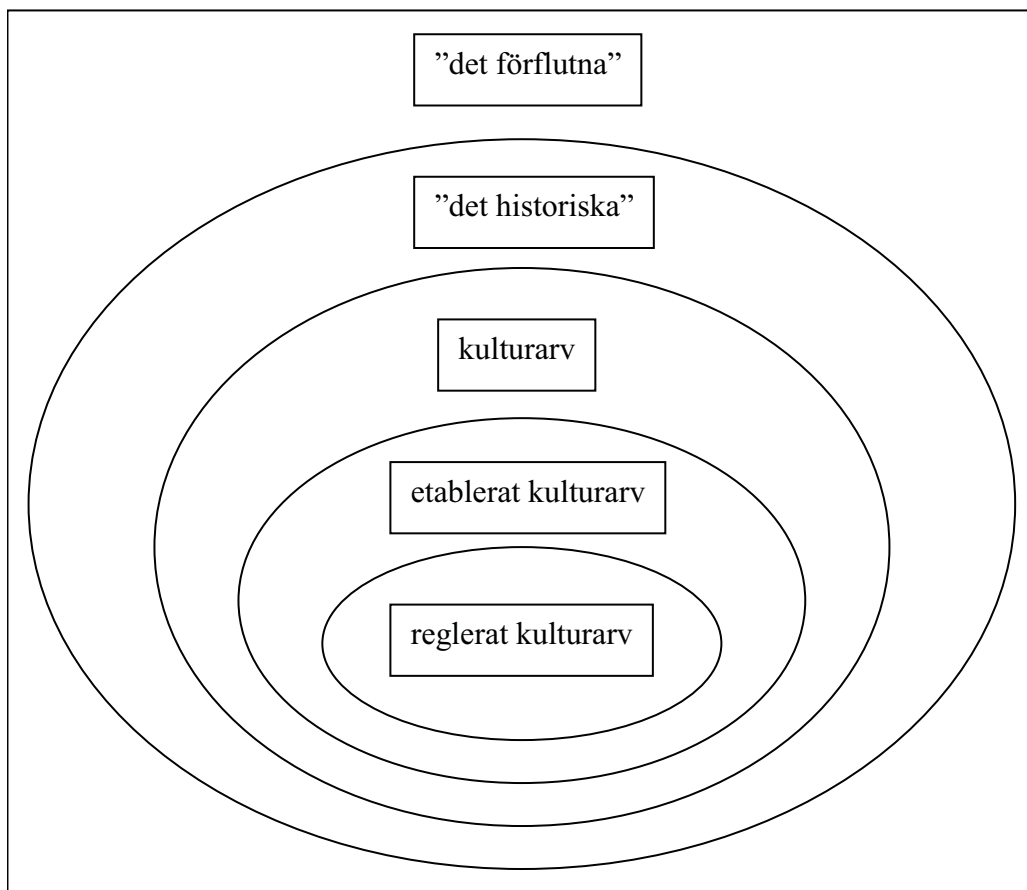
I.7 Avgränsningar

Geografiskt är studien avgränsad till de 33 kommuner som utgör Skåne län. Motivet till den geografiska avgränsningen är naturlig då en heltäckande bild av länet eftersträvs. Kronologiskt har vi studerat plankartor som vunnit laga kraft från och med den 1/1 1987 till och med den 31/12 2005. Den kronologiska avgränsningen bakåt till år 1987 hänger samman dels med införandet av PBL dels med arbetsmängden att gå längre tillbaka i tiden. Före 1987 finns ett stort antal exploateringsplaner men endast ett begränsat antal bestämmelser för att tillvarata kulturvärden. Dessa tidigt skyddade objekt är emellertid inte ointressanta och det har under projektets gång känts mer och mer angeläget att kartlägga även dessa så att bilden av de objekt som getts bestämmelser i syfte att tillvarata kulturvärden blir komplett. Avgränsningen framåt i tiden till den 31/12 2005 hänger samman med uppdraget och överlämnandet av registret till länsstyrelsen för fortsatt förvaltning.

2. Antaganden och teoretiska referensramar

2.1 Om kulturarv

Det finns många frågor kring kulturarv och kulturhistoriskt värde. Ofta handlar de om något skall "räknas" som kulturarv, om något är "K-märkt" eller inte och egentligen undrar nog många vad det är som gör att något blir kulturarv. Bilden och kommentarerna nedan kan vara en hjälp att reda ut begreppen.

Figur 1. En bild till stöd för resonemanget nedan om hur kulturarv kan förstås i förhållande till olika historiska och sociala kontexter.

- "det förflutna" - är allt det som har hänt, det mesta av detta vet vi faktiskt inget om, men det har lämnat massor av olika spår efter sig.
- "det historiska" - är all den kunskap som vi har skaffat oss om det förflutna.
- kulturarv - är allt det av det historiska som någon av oss känner någonting inför. Det kan vara bostadsområdet där vi växte upp som barn, en bok vi minns eller en Volvo Amazon. Det kan vara personligt men det kan också delas av flera, i sistnämnda fallet exempelvis en motorhistorisk klubb.

- etablerat kulturarv - är sådana kulturarv som delas av många och som många av oss känner igen. Det är sådana kulturarv som fått officiell ställning och som finns i läroböcker och turistguider. Det kan vara Kalles Kaviar, Glimmingehus eller midsommarstången och ”små grodorna...”
- reglerat kulturarv – är sådana etablerade kulturarv som av samhället också getts bestämmelser om hur de skall hanteras så att de skall kunna skyddas, tas tillvara och lämnas över till nästa generation. De kan vara reglerade med Kulturminneslagen, Plan- och bygglagen, Miljöbalken m.fl. lagstiftningar. Det är de objekt som reglerats med Plan- och bygglagen som den här rapporten handlar om.

För att återknyta till frågan ovan om vad som är kulturarv så får den med bilden ovan sitt svar i att det beror på vilken nivå man menar. I ett demokratiskt samhälle är det så att något blir kulturarv i samma stund som det utnämns att vara det, om så bara ur en enda persons synvinkel. Men det kan också vara ur fleras synvinkel och hävdas det av flera under längre tid så kommer det så småningom att anses vara ett etablerat kulturarv. Det har då blivit ett allmänintresse och det kan bli en angelägenhet för samhället att tillvarata det på olika sätt. Frågorna kring vad som är kulturarv handlar därför oftare om på vilken nivå i skalan ett kulturarv befinner sig, dvs. om och i vilken grad det har blivit en samhällsangelägenhet.

2.2 Om tillvaratagande

I samhällsplanering och kulturmiljövård används begrepp som hänsyn, varsamhet, bevara, bruka, skydda etcetera och senaste tiden används formuleringen långsiktigt hållbar förvaltning. De handlar alla om att på något sätt ta tillvara något och ser man till bebyggelsen så handlar det vanligen om karaktärsdrag och kulturhistoriska värden.

Hur ser processen för tillvaratagandet av bebyggelsens kulturvärden ut? Det finns inget givet svar på denna fråga men nedanstående steg kan belysa processen:

1. Uppskattning. Här handlar det om att bebyggelsen av någon eller flera tillmätts ett värde utöver det rena bruksvärdet. Skälen kan vara ett men är oftast flera i förening som exempelvis skönhet, nostalgi, stolthet, tradition, historiska händelser, ålder eller personliga minnen.
2. Skildring. Här handlar det om att de värden som bebyggelsen tillmättes i steget ovan också förmedlas till andra. Det kan vara i text eller bild som brev, böcker, reportage, fotografier, oljemålningar eller film.
3. Undersökning. Här handlar det om att mer systematiskt undersöka de värden som tillmätts bebyggelsen exempelvis genom inventering, intervjuer,

fotografering eller uppmätning. Rena undersökningar brukar mera sällan publiceras utan så sker först när bebyggelsen värderats, se nedan.

4. Värdering. I detta skede vägs de värden bebyggelsen tillmätts mot andra värden och mot andra byggnaders värden. Det sistnämnda kallas kulturhistorisk värdering och kan göras på flera sätt exempelvis inom samma kategori eller mot andra byggnader i samma miljö. Ett konkret exempel kan vara en järnvägsstation som jämfört med andra järnvägsstationer kanske inte är så märkvärdig men för det stationssamhälle som den står i är den värdefull. När bebyggelse blivit undersökt och värderad brukar resultatet ofta publiceras i form av bevarandeprogram, kulturmiljöprogram eller liknande.
5. Reglering. I detta skede har samhället funnit bebyggelsen eller den enskilda byggnaden så värdefull att man beslutat om bestämmelser för hur den skall hanteras. Förutom det kulturhistoriska värdet så är ett viktigt incitament för reglering att bebyggelsen eller byggnaden också är hotad dvs. att förändringstrycket är så stort att värdena riskerar att förloras.
6. Ändring. Här sker det faktiska arbetet. Det är i detta skede som tillbyggnader görs och fasader målas, för att nämna några exempel. Om ändringarna görs så att de kulturvärden som bebyggelsen eller byggnaden uppskattades för finns kvar då kan man tala om ett tillvaratagande av dessa värden, i annat fall har de gått förlorade.

De steg som beskrivits ovan skall inte ses som en kedja där varje steg är en länk som måste hålla ihop för att värden skall tas tillvara. Det går utmärkt att måla om en fasad eller göra en tillbyggnad på en byggnad så att värdena tillvaratas även om det inte gjorts någon undersökning eller reglering. Omvänt går det givetvis att förstöra sådana värden av okunskap, ointresse eller genom att bryta mot regleringar.

Det viktiga med framställningen ovan är att den visar att det finns flera steg som kan gynna ett tillvaratagande av kulturvärden. I den här rapporten har vi valt att studera förekomsten av regleringar, steg 5. I uppföljningen av miljömålen studeras också andra steg som exempelvis steg 3 och 4 som handlar om förekomsten av inventeringar och bevarandeprogram. Tanken med detta är att om något steg visar hög förekomst eller är väl genomfört så gynnas tillvaratagandet i det sista steget, i ändringsskedet. Detta kallas för att mäta med indikatorer, se nedan.

2.3 Om indikatorer

En indikator är något som säger något om något. Det är ett slags signal om att något håller på att hända men den säger inte vad som händer. Indikatorer används istället

för tids- och kostnadskrävande undersökningar av verkliga förhållanden. De skall istället signalera att det kan vara värt att göra sådana undersökningar. De måste därför vara relevanta, exempelvis genom att känna av något i en orsakskedja. En vanlig indikator är kroppstemperaturen där förhöjd sådan, dvs feber, tolkas som att något inte står rätt till. Vad som felar säger den inget om, det kan vara allt från en lätt förkylning till en allvarlig sjukdom. Inte heller säger den något om orsaken dvs. om förkylningen berodde på smitta eller att man gått ute i kallt väder.

Anledningen till att vi registrerar skydds- och varsamhetsbestämmelser utgår från antagandet att antalet skydds- och varsamhetsbestämmelser på en plats säger något om hur kulturvärdena tillvaratas på den platsen. Vad de säger är inte känt utan beror på hur orsakskedjan ser ut. Ett stort antal skyddsbestämmelser borde innebära att bebyggelsen tas tillvara men gäller samma sak för ett stort antal varsamhetsbestämmelser? Hur är det med platser där det inte finns några bestämmelser, kanske är bebyggelsen väl tillvaratagen även där? Beror det på intresserade fastighetsägare, engagerade stadsarkitekter eller antikvarisk kompetens i kommunen?

För att kunna säga hur det verkligen förhåller sig krävs intervjuer och undersökningar på plats. För den fortsatta miljömålsuppföljningen är det viktigt att indikatorn analyseras och att orsakskedjan då blir belyst. En grundförutsättning för sådana undersökningar är att platserna och bestämmelserna är kända.

3. Tidigare undersökningar

3.1 Inledning

Tidigare forskning, undersökningar och studier finns för flera av antagandena i förra kapitlet. Forskningen är förhållandevis ny, större delen av studierna är från de senaste 10 åren, och forskningsfältet befinner sig i vad man i forskarsamhället kallar för ett omoget stadium. Med detta menas att en ganska liten andel avhandlingar lagts fram i ämnet, de undersökningar som publicerats ligger på lägre akademisk nivå eller utanför forskarsamhället samt att metod och teoribildning är svag.

Projektet Räkna Q ger ett relativt stort grundmaterial och ett antal nya frågeställningar för forskningen att eventuellt bearbeta vidare, men är i sig ingen forskningsinsats. Studierna av tidigare undersökningar har anpassats till projektets karaktär och därför inriktats på studier som handlar om Plan- och bygglagen och tillvaratagande av bebyggelsens kulturhistoriska värden i allmänhet och särskilt ur aspekten skydds- och varsamhetsbestämmelser i detaljplaner och

områdesbestämmelser. De mer övergripande resonemangen kring kulturarvet som idéhistoriskt fenomen är i huvudsak hämtade från Rickard Pettersson(2003) *Den svenska kulturmiljövårdens värdegrunder*.

3.2 Studier om skydds- och varsamhetsbestämmelser

Den första undersökningen av hur PBL fungerade med avseende på tillvaratagandet av bebyggelsens kulturhistoriska värden gjordes av Boverket under 1998. Denna redovisas sammanfattande i skriften *Kulturvärden i detaljplan*, Boverket 1999. Bakgrunden till undersökningen var ett regeringsuppdrag med lydelsen ”att genom en analys av de senaste årens detaljplaner i tätorter undersöka i vilken mån de historiska sambanden och kulturvärdena främjades”. Undersökningen omfattar statistikuttag ur Boverkets databas över detaljplaner främst från tiden före 1996. Boverket gjorde även en enkät till landets länsarkitekter och länsantikvarier samt intervjuade stadsarkitekter och planerare i ett urval kommuner, från dessa kommuner inhämtades ytterligare ett 50-tal detaljplaner. Resultaten och slutsatserna var följande:

- Cirka 10 % av detaljplanerna innehöll q- eller Q-bestämmelser.
- Bestämmelser om utseende används i ca 10 % av detaljplanerna.
- Bestämmelser om höjd lovplikt i planer med q/Q används i mycket ringa omfattning.
- Detaljplaner överklagas sällan enbart på grund av varsamhets- eller skyddsbestämmelser.
- Att reglera kulturvärden är oftast inte skäl nog för planläggning.
- Merparten Q-, varsamhets- och skyddsbestämmelser rör bebyggelse tillkommen före 1930.
- Kommunerna förhandlar i stället för att riskera krav på ersättning vid skyddsbestämmelser.
- Ambitionerna att säkerställa kulturvärden och byggnaders utseende hänger samman med om det finns kunniga engagerade stadsarkitekter och tjänstemän med antikvarisk kompetens.
- Andra arbetssätt används också, t ex. fördjupning av översiktsplan, områdesbestämmelser, lokala riktlinjer och medveten information.
- Ju bättre information desto större gehör och förståelse för planeringens mål!
- Kommunerna har väldigt olika syn på hur planeringen ska bedrivas, om det skall vara detaljerade bestämmelser eller flexibla.
- Kulturmiljöunderlag finns i stor utsträckning, men är ofta av skiftande datum och inaktuellt i vissa avseenden.
- Byggnadsantikvarisk kompetens finns i de större kommunerna.
- Samarbete förkommer ofta med läns museerna.

- Planområdenas omfattning har minskat med åren. Kravet på att detaljplaner enligt PBL skall vara genomförandeinriktade medför en produktionsanpassning, vilken oftast inte gagnar de kulturhistoriska värdena.
- Tilläggsbestämmelser används i väldigt begränsad omfattning, vilket annars är en enkel väg att reglera befintliga kulturvärden.
- ”Gröna kulturvärden” regleras mycket sällan och i så fall som marklov för trädfällning.
- Likaså är reglering av gaturummets och allmänna platsernas gestaltning ovanlig.

I den redovisade detaljplanestatistiken kan utläsas att för M-län hade under åren 1988 – 1995 ca 1250 detaljplaner tagits fram varav ca 200 innehöll q/Q, dvs ca 15 %. För L-län saknades statistik.

I *Indikatorer för kulturhistorisk bebyggelse*, länsstyrelsens meddelandeserie 2002:23, har länsstyrelsen och landsantikvarien i Halland undersökt 21 mätbara indikatorer med syftet att bedöma deras användbarhet för miljömålsuppföljning. De som är närmast jämförbara med projektet Räkna Q är rapportens Indikator 8 Antalet Q/q i detaljplaner, Indikator 12 Antalet skyddsbestämmelser i områden av riksintresse för kulturmiljövården, samt Indikator 18 Andel kulturhistoriskt värdefulla fastigheter med långsiktigt skydd. I studiet av Indikator 8 studerades plankartorna, inte tillhörande planhandlingar, från 1980-talets början fram till studietillfället 2001/2002. De studerades med avseende på byggnader med q eller Q beteckningar. Resultatet och slutsatserna var följande:

- Ingen av de halländska kommunerna hade färdig statistik över antalet byggnader betecknade med Q eller q.
- Användningen av beteckningarna q och Q är inte enhetlig dels för att det står planförfattaren fritt att välja beteckningar dels för att Boverkets rekommendationer ändrats över åren. I första upplagan av ”Boken om detaljplan och områdesbestämmelser” angavs att q kunde gälla för bestämmelsetexten ”Ny bebyggelse skall utformas med särskild hänsyn till omgivningens egenart”, trots att skyddsbestämmelser endast får gälla för befintlig bebyggelse. Följden blev att många q reglerar ny bebyggelse.
- Indikatorn bör inte gälla beteckningen utan omformuleras till att gälla huruvida lydelsen innebär skydds-, varsamhets- eller hänsynsbestämmelse.
- Andra indikatorer som föreslås är antalet rivningsförbud och antalet preciserade bestämmelser i motsats till antalet bestämmelser där lagtexten skrivits av.
- Tiden för att kartlägga en kommun var ca 1,5-2 arbetsdagar.
- Antalet fastigheter med q var 446 (496 byggnader) och fastigheter med Q var 52 (63 byggnader) totalt 559 byggnader i länet. Med i snitt 1,75 arbetsdagar för varje kommun ger detta att 6,7 byggnader registrerades per timme.

- Indikatorn ansågs behöva justeras men sågs som avgörande för miljömålsuppföljningen.

I studien *Skyddade byggnader enligt plan- och bygglagen*, Riksantikvarieämbetet 2003:1, har RAÄ gjort en studie som kan ses som en fördjupning av den i Halland. Syftet var att undersöka förutsättningarna för att inhämta och föra statistik över antalet byggnader som är skyddade enligt PBL. Materialet var samtliga PBL-planer inom Gävle kommun som innehöll bestämmelser om skydd av byggnader. Innebörden av planbestämmelserna studerades, antalet skyddade byggnader identifierades och tidsåtgången för identifiering av planer med bestämmelser noterades. Utöver detta specialstuderades utvecklingen av skyddsbilden för Gävle stadscentrum.

Resultatet och slutsatserna var:

- Två dagar erfordrades för att gå igenom 474 planer och identifiera de 89 som innehöll någon form av skydd samt beräkna hur många byggnader som hade skydd.
- Även i denna studie noterades att det förekommer andra beteckningar för skydd än q och k.
- En uppföljning av delmål 2 kräver dels en identifiering av all kulturhistoriskt värdefull bebyggelse dels en genomgång av hur mycket som redan skyddats.
- Att fortlöpande rapportera vilka byggnader som förses med någon form av skydd är inte särskilt arbetskrävande om det utförs i samband med att planen vinner laga kraft.
- I rapporten tas upp att målformuleringen i sig kan medföra problem då det talas om skydd av bebyggelse, dvs större områden med flera byggnader och andra fysiska element, snarare än om byggnader. Det ifrågasätts om det är möjligt eller ens lämpligt att skydda större bebyggelseområden.
- I rapporten föreslås att uppgifter samlas in om såväl skyddsbestämmelser som om vissa andra bestämmelser som rör utformning och utförande av kulturhistoriskt värdefulla byggnader.
- För en nationell uppföljning behöver registreringen av skydd vara likartad över landet och ett förslag till blankett lämnas i rapporten.

3.3 Studier om kulturmiljön i Plan- och byggsystemet

I rapporten *Kulturmiljön i plan och byggsystemet*, Riksantikvarieämbetet 2004:4, har RAÄ testat en metod för att analysera hur rekommendationer för hanteringen av kulturmiljön i kommunala översiktsplaner och program fullföljs såväl i senare led som under byggskedet i form av lov, tillsyn och kontroll. Syftet med studien var att ta reda på om metoden kunde användas vid fördjupad miljömålsuppföljning. Ett annat syfte med studien var att få kunskap om hur olika kommuner behandlat

kulturmiljöfrågan i underlag, program, fysisk planering och byggande. I projektet gjordes studier av förhållandena i 10 kommuner. Resultat och slutsatser var:

- Det är lätt att få besked om omfattning och innehåll i underlag, program och planer som behandlar kulturmiljön.
- Det är svårare att ur kommunernas skriftliga arkivmaterial få en bild av hur dessa underlag, planer och program efterlevs i beslut om bygglov och kontrollplaner. För att följa detta genomförandeskede krävs intervjuer.
- Ett kommunalt kulturmiljöunderlag och tillgång till antikvarisk kompetens ses som viktiga indikatorer för att kunna följa utvecklingen av delmål 1, vad gäller kulturvärden.
- En metod som kombinerar arkivstudier och intervjuer av nyckelpersoner krävs för en tillförlitlig utvärdering av delmål 1.
- De tio kommunernas insatser för att ta tillvara kulturvärden är mycket olika, eftersom ambitioner, traditioner och förutsättningar varierar starkt.
- De kommunala kulturmiljöunderlagen som togs fram på 1980-talet anses föråldrade då de inte tar upp helhetsvärden, det moderna kulturarvet eller hur kulturvärden kan utvecklas.
- Översiktsplanerna är mycket olika. Avgränsningarna av kulturhistoriskt värdefulla områden överensstämmer med underlagen. Rekommendationer och ställningstaganden för kulturmiljöns hantering är vaga och otydliga, hänvisningar till PBL 3:12 är ovanliga. Länsstyrelserna har sällan haft synpunkter på kulturmiljöns hantering.
- Fördjupade översiktsplaner har sällan använts för att förtydliga kulturmiljöfrågorna, men där så gjorts har de konkretiserats.
- Säkerställandet av kulturvärden genom detaljplaner eller områdesbestämmelser i områden som utpekats i översiktsplanen har varit litet. Där så gjorts har beskrivningar och bestämmelser ofta varit otydliga och otillräckliga i bygglovsskedet.
- Hur bygglov hanterats i områden där kulturvärden reglerats med detaljplan eller områdesbestämmelser har varit svårt att utläsa p.g.a. bristfälliga beslutshandlingar, men i de flesta fall har de beaktats då en antikvarie varit med i processen.
- I de studerade kommunerna har kulturvärden i stort sett inte hanterats i tillsyns- och kontrollprocessen.

I rapporten *Kulturmiljön i kommunala översiktsplaner*, Riksantikvarieämbetet 2003:2, har ett fyrtiotal kommunomfattande översiktsplaner studerats med syftet att undersöka effekterna av 1996 års skärpning av PBL avseende kraven på beaktande av kulturvärden. Studien omfattade majoriteten av de planer som ställts ut eller antagits

efter 1996 och de ställningstaganden som gjorts för kulturmiljövårdens riksintressen registrerades och kategoriserades. Resultat och slutsatser var:

- Samtliga planer innehöll någon form av generella ställningstaganden av hänsyn till kulturmiljöer och särskilt riksintressen.
- Nästan alla planer redovisade avsikter om att upprätta juridiskt bindande skydd för kulturmiljövårdens riksintressen.
- Få kommuner hade upprättat detaljplaner eller områdesbestämmelser med syfte att reglera bevarandefrågor.
- Få kommuner har, eller anser sig ha, resurser att upprätta sådana planer.
- Kulturmiljösektorns underlag innehåller normalt inte den information som behövs för kommunernas plan- och bygglovshantering.
- De översiktsplaner som innehöll konkreta rekommendationer byggde dessa vanligen på särskilda kulturmiljöanalyser som kommunerna själva tagit fram.

I rapporten *Kulturmiljöprogram*, Riksantikvarieämbetet 2005:3, har regionala och kommunala kulturmiljöprogram studerats med syftet att ta reda på kulturmiljöprogrammets antal, kvalitet och användningssätt samt vilka kriterier som behöver uppfyllas för att kulturmiljöprogram ska kunna fungera som indikator och vilka metoder som är lämpliga för att följa denna. Studien hade sin utgångspunkt i de enkätundersökningar som SCB genomfört åren 1995 och 2000. 134 kulturmiljöprogram studerades översiktligt och 13 st. djupstuderades, dessutom hade man kontakt med tjänstemän via telefon eller brev. Resultat och slutsatser var:

- 143 av landets 290 kommuner har kulturmiljöprogram.
- De flesta är upprättade i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet.
- De flesta (ca 100 st.) har upprättats i kommunernas egen regi.
- I relativt få fall (ca 10 st.) har programmen varit utställda eller granskats av allmänheten på något sätt.
- I 59 fall framgår att programmen är antagna politiskt, antalet som är det kan vara något högre.
- I län som saknade regionalt program saknades även kommunala program.
- För att kunna utveckla indikatorn kulturmiljöprogram behöver begreppet kulturmiljöprogram definieras, antagande- och revideringsdatum samlas in liksom om den politiska statusen.
- En idé om att det i kulturmiljöprogrammen räcker med förklaring till och motiv för vilka egenskaper som är betydelsefulla. Tydliga rekommendationer för hur dessa egenskaper och värden skall tas tillvara och utvecklas kan då göras i översiktsplanerna.

I rapporten *Kulturhistoriska värden i den byggda miljön*, Riksantikvarieämbetet 2004:1, görs en sammanfattande fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet för

kulturmiljön med tonvikt på den byggda miljön. I denna finns följande konstateranden och ställningstaganden:

- Miljöns kulturvärden är inbyggda i samhällets förhållningssätt och utvecklingsprocesser. Detta innebär att den som brukar/förändrar kulturmiljön måste ha kunskap, förutsättningar och incitament att förvalta och tillvarata dess kulturvärden. Detta förutsätter i sin tur utvecklade kulturmiljöunderlag som bygger på allmän delaktighet i kunskapsutveckling och värdebildning.
- Beslut om långsiktigt bindande juridiskt skydd för kulturmiljöer och objekt av sådan dignitet att deras värden bör bevaras och vårdas för kommande generationer kan ses som en långsiktig bekräftelse på överenskommelse mellan fastighetsägare och staten eller kommunen. Men det kan också krävas i konfliktsituationer, där det allmänna intresset av att bevara värden bedöms vara viktigare än den enskilde fastighetsägarens förändringsintresse.
- Kunskapsbehovet för miljömålsarbetet handlar därför inte bara om underlag för samhällsplanering och sektoriellt kulturmiljöarbete. Det handlar även om underlag för att kunna följa miljöförändringar, för att få till stånd en samhällsdebatt och för att kunna göra reflexioner kring kulturarvets betydelse i arbetet för en hållbar utveckling.
- Det är Riksantikvarieämbetets avsikt att koppla det arbete som nu pågår och det lokala engagemang som nu finns för att utveckla kulturmiljöfrågorna inom Agenda kulturarv till miljömålsarbetet.
- Allmänt anses att det bästa skyddet för kulturmiljön är att fastighetsägarna från början är medvetna om byggnadens värden och har möjlighet att handla därefter. Ett problem är att hus byter ägare, muntlig information faller i glömska och den skriftliga blir föråldrad, vilket innebär att informationen om kulturmiljöns värde och betydelse måste hållas levande. Sådana insatser kräver resurser som kommunerna idag sällan har.
- Miljömålsarbetet har medfört ett behov av att kunna följa förändringar i kulturmiljön. Fallstudier som visar hur kulturmiljön ”mår” har visat sig vara ett viktigt informativt styrmedel. Den utgör en strategiskt mycket viktig del i miljömålsarbetet.

3.3 Studier om indikatorer

I rapporten *Indikatorer för levande kust och skärgård – att mäta förutsättningarna för framtidens kulturarv*, Riksantikvarieämbetet 2004:3, finns en mer omfattande studie av om och hur befintlig statistik kan användas för att följa faktorer som påverkar förutsättningarna för ett varsamt bruk och tillvaratagande av kulturvärden. I det speciella fallet gäller det kusten och skärgårdens kulturvärden men metoderna för

statsitikuttag, indikatoranalyser, DPSIR-modeller och presentationer är av generellt intresse för uppföljningen av miljömålsarbetet.

I rapporten *Miljömålsindikatorer för kommunala planbestämmelser*, Länsstyrelsen i Västmanlands län – Rapport 2006:1, har orsakssambanden mellan kulturmiljöprogram, bestämmelse i detaljplan, bygglovgivning och den faktiska ändringen av byggnaden studerats. Studien har gjorts på ändringar av byggnader som är med i ett kulturmiljöprogram och som också har skyddsbestämmelser i detaljplan. Hypotesen har varit att desto fler detaljplaner i områden som är utpekade i kulturmiljöprogram, desto bättre planbestämmelser, desto bättre tolkningar av dessa i bygglovssituationen desto bättre bör tillvaratagande i ändringen av byggnaden vara. Varje steg i hypotesens process har bedömts systematiskt.

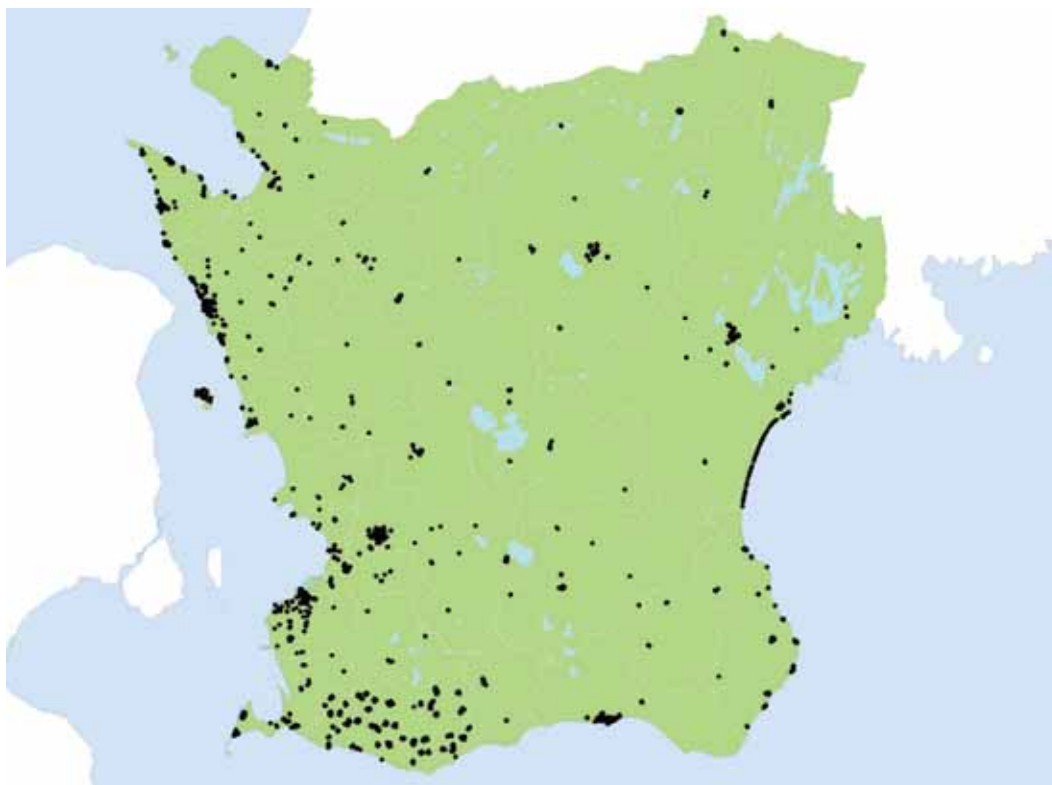
Resultat och slutsatser är:

- Att det oftast finns ett sådant positivt samband.
- Att det svagaste sambandet finns mellan kulturmiljöprogrammet och detaljplanen.
- Det mest avgörande för tillvaratagandet var bestämmelserna i detaljplanen.
- Att andra faktorer utanför de studerade kan ha stor betydelse för utfallet, exempelvis engagerade och kunniga handläggare samt fastighetsägarens intresse och medvetenhet om de kulturhistoriska värdena.

4. Regionala analyser

4.1 Var finns objekten?

De objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser finns spridda på platser över hela Skåne, men antalet platser och antalet objekt på varje plats varierar mycket kraftigt. I de tätaste områdena finns det mellan 200 och upp till ca 400 objekt per kvadratkilometer, i de glesaste områdena är det över en mil mellan objekten. Antalet objekt är naturligt fler där bebyggelsen är tätare och antalet objekt är också fler i den mer tätbebyggda västra delen av Skåne än i östra delen.

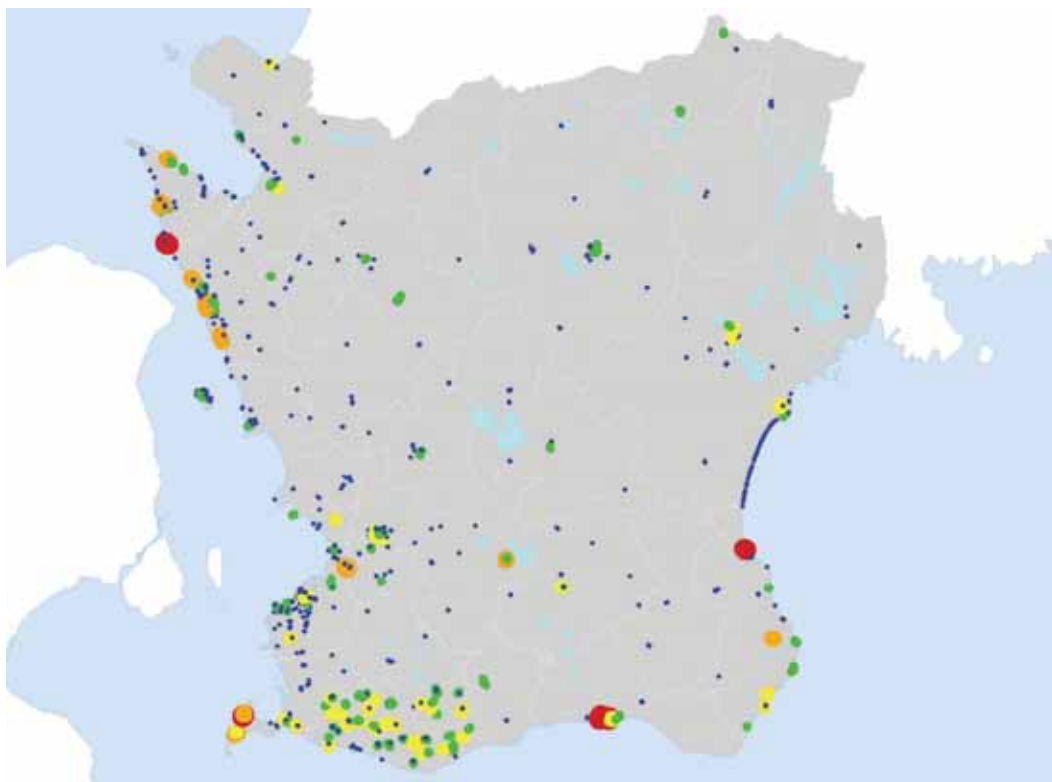

Figur 2. Kartan visar spridningen av objekt i Skåne. Varje svart prick motsvarar ett objekt. Observera att antalet objekt inte kan utläsas då prickarna hamnar på varandra där de ligger tätt. För koncentrationer av objekt se nästa karta, fig.3.

Vid kusten

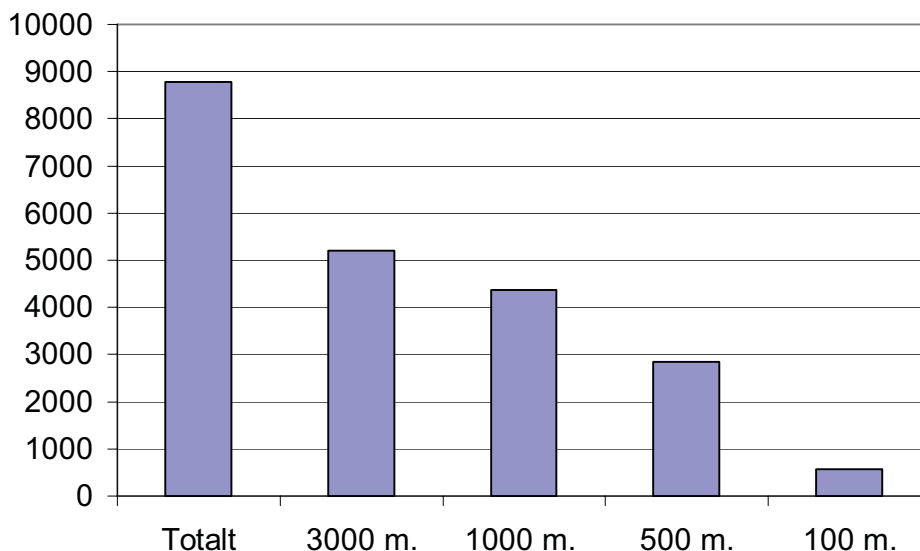
Vid kusterna är antalet platser med objekt fler än i inlandet och varje plats innehåller också vanligen ett större antal objekt. De platser längs kusten som har tätast med objekt är Arild, Höganäs, Viken, Laröd, Helsingborgs stadskärna, Råå, Skanör, Falsterbo, Ystads stadskärna och Vitemölla. Det är således fiskelägen och stadsbebyggelse där det finns många byggnader som ligger tätt och som anses som kulturhistoriskt värdefulla. Men tätheten beror också på hur bestämmelserna är utformade. Flera av dessa platser har renodlade bevarandeplaner där ett stort antal

objekt kunnat regleras vid samma tillfälle. Har regleringen skett med detaljplan gäller tillvaratagandebestämmelserna ofta hela fastigheter eller kvarter, vilket gör att även komplementbyggnader räknas in. Samma sak gäller om regleringen gjorts med områdesbestämmelser eller som tillägg till detaljplan. En jämförelse kan göras med Malmö stad som också har ett stort antal objekt men här har regleringarna gjorts med detaljplaner vid flera tillfällen vilket gör att koncentrationen inte blir lika stark. Det är generellt sett sällan som hela bebyggelsemiljöer regleras utan oftare enstaka byggnader.

*Figur 3. Kartan visar olika platser koncentrationer av objekt per kvadratkilometer.
Rött = 392-191, Orange=190-93, Gult=92-39, Grönt=38-14, Blått=13-1.*

Fokuseringen av skyddet till den kustnära bebyggelsen är påtaglig. Inom tre kilometer från kustlinjen finns över 5000 objekt och hälften av alla objekt i hela länet ligger inom en kilometer från kustlinjen. Vid kusten finns stora delar av länets bebyggelse och betydande delar av den är också kulturhistoriskt värdefull, men det stora antalet objekt pekar också på att kommunerna haft stort behov av att reglera denna kustnära bebyggelse.

Figur 4. Diagrammet ovan visar att ett stort antal av de objekt som reglerats ligger nära eller mycket nära kustlinjen.

I inlandet

Lämnar vi kustområdena och ser på Skånes inland hittar vi ett mindre antal platser med objekt och platserna innehåller betydligt färre objekt. Undantaget är i Trelleborgs kommun där det finns ett 40-tal platser med mellan 14 och 92 objekt. Detta är bykärnor, ofta i kyrkbyar, där kommunen tillvaratagit kulturvärdena med varsamhetsbestämmelser och höjd lovplikt som införts med hjälp av områdesbestämmelser. Utöver Trelleborgs kommun finns i inlandet stora koncentrationer av objekt på följande platser:

Åkarp i Burlövs kommun, reglerat med tillägg till detaljplan.

Gladsax i Simrishamns kommun, reglerat med områdesbestämmelse.

Vomb i Lunds kommun, reglerat med byggnadsplan 1988.

Lunds stad, reglerat med flera detaljplaner.

Kristianstad, reglerat med flera detaljplaner.

Flädie i Lomma kommun, reglerat med en detaljplan.

Skumparp i Malmö kommun, reglerat med områdesbestämmelse.

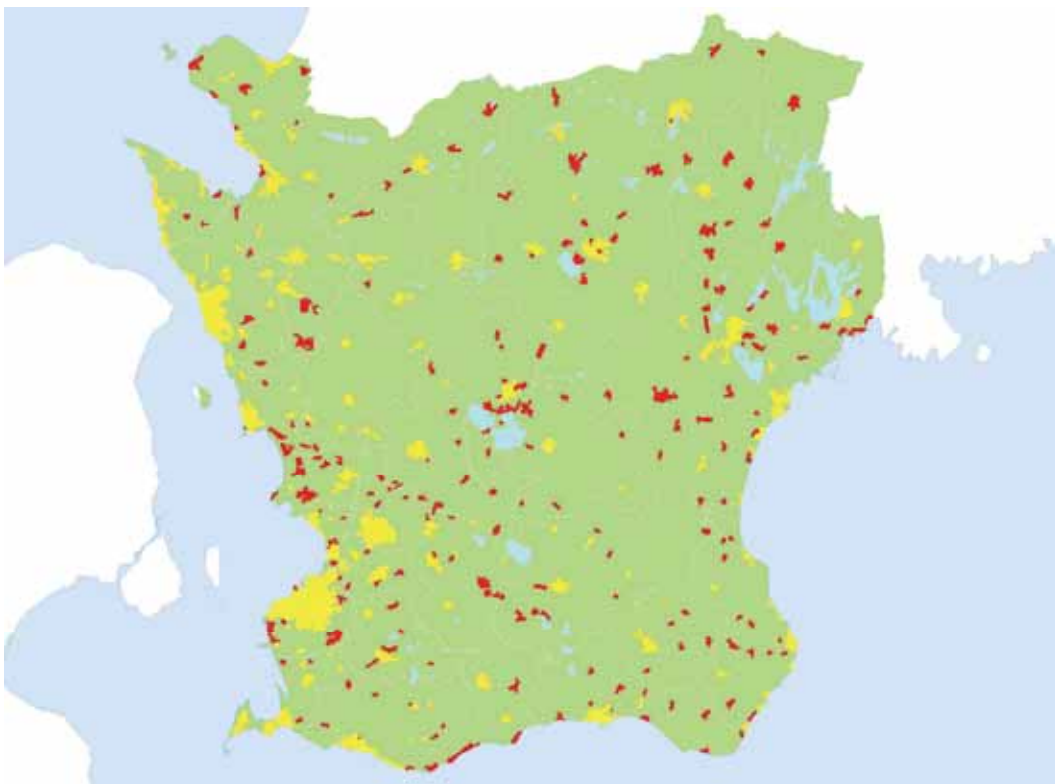
Sjöbo, reglerat med flera detaljplaner.

Platser med färre objekt än de ovan nämnda ligger även de ofta i tätorter, byar eller andra områden med större samlad bebyggelse. Det är vanligen karaktärsbyggnader som en prästgård, ett påkostat skolhus eller järnvägsstationen i ett stationssamhälle.

Ytterst sällan har objekt utanför samlad bebyggelse reglerats. Ett betydelsefullt undantag är det 60-talet ålabodar på kuststräckan söder om Åhus i Kristianstads kommun som reglerats med områdesbestämmelser.

I tätorterna

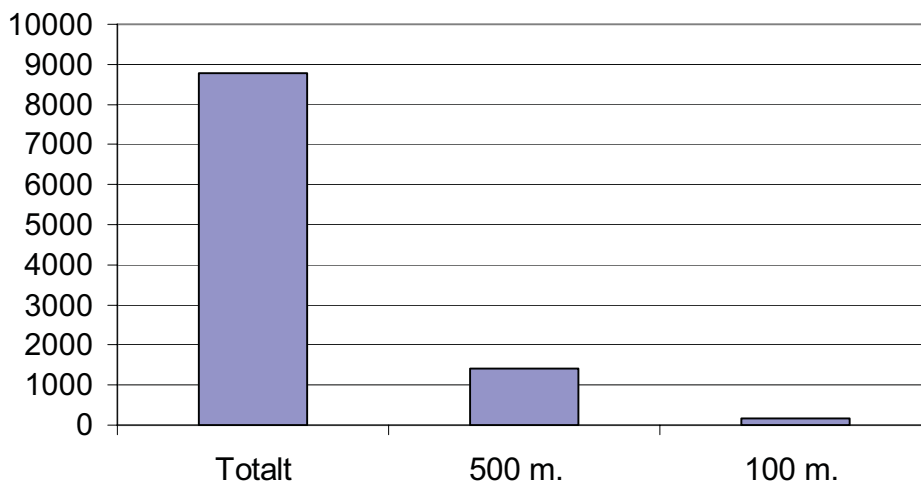
Enligt översiktskartan finns det 352 tätorter eller annan större koncentrerad bebyggelse i Skåne. I dessa tätorter ligger ca 75% av de reglerade objekten. Förutom till kusten finns det således en stark koncentration av reglering till tätorterna. Men de många objekt som ligger i tätorter återfinns bara i 130 av de 352 tätorterna vilket innebär att 222 tätorter, nästan 2/3, helt saknar skydds- eller varsamhetsbestämmelser för bebyggelsen.

Figur 5. Kartan visar de tätorter som har, gulmarkerade, respektive inte har, rödmarkerade, skydds- eller varsamhetsbestämmelser för bebyggelsens kulturvärden.

Vid sjöar och vattendrag

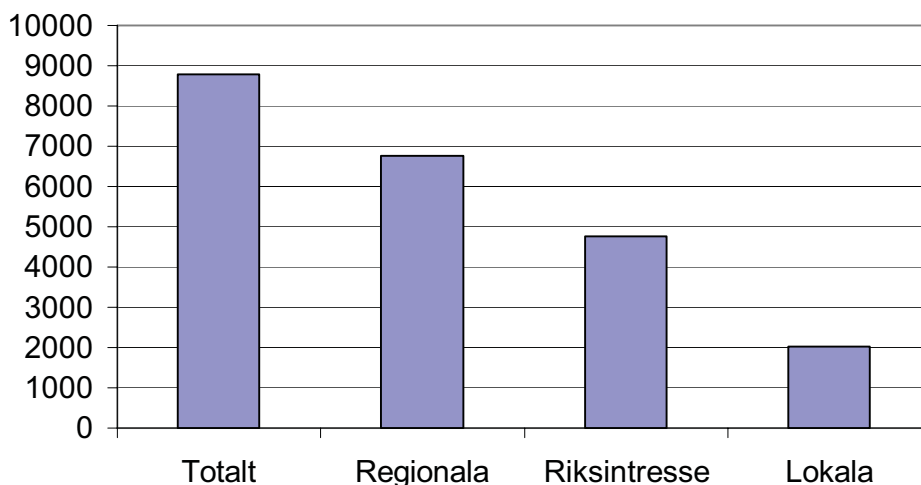
Längs Skånes sjöar och vattendrag är det betydligt färre objekt än vid kusten. För att ett kulturvärde skall kunna sägas vara knutet till en sjö eller ett vattendrag bör det ligga relativt nära vattnet som exempelvis kvarnar, vattenkraftsbebyggelse, industrier, äldre rekreationsbebyggelse eller tätortsbebyggelse. Inom 500 meter från sjö eller vattendrag finns ca 1400 objekt av totalt 8788, ca 16 %, men inom 100 meter finns bara 171 objekt.

Figur 6. Diagrammet ovan visar antalet objekt i närheten av sjöar och vattendrag.

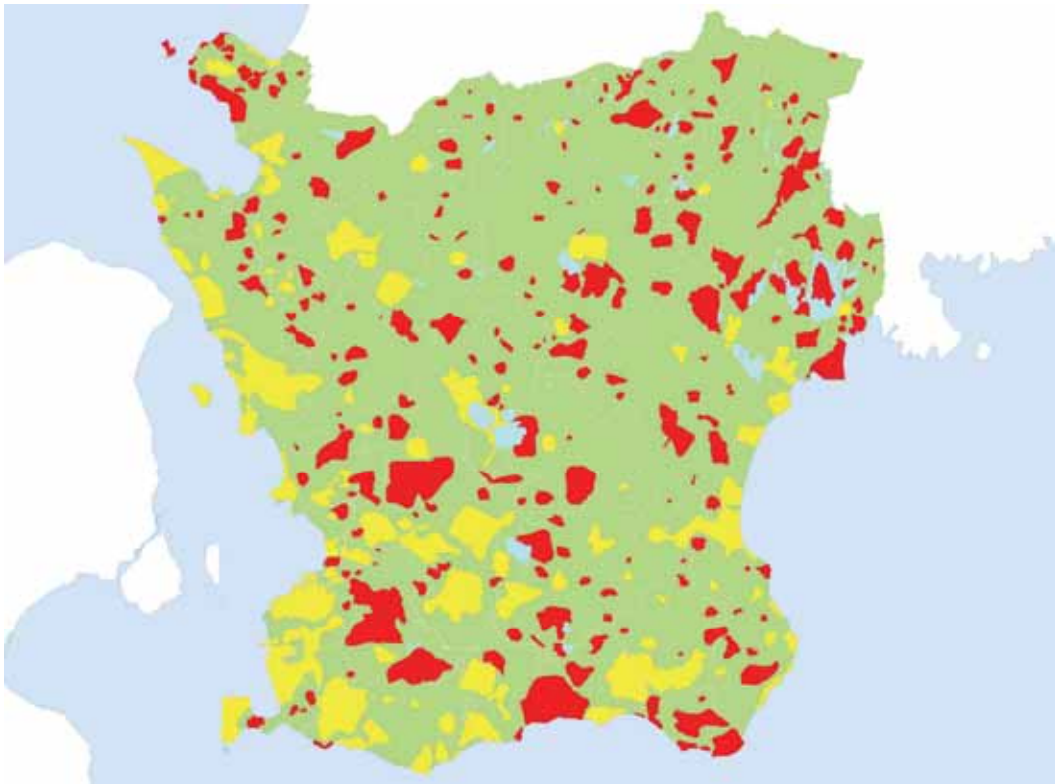
4.2 Objekt i intresseområden för kulturmiljövård

En stor andel, 77 %, av de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser ligger inom områden som är med i det regionala kulturmiljöprogrammet. Ungefär hälften ligger inom områden som är av riksintresse för kulturmiljövården.

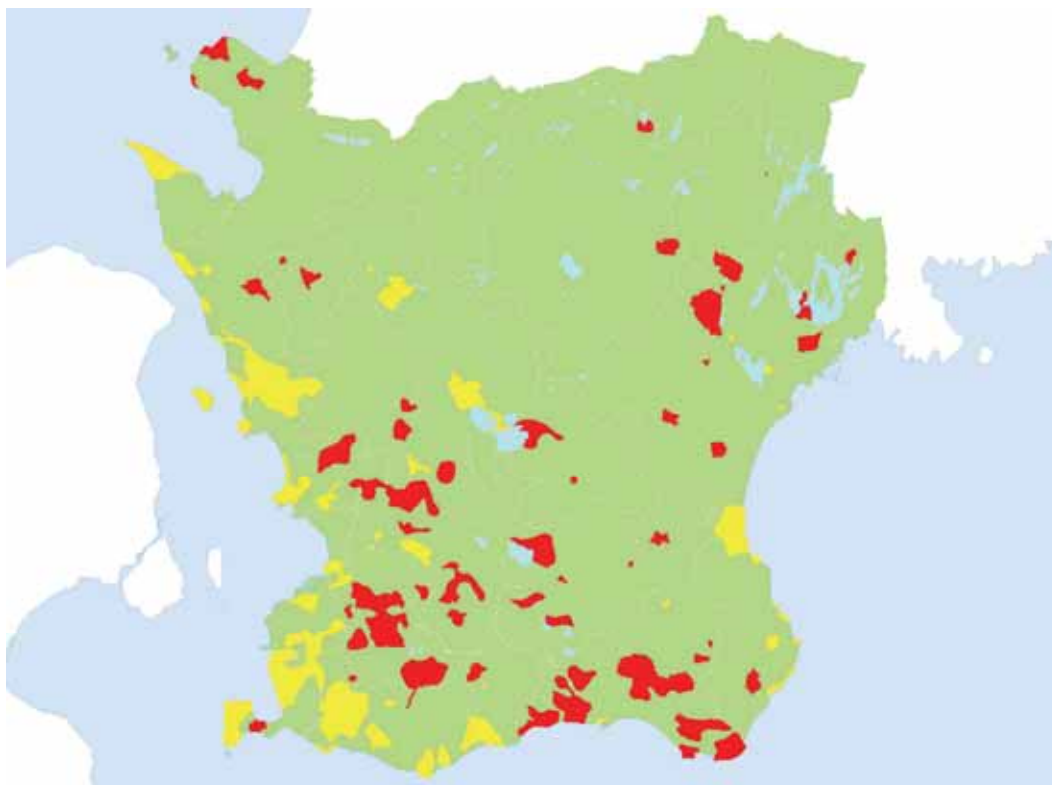

Figur 7. Diagrammet ovan visar objektens fördelning på olika intresseområden. I stort sett alla objekt inom riksintresseområde återfinns i regionala intresseområden. De som kallas lokala är de som ligger utanför riks och regionala intresseområden.

Fördelningen av objekt mellan riksintresse och regionalt intresse får anses som rimlig. Utanför dessa områden finns ca 2000 objekt vilket motsvarar 22 % av totala antalet. En stor del av dessa, ca 1000 objekt, utgörs av bebyggelsen i de bykärnor som Trelleborgs kommun reglerat med områdesbestämmelser. Undantaget Trelleborg så kan man generellt säga att det inte verkar finnas så många områden utanför det regionala kulturmiljöprogrammet som kommunerna ansett sig behöva, eller haft möjlighet, att reglera i någon större omfattning. Däremot finns det ett stort antal områden, 230 av 330, i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunerna inte reglerat något objekt. Detta gäller för flertalet kommuner och kombinerat med att det på flertalet platser vanligen är ett mindre antal objekt som reglerats innebär detta att ett stort antal områden, som i det regionala kulturmiljöprogrammet ansetts särskilt värdefulla, har få eller inga regleringar för att tillvarata kulturvärden i den byggda miljön. Situationen är likartad för riksintresseområden då något fler än hälften av dessa helt saknar regleringar för att tillvarata kulturvärden i bebyggelsen.

Figur 8. Kartan visar de områden som ansetts som särskilt värdefulla i det regionala kulturmiljöprogrammet. De gulmarkerade är de områden som har minst ett objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelse för bebyggelsens kulturvärden. De rödmarkerade är de områden som inte har något sådant objekt.

Figur 9. Kartan visar riksintresseområdena för kulturmiljövård i Skåne. De gulmarkerade är de områden som har minst ett objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelse för bebyggelsens kulturvärden. De rödmarkerade är de områden som inte har något sådant objekt.

Huruvida detta förhållande är alarmerande får studeras vidare. Det är inte i alla riksintressen eller områden i det regionala kulturmiljöprogrammet som bebyggelsen eller enskilda byggnader spelar huvudrollen, då är eventuella skydds- eller varsamhetsbestämmelser inte så viktiga. Där kan andra typer av regleringar bättre tillvarata kulturvärdena. Däremot är det rimligt att anta att det även utanför områdena i det regionala kulturmiljöprogrammet finns tätorter, byar eller andra områden som har kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och här finns få eller inga regleringar för att ta tillvara kulturvärden i bebyggelsen.

Ur ett miljömålsperspektiv kan spridningsbilden tolkas enligt följande:

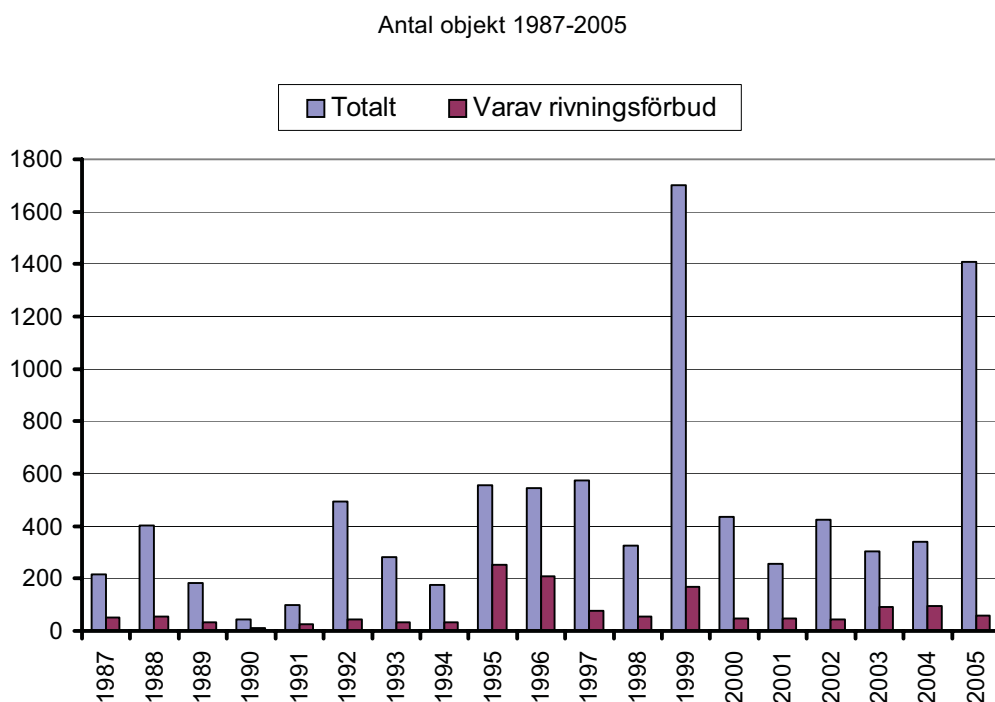
- Hav i balans samt levande kust och skärgård. Här finns de flesta regleringarna och jämfört med delmål 1 att minst 70 % av den skyddsvärda kusten med höga natur- och kulturvärden skall ha ett långsiktigt skydd finns det goda förutsättningar att nå delmålet då många kommuner redan reglerat bebyggelsens kulturvärden.
- God bebyggd miljö. Mot bakgrund av att det i flera städer och framförallt i ett stort antal tätorter finns få eller inga objekt som getts skydds- eller

varsamhetsbestämmelser finns det stort behov av ytterliggare åtgärder för att nå delmål 2, att minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen skall vara långsiktigt skyddad.

- Levande sjöar och vattendrag. Få regleringar finns längs våra sjöar och vattendrag och jämfört med målet att hälften av de skyddsvärda kulturmiljöerna skall vara långsiktigt skyddade år 2010 finns behov av ytterliggare åtgärder.
- Ett rikt odlingslandskap. Regleringar utanför samlad bebyggelse är i stort sett obefintliga och kombinerat med den pågående strukturrationaliseringen där alltfler jordbruksföretag tas ur drift finns det stort behov av ytterliggare åtgärder.

4.3 Hur har tillvaratagandet utvecklats från 1987 till 2005?

Ser man till det årliga antalet objekt som fått skydds- eller varsamhetsbestämmelser under perioden så varierar den relativt kraftigt med en lägsta notering på under 50 objekt och en högsta notering på strax över 1700 objekt.

Figur 10. Diagrammet visar med blå staplar det årliga utfallet av objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser i Skåne. Röda staplar visar de som getts rivningsförbud.

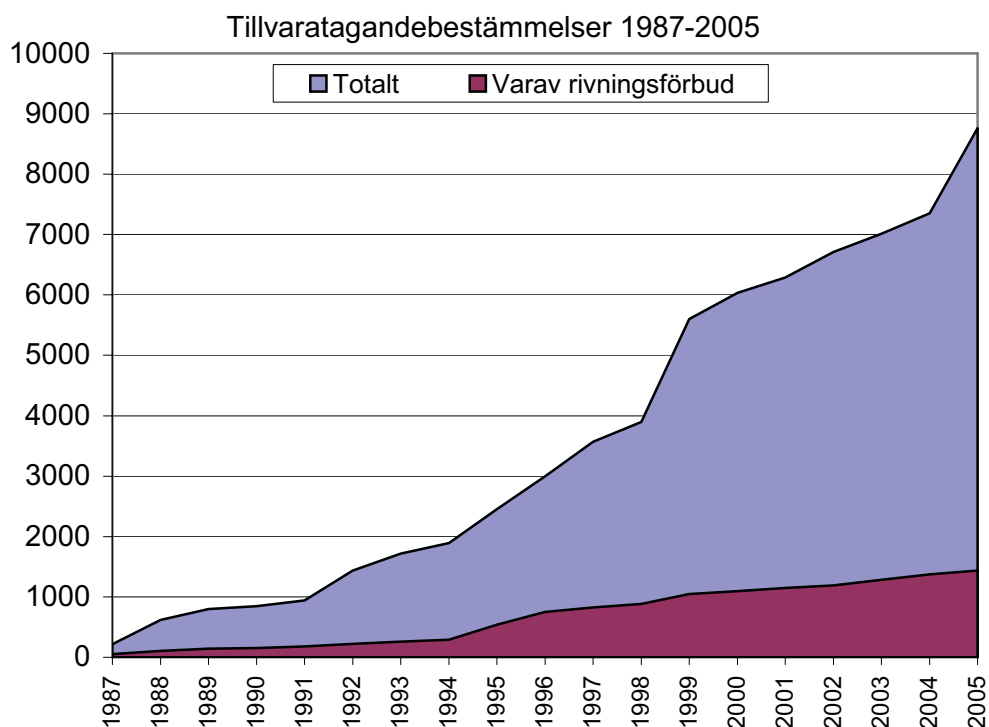
Medelvärdet är ca 460 objekt/år. Det är svårt att se någon tydlig trend och den troligaste tolkningen är att kurvan följer den allmänna konjunkturutvecklingen men att renodlade bevarandeplaner från olika kommuner får genomslag olika år. Tydliga

exempel på detta är utfallet för år 1999 och 2005 då ett stort antal byggnader reglerades i Trelleborgs kommun. Mindre tydligt, men kanske viktigare, är att även under andra år med höga värden så är det någon eller några kommuners insatser som bygger upp stapeln. En slutsats, eller snarare hypotes att undersöka vidare, är att den kontinuerliga planeringens införande av skydds- och/eller varsamhetsbestämmelser generellt sett betyder ganska lite och att det är de renodlade bevarandeplanerna som ger resultat. Stämmer detta så är dagens situation, där det till stor del är exploatören som står för plankostnaderna och väljer planområde, inte särskilt gynnsam. Kommunerna måste därför ges, eller skaffa sig, större möjligheter att bedriva ett eget planeringsarbete.

Medelvärde för perioden 2000-2005 är strax över 500 objekt/år vilket är 100 objekt mer per år än medelvärdet för perioden 1987 till 1999. Sett ur ett miljömålsperspektiv kan detta tolkas svagt positivt.

4.4 När vi målet om 25%-igt skydd?

Det är också av intresse att se den samlade bilden, dvs. hur det reglerade kulturarvet årligen "fyllts på" med hjälp av Plan- och bygglagen.

Figur 11. Diagrammet ovan visar de ackumulerade värdena ur diagrammet i Figur 10.

Diagrammet i figur 11 visar att under perioden 1987 till 2005 så har antalet objekt som getts skydds- och varsamhetsbestämmelser ökat till 8788 vid utgången av år 2005. Det är antalet varsamhetsbestämmelser som ökar mest och särskilt under de senaste sex åren. Ur ett miljömålsperspektiv är detta mycket positivt. Antalet rivningsförbud ökar också men hade sin kraftigaste ökning under andra halvan av 1990-talet och har därefter klingat av. Jämfört med delmål 2 att 25 % av den värdefulla bebyggelsen skall vara långsiktigt skyddad senast år 2010 är detta en negativ utveckling.

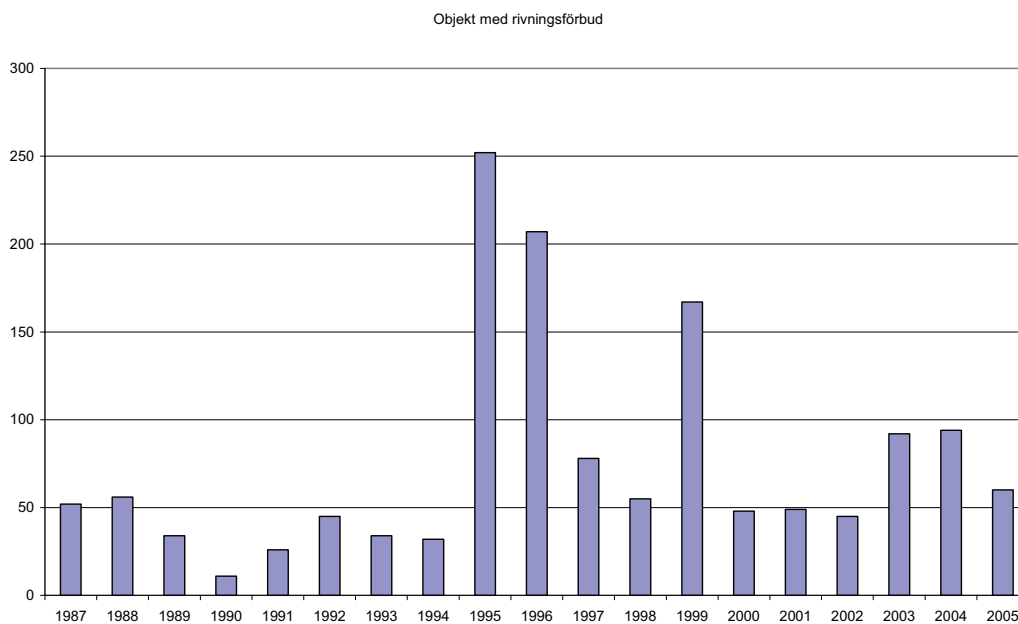
För att bestämt kunna säga hur långt det är kvar till målet att 25 % av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall vara skyddad måste man veta vad som är 100 % dvs. hur många byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla. Denna uppgift finns inte. Inte heller vet någon hur många byggnader det finns i Skåne. Boverket har gjort en uppskattning av antalet byggnader i landet till mellan 3 och 4 miljoner. Boverket har då utgått från Lantmäteriets bebyggelseregister som för landet i sin helhet upptar 3,1 miljoner byggnader. Registret innehåller inte komplementbyggnader och inte heller lantbrukets ekonomibyggnader och siffran bör snarare ligga mellan 5 och 6 miljoner byggnader. För att ställa detta i relation till Skåne kan en grov skattning göras med hjälp av folkmängden. Skånes folkmängd är ca 13 % av rikets, 1168744 av 9047752, och om också 13 % av byggnaderna finns i Skåne så blir det ca 700000 byggnader. Även om uppskattningarna ovan är grova så blir förhållandet ca 1:100 mellan det totala antalet byggnader i Skåne och de 8788 objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser, dvs 1 %.

En jämförelse kan också göras med den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelse som reglerats med Kulturminneslagen. Det rör sig om ca 500 kyrkor samt ca 500 byggnadsminnen dvs. ca 1000 byggnader. Några av de byggnadsminnesförklarade byggnaderna är också skyddade med Plan- och bygglagen men grovt skattat är förhållandet mellan de olika skyddsinstrumenten 1:10. Slår man samman de båda skydden så får man ungefär 10000 objekt som getts bestämmelser som på något sätt tillvaratar kulturvärden. I förhållande till det totala antalet byggnader i Skåne är det fortfarande ca 1%.

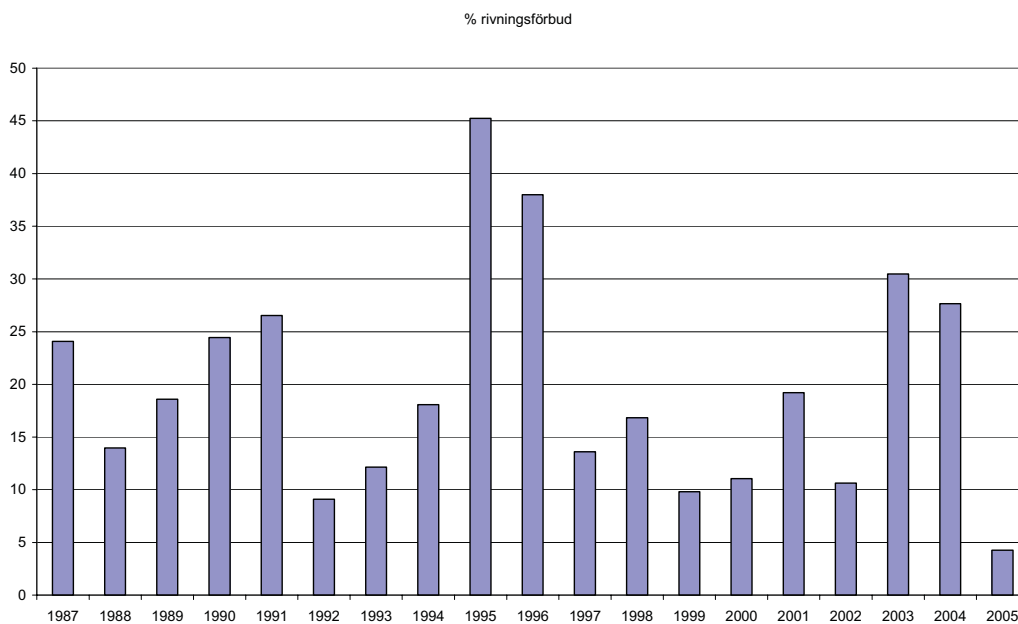
4.5 Bestämmelsernas inriktning

För att belysa denna frågeställning har vi gjort ett antal olika sammanställningar av bestämmelserna och bedömt huruvida trenden är positiv eller negativ i förhållande till miljömålen.

Hur många objekt fick uttalade rivningsförbud och hur stor andel utgjorde de av det totala antalet objekt som fick skydds- och/eller varsamhetsbestämmelser?

Figur 12. Diagrammet ovan visar det årliga utfallet av antalet objekt som meddelats rivningsförbud under perioden 1987 till 2005.

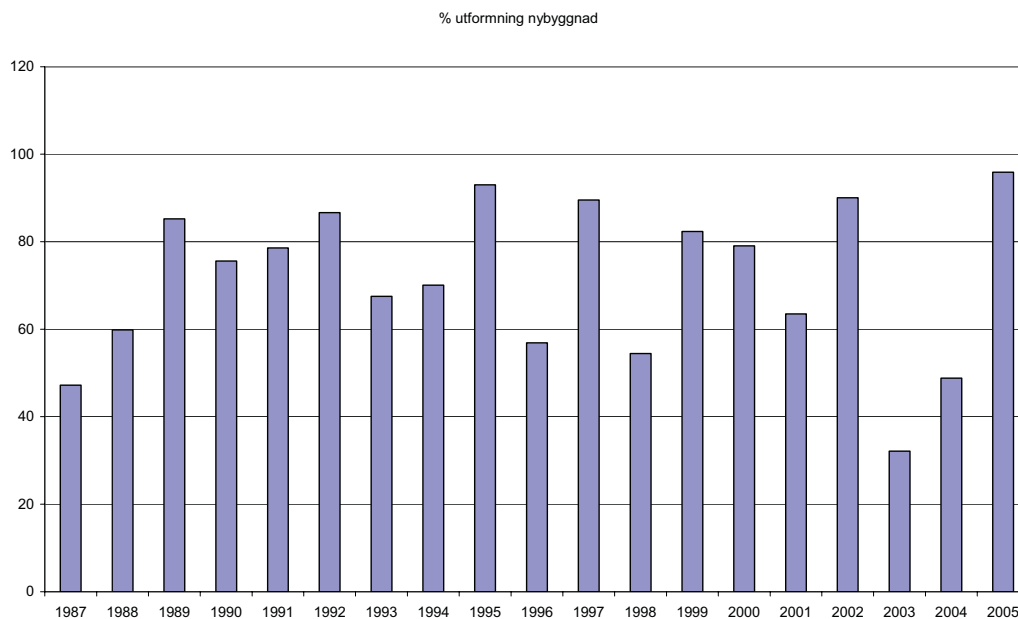
Figur 13. Diagrammet ovan visar den årliga andelen objekt med rivningsförbud i förhållande till det årliga antalet objekt som gavs skydds- eller varsamhetsbestämmelser.

Antalet rivningsförbud varierar från som lägst 12 objekt 1990 till 250 objekt 1995. Liksom för det totala antalet poster är det svårt att se någon trend. Ser man till den procentuella utvecklingen så når man som högst ca 45 % år 1995 och som lägst ca 5

% under 2005. Även här är det enskilda kommuners mer renodlade bevarandeplaner som ger utslag. Den höga noteringen både i absoluta tal och procentuellt under 1995 hänger samman med bevarandeplaner för flera kvarter i stadsdelen Olympia i Helsingborgs kommun och den låga andelen 2005 hänger samman med att de omfattande bestämmelserna i Trelleborgs kommun inte innehåller rivningsförbud. Medelvärdet under perioden 2000-2005 är 83 rivningsförbud/år och procentuellt sett 17 %, medelvärdet under perioden 1987-1999 är 78 rivningsförbud/år och procentuellt sett 21 %. Skillnaderna är motsägelsefulla och för små för att kunna tolkas som positiv eller negativ trend. Ur ett miljömålsperspektiv kan detta tolkas negativt då det borde ha funnits en positiv trend.

Hur stor andel av de objekt som fick skydds- och/eller varsamhetsbestämmelser ingick i planer där utformningsbestämmelserna för nybyggnad utgick från befintliga karaktärsdrag?

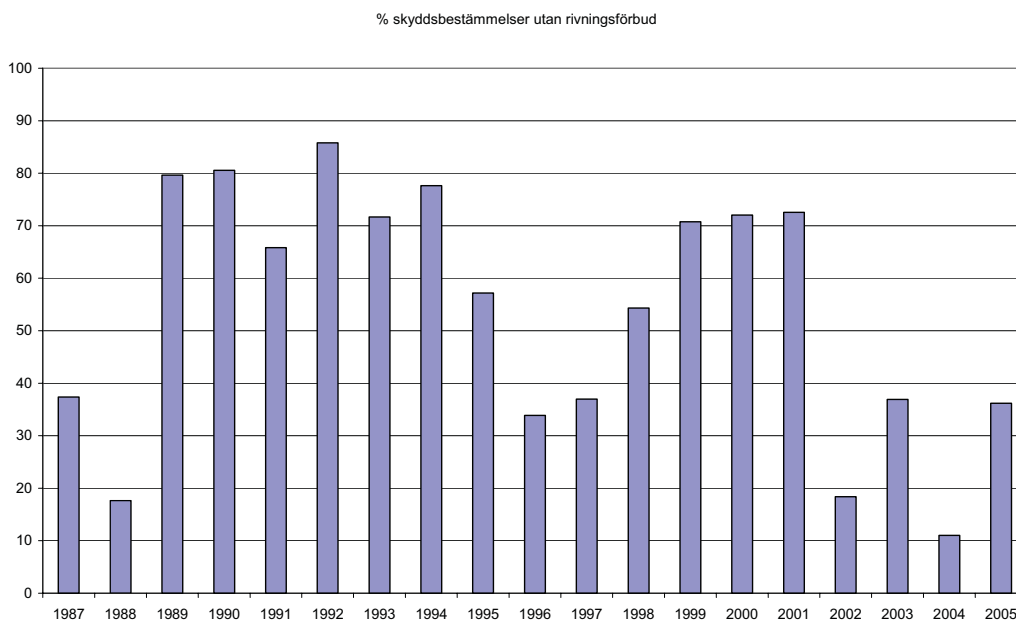
Andelen objekt enligt ovan varierade över perioden från 32 % till 97 % men låg ofta kring medelvärdet som för hela perioden var ca 75 %. Andelen de senaste sex åren har ett medelvärde på 68 % vilket är lägre än medelvärdet för perioden 1987-1999 som var 77 %. Ur ett miljömålsperspektiv kan detta tolkas negativt då trenden inte borde vara negativ.

Figur 14. Diagrammet visar andelen av de objekt som gavs skydds- eller varsamhetsbestämmelser som ingick i planer med utformningsbestämmelser för nybyggnad som låg i linje med den befintliga karaktären.

Hur stor andel av de objekt som ges skyddsbestämmelser saknar rivningsförbud?

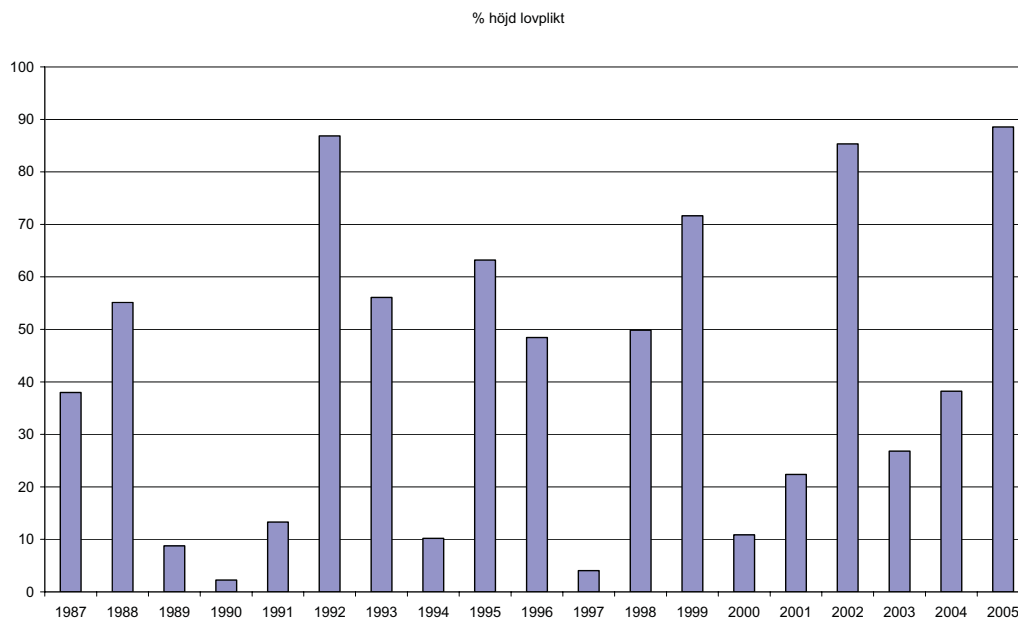
Diagrammet i figur 15 visar att andelen objekt som ges skyddsbestämmelser där dessa inte följs upp med att också rivningsförbud meddelas varit stor fram till 1995 och 1996 då de minskat för att åter öka kring millennieskiftet och sedan drastiskt minska. Återigen är det enstaka kommuners olika sätt att planera som får genomslag, som exempelvis Helsingborgs detaljplaner under 1995 och 1996 med uttalade rivningsförbud. Under de senaste sex åren och framförallt under de senaste fyra åren har trenden vänt och mer än hälften av de byggnader som ges skyddsbestämmelser ges också rivningsförbud. Ur ett miljömålsperspektiv är detta en positiv trend, då det gynnar delmålet att 25 % av den värdefulla bebyggelsen skall vara skyddad.

Figur 15. Diagrammet visar andelen av de objekt som meddelades skyddsbestämmelser men ej rivningsförbud.

Hur stor andel av de objekt som getts skydds- och/eller varsamhetsbestämmelser har också getts höjd lovplikt?

Diagrammet i figur 16 visar att bestämmelse om höjd lovplikt i planer som innehåller objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser varierar betydligt. Även här slår vissa kommuners bevarandeplaner igenom som exempelvis områdesbestämmelserna i Trelleborg år 1999 och 2005, men variationerna är så stora att det troligen finns flera orsaker till svängningarna. Ur ett miljömålsperspektiv är utvecklingen de senaste sex åren positiv

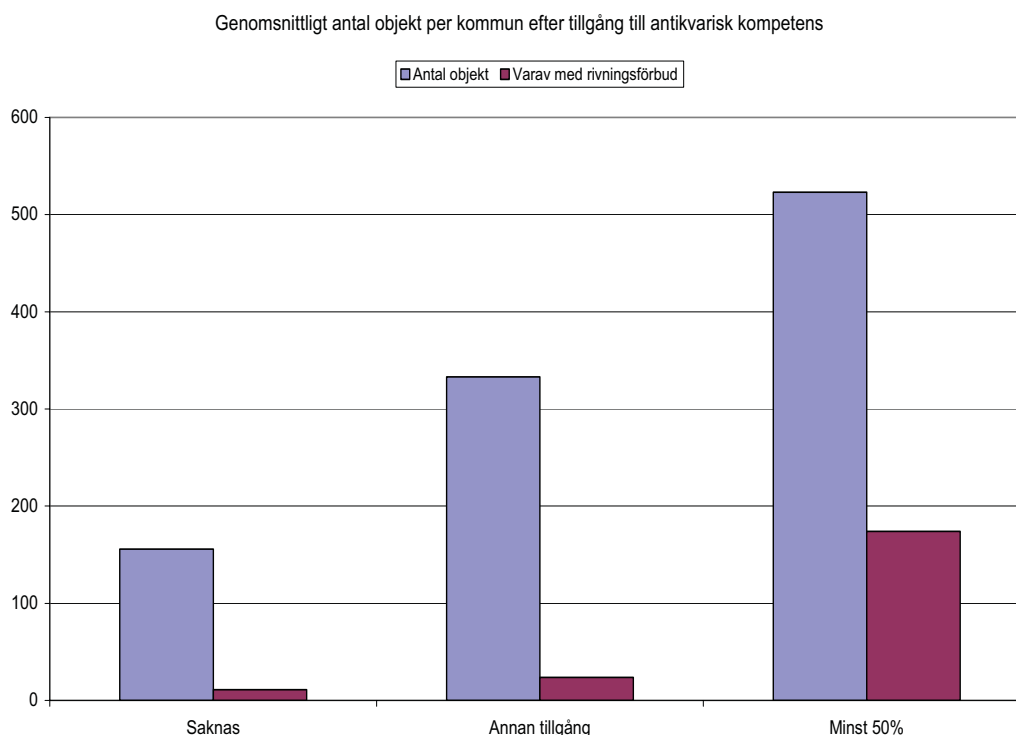
Figur 16. Diagrammet visar den andel objekt som getts skydds- och varsamhetsbestämmelser och som också ingick i planer med höjd lovplikt.

4.6 Betydelsen av antikvarisk kompetens

En av de indikatorer som länsstyrelsen i Skåne län använder sig av för att mäta förutsättningarna för att kulturvärden skall tillvaratas och utvecklas är kommunernas tillgång till antikvarisk kompetens. I diagrammen nedan har vi utgått från kommunernas svar i Bostadsmarknadsenkäten 2003 och där delas tillgången in i tre klasser efter tjänstens omfattning:

- Minst 50 %: Helsingborg, Höganäs Kristianstad, Landskrona, Lund och Malmö, 6 kommuner.
- Annan tillgång: Burlöv, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Svedala, Tomelilla, Vellinge och Ystad, 8 kommuner.
- Saknas: Övriga kommuner, 19 stycken.

Diagrammet i figur 17 visar tydligt att tillgången till antikvarisk kompetens hänger samman med antalet skydds- och varsamhetsbestämmelser. De sex kommuner som har tillgång till antikvarie om minst 50 % har betydligt fler objekt med bestämmelser som reglerar kulturvärden än de kommuner som har mindre eller helt saknar antikvarisk kompetens i sin handläggning. En av kommunerna som helt saknar antikvarisk kompetens har dock ett stort antal regleringar och det är Trelleborgs kommun.

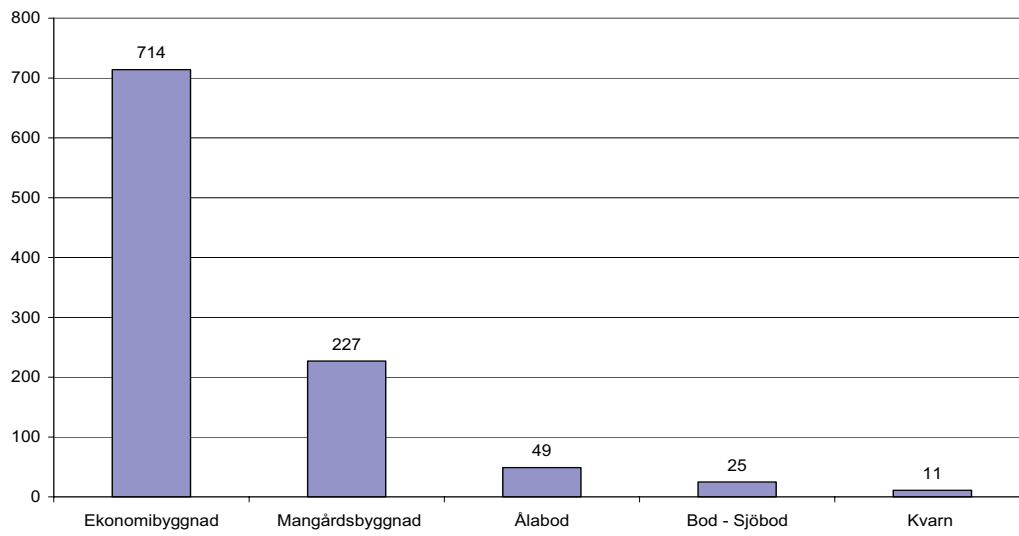
Figur 17. Diagrammet visar det genomsnittliga antalet objekt för varje kommun efter tillgång till antikvarisk kompetens. Blå stapel visar totala antalet objekt och röd stapel antalet rivningsförbud.

4.7 Tillvaratas byggnader inom fiske, jord och skogsbruk?

Denna fråga hänger samman med åtgärd 44 i *Skånes Miljömål och miljöhandlingsprogram* som säger att "I kulturhistorisk värdefulla områden införs rivnings- och bygglovsplikt för byggnader som används inom fiske, jord- och skogsbrukbruk."

I samband med registrering av skydds- och varsamhetsbestämmelser uppskattas också vilken byggnadstyp bestämmelserna gäller. De byggnader som registrerats som ekonomibyggnader är 714 till antalet och hela 534 av dessa återfinns i de byar som getts områdesbestämmelser i Trelleborgs kommun. Andra typer som kan hänföras till denna grupp är Mangårdsbyggnad (227 st.), Ålabod (49 st), Bod-sjöbod (25 st.) samt Kvarn (11 st.).

Byggnader inom fiske, jord- och skogsbruk.

5. Förslag till fortsatta undersökningar.

Komplettering av databasen

Komplettera databasen med KML-skyddad bebyggelse.

Komplettera databasen med materialet från tiden före 1987.

Komplettera databasens kartsikt med mer väldefinierade kartor i skiktet "Boverkets inventering av inventeringar".

Komplettera databasen med de geografiska områdena i kommunernas bevarandeprogram och kulturmiljöprogram.

Komplettera databasen med de kulturmiljöområden som pekas ut i kommunernas översiktsplaner.

Fortsatta studier av själva materialet

Sök ut de olika koncentrationerna och se vad det är för typ av objekt i dessa och hur de har tillvaratagits.

Sök ut riksintressena och de särskilt värdefulla områdena i det regionala kulturmiljöprogrammet, jämför innehållet i dessa med avseende på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt med antalet objekt som getts skydds- och/eller varsamhetsbestämmelser.

Fältstudier

Studera platser med många objekt och jämför med platser med inga eller få objekt.

Intervjua fastighetsägare, brukare, tjänstemän och politiker.

Studier av de olika stegen i tillvaratagandeprocessen

Många studier har fokuserat på steg 3, 4 och 5 i tillvaratagandeprocessen. Vi vet nu en del om inventeringar, bevarandeprogram och regleringar. Men ändringsskedet är nu mycket viktigt att studera vad händer där? Här finns en aggressiv marknadsföring av, för tillvaratagandet av kulturvärden, dåliga produkter, här finns den intresserade men också den ointresserade fastighetsägaren?

Studier av hela tillvaratagandeprocessen

Här handlar det om studier om och hur de olika stegen i tillvaratagandeprocessen hänger ihop. Det handlar också om vilket eller vilka av stegen som betyder mest och hur de kan påverkas?

Det är uppenbart att PBL i sitt nuvarande skick inte fungerar särskilt bra för att säkerställa miljöer. Planinstrumenten är för tunga att användas för att försäkra oss om att kulturvärden skall tas tillvara, vi reglerar oftast bara om det finns en hotbild.

Redan nu har kommunerna på eget initiativ tagit fram andra instrument som byggnadsordningar mm, hur fungerar dessa i tillvaratagandeprocessen?

Litteratur och källor.

Internet: Regionalt kulturmiljöprogram för Skåne, www.m.lst.se/kartor
Inventeringar av byggnadsinventeringar, www.gis.lst.se/byggnad
Miljömålsportalen, www.miljomal.nu
Folkmängd, Statistiska centralbyrån, www.scb.se

Länsstyrelsen i Skåne läns arkiv: Plankartor och planhandlingar.

Boverket (1992), *Kulturmiljön i planeringen – råd och exempel*. Boverkets allmänna råd 1992:1. Boverket. Karlskrona.

Boverket (1999), *Kulturvärden i detaljplan*. Boverket. Karlskrona 1999

Boverket (1999), *Områdesbestämmelser - en vägledning*. Boverkets allmänna råd 1999:2. Boverket. Karlskrona.

Boverket (2003), *Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Delmål 2-Underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet*. Boverket. Karlskrona. 2003.

Boverket (2003), *Planeringsunderlag Delmål 1-Underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet*. Boverket. Karlskrona. 2003.

Cars, Göran, Olsson, Krister och Snickars, Folke (1996), *Kulturmiljö på spel*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm. 1996.

Hansson Paul (2005), *Byggnadsvård – en miljöfråga?* i *Skånsk kulturmiljövård – 30 år senare*, Skånes Hembygdsförbunds årsbok 2005. Kristianstad. 2005.

Jernevad, Per och Sjö, Kristoffer (2005), *Kulturmiljön i kommunerna*. Göteborgs Universitet, avdelningen för kulturvård, 2005:12. Göteborg

Länsstyrelsen i Halland (2002), *Indikatorer för kulturhistorisk bebyggelse*. Länsstyrelsen i Halland. Meddelandeserie 2002:23.

Länsstyrelsen i Skåne län (2001), *Kulturmiljöarbete i skånska kommuner*. Länsstyrelsen i Skåne län, Skåne i Utveckling 2001:18.

Länsstyrelsen i Skåne län (2003), *Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram*. Länsstyrelsen i Skåne län, Skåne i Utveckling 2003:62

Länsstyrelsen i Skåne län (2004), *Vägledning för God bebyggd miljö – kulturmiljöaspekterna*. Länsstyrelsen i Skåne län. Malmö. 2004.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2005), *Digitalisering av kommunala kulturmiljövårdsområden*. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Rapport 2005:03. Göteborg

Länsstyrelsen Västmanland län (2006), *Miljömålsindikatorer för kommunala planbestämmelser*. Länsstyrelsen i Västmanlands län, Rapport 2006:1. Västerås

Persson, Ingrid och Westerlind, Ann Mari (2000), *Kultur i grunden*. Boverket. Karlskrona 2000.

Pettersson Richard (2003), *Den svenska kulturmiljövårdens värdegrunder*. Umeå. 2003.

Planverket (1987), *Boken om detaljplan och områdesbestämmelser*. Stockholm 1987:Planverket

Riksantikvarieämbetet (1999), *Kulturarvet och miljön*. Riksantikvarieämbetet. Rapport.1999. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2000), *Kulturarvet och miljömålen*. Riksantikvarieämbetet. Emmaboda 2000.

Riksantikvarieämbetet (2002, *Det dynamiska kulturarvet. Omvärldsanalys för kulturmiljöområdet 2002*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm. 2002.

Riksantikvarieämbetet (2002), *Kulturarvet som resurs för regional utveckling*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2002:1. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2003), *Skyddade byggnader enligt plan- och bygglagen*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2003:1. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2003), *Kulturmiljön i kommunala översiktsplaner*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2003:2. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2004), *Kulturarv i tiden – angeläget, tillgängligt, användbart! Vision och strategi 2004-2006*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm. 2004.

Riksantikvarieämbetet. (2004), *Kulturbeskyddade värden i den byggda miljön*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2004:1. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2004), *Indikatorer för levande kust och skärgård*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2004:3. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2004), *Kulturmiljön i plan och byggsystemet*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2004:4. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2004), *Karaktärsdrag och bebyggelsemönster*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2004:8. Stockholm

Riksantikvarieämbetet (2005), *Kulturmiljöprogram*. Riksantikvarieämbetet. Rapport 2005:3. Stockholm.

Riksantikvarieämbetet (2005), *Kulturarv ger livskraft. Hållbar utveckling ur humanistiskt och historiskt perspektiv. Fördjupad omvärldsanalys för kulturmiljöområdet 2005*. Riksantikvarieämbetet. Husqvarna. 2005

SOU 2004:94, *K-märkt Förslag till förbättrat skydd för kulturbeskyddade värdefulla bebyggelse*. Kulturbeskyddseutredningens slutbetänkande. Stockholm: Fritzes 2004.

Svenska kommunförbundet (1987), *Vad gör vi nu? Åtgärder innan lagen träder i kraft*. Kommunförbundet.

Svenska kommunförbundet. (1997), *Fastigheter med kulturskydd*. Svenska kommunförbundet. Stockholm

Svenska kommunförbundet (1999), *Kontinuitet och förnyelse*. Svenska Kommunförbundet och Kommentus förlag. Stockholm

Svenska miljömål Regeringens proposition. 1997/98:145

Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier Regeringens proposition 2000/01:130

Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag Regeringens proposition 2004/05:150

Bilaga I Nationella miljömål

De nationella miljömålen utgår från tre propositioner:

Svenska miljömål (prop. 1997/98:145)

Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130)

Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150)

Nedan finns en kortfattad lista av de miljömål som är av stor betydelse för den kulturhistoriska bebyggelsen. De delar av miljökvalitetsmålet som berör kulturvärden har citerats liksom de delmål som är av betydelse. För mer information se:

www.miljomal.se alternativt www.m.lst.se

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur och kulturvärden skall tas tillvara och utvecklas

- 1b. Senast år 2010 skall fysisk planering grundas på program och strategier för hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas tillvara och utvecklas.
- 2. Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program skall finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen vara skyddad. (På nationell nivå är delmålet ändrat till: Bebyggelsens kulturhistoriska värden skall senast år 2010 vara identifierade och ha en långsiktigt hållbar förvaltning.)

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

- 1. Senast år 2010 skall minst 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust och skärgårdsområdena med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd.
- 2. Senast år 2005 skall en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas.

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig reproduktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

- 1. Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver

långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Senast år 2010 skall minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

- 6. Senast år 2005 skall ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan tas tillvara. Målet innebär för Skåne också att kulturarvet i odlingslandskapet skall kunna upplevas och förstås samt att hotade kulturmiljöer skall skyddas och bevaras.

Bilaga 2 Kommunvisa analyser

Inledning

Syftet med denna rapport är att ge en översiktlig och länstäckande bild av hur objekt med skydds- eller varsamhetsbestämmelser är fördelade i länet. Med hjälp av denna bild kan olika aktörers synpunkter, behov och prioriteringar diskuteras. För respektive kommun kan det vara av värde att se den egna kommunen i förhållande till den länstäckande bilden. Därför finns här en enkel sammanställning av materialet för varje kommun.

Sammanställningen innehåller för varje kommun:

- En kartbild över kommunen där områdena i det regionala kulturmiljöprogrammet är markerade.
- På samma kartbild har de objekt som registrerats i projektet markerats med svart prick. Det gäller de objekt som getts skydds- och/eller varsamhetsbestämmelser i detaljplaner och områdesbestämmelser från och med 1987 till och med 2005.
- Ett diagram över perioden 1987 – 2005 med staplar för det totala antalet objekt samt de rivningsförbud som registrerats för varje år.

För att kunna ställa de enskilda kommunerna i relation till varandra har de sorterats efter antalet objekt och efter antalet objekt med rivningsförbud. Detta ger en precis bild av antalet bestämmelser men säger mindre om kommunernas arbete för att införa sådana bestämmelser. Kommunerna är olika stora och för att få en rättvisare bild har antalet objekt ställts i relation till kommunernas storlek och vi har valt antalet invånare som mått på storleken.

Antalet objekt i absoluta tal

Antalet objekt i förhållande till antalet invånare i kommunen

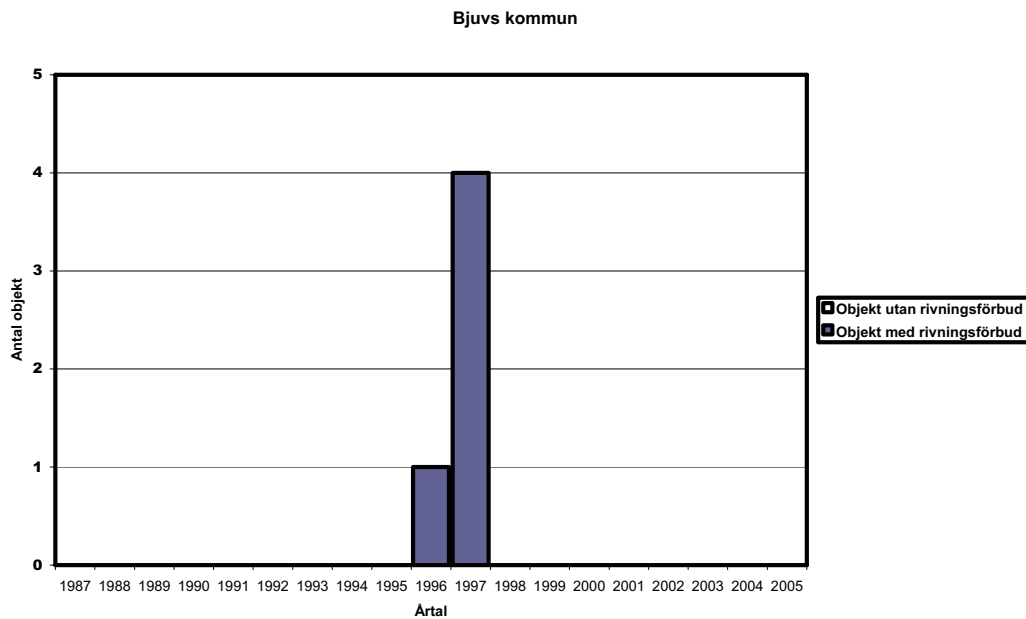
Antalet objekt med rivningsförbud i absoluta tal

Antalet objekt med rivningsförbud i förhållande till antalet invånare i kommunen

Kommunerna har sorterats efter de fyra värdena ovan och då Skånes 33 kommuner lämpar sig väl att delas i tre grupper med elva i varje har värdena därefter klassats som lågt, mellan och högt.

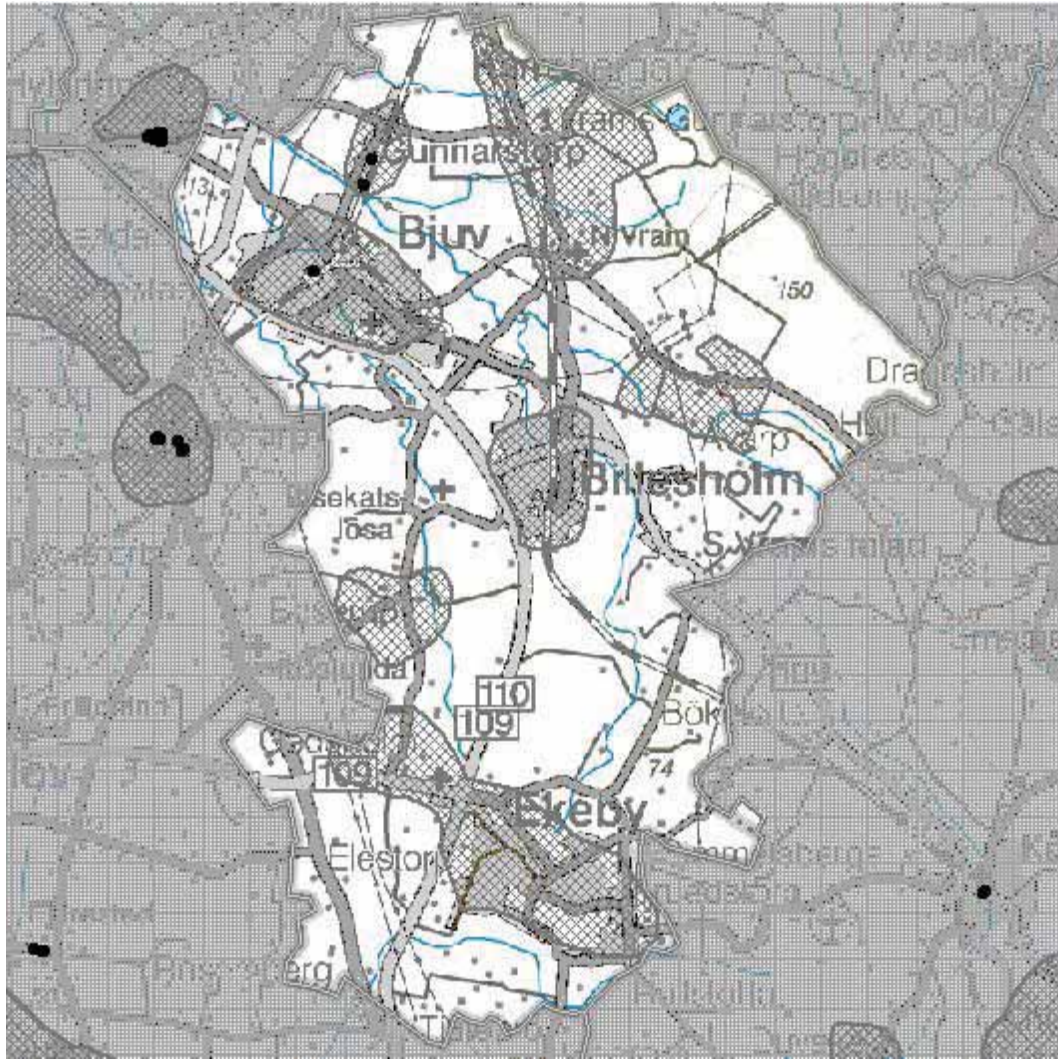
Utöver detta finns en bedömning av var objekten finns i förhållande till områden i det regionala kulturmiljöprogrammet. Likaså görs en bedömning om bevarandeplaneringen är kontinuerlig eller inte. Slutligen ges en översiktlig bedömning av kommunens underlag i form av inventeringar och bevarandeprogram.

Bjuv

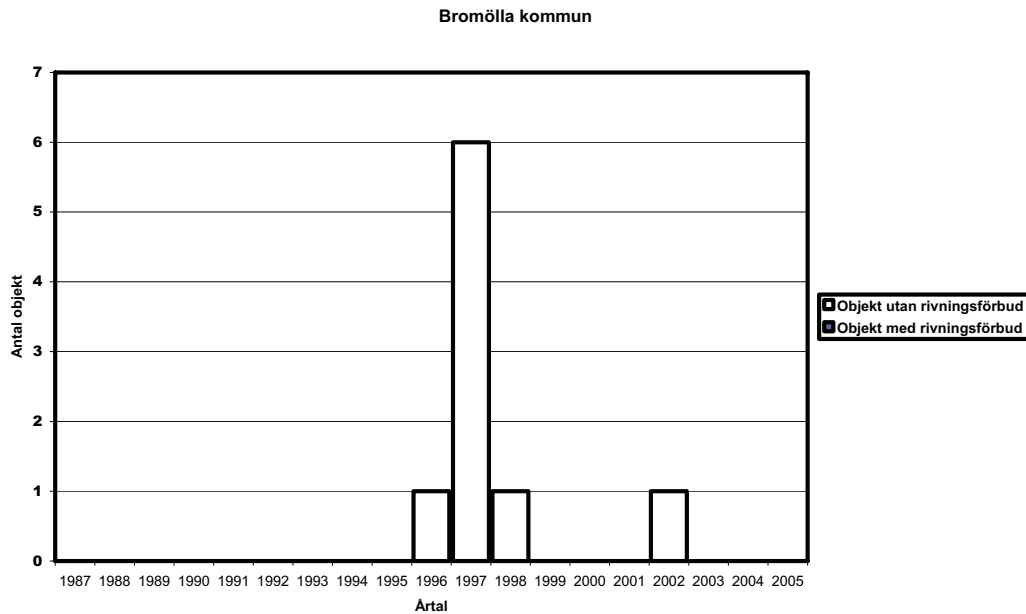

I Bjuvs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser i tätorterna Bjuv och Gunnarstorp. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Samtliga objekt ligger inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av insatser under åren 1996 och 1997. De bestämmelser som införts innehåller samtliga rivningsförbud. Kommunens underlag utgörs av en inventering från 1992 samt en bevarandeplan från 1998.

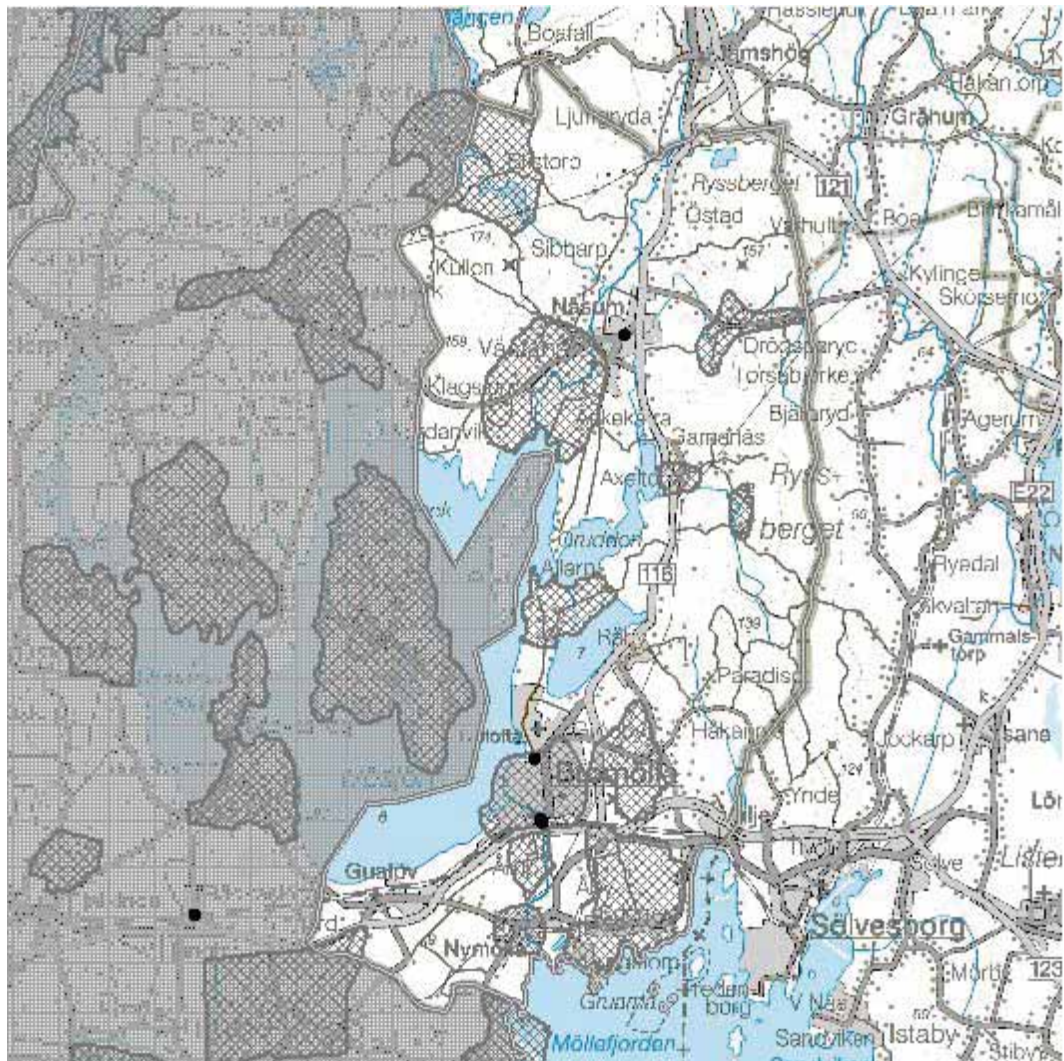

Bromölla

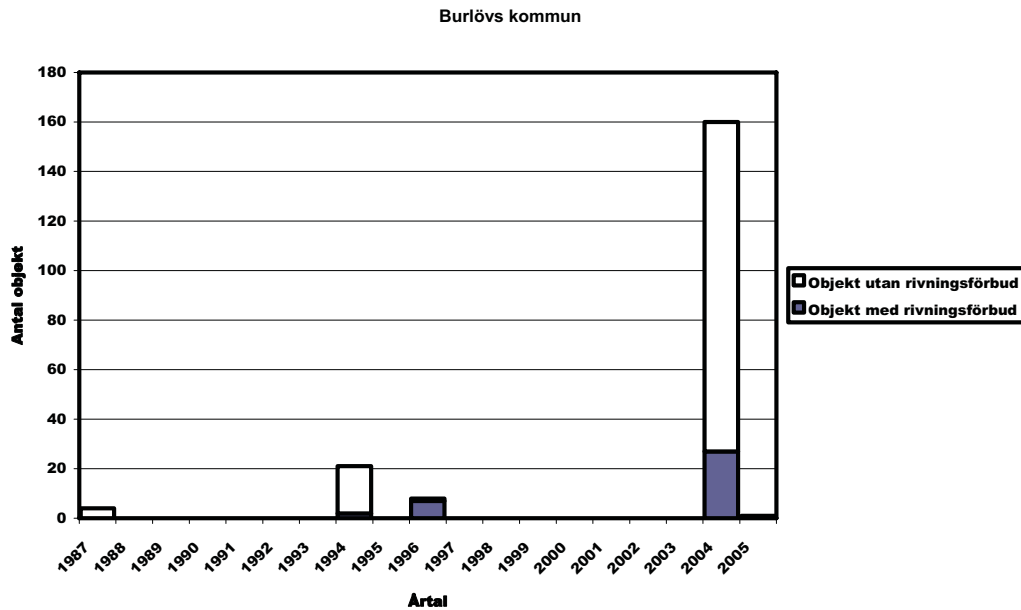

I Bromölla kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser i tätorterna Bromölla och Näsum. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. I tätorten Bromölla ligger objekten inom ett område som är utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av insatser under åren 1996 till 1998 samt 2002. Inga av de bestämmelser som införts innehåller rivningsförbud. Kommunens underlag utgörs av en översiktlig inventering från 1988.

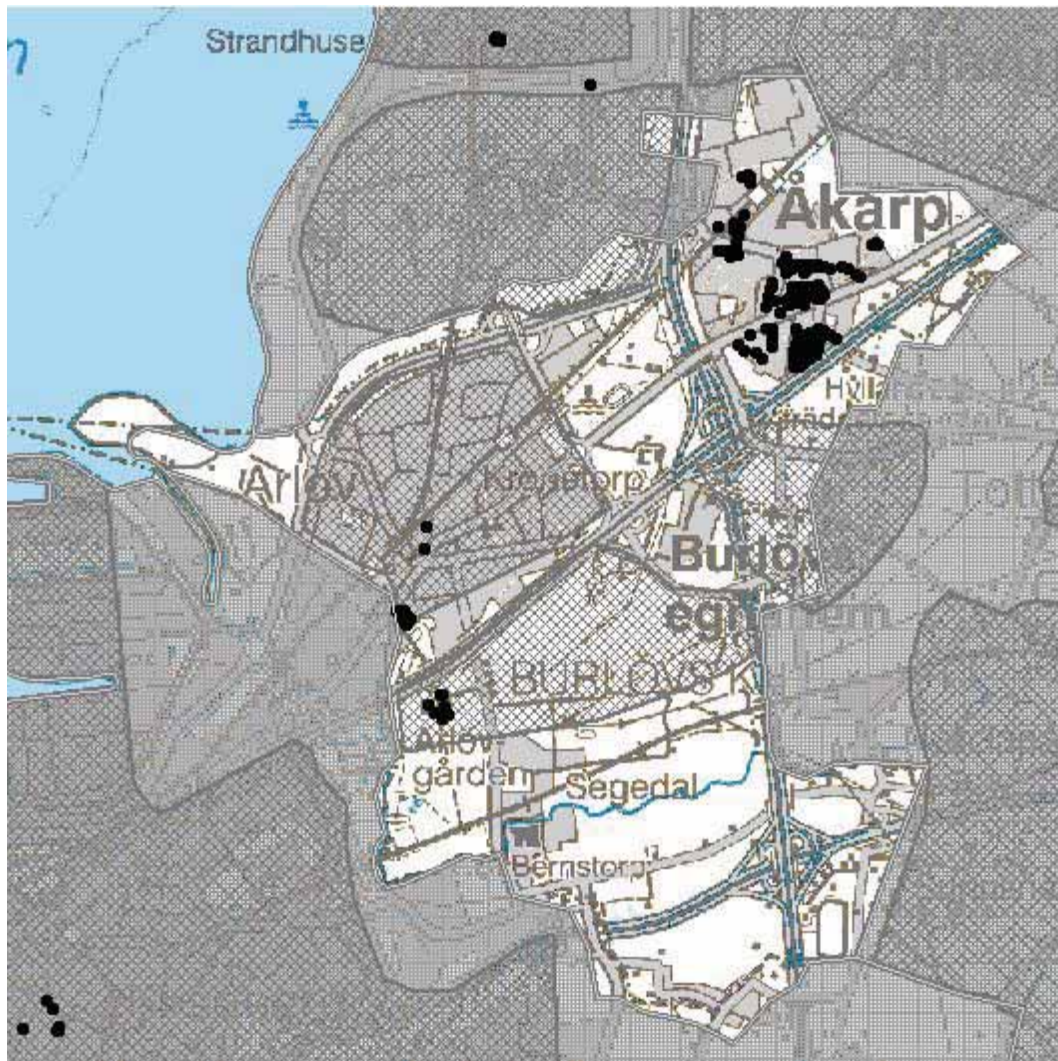

Burlöv

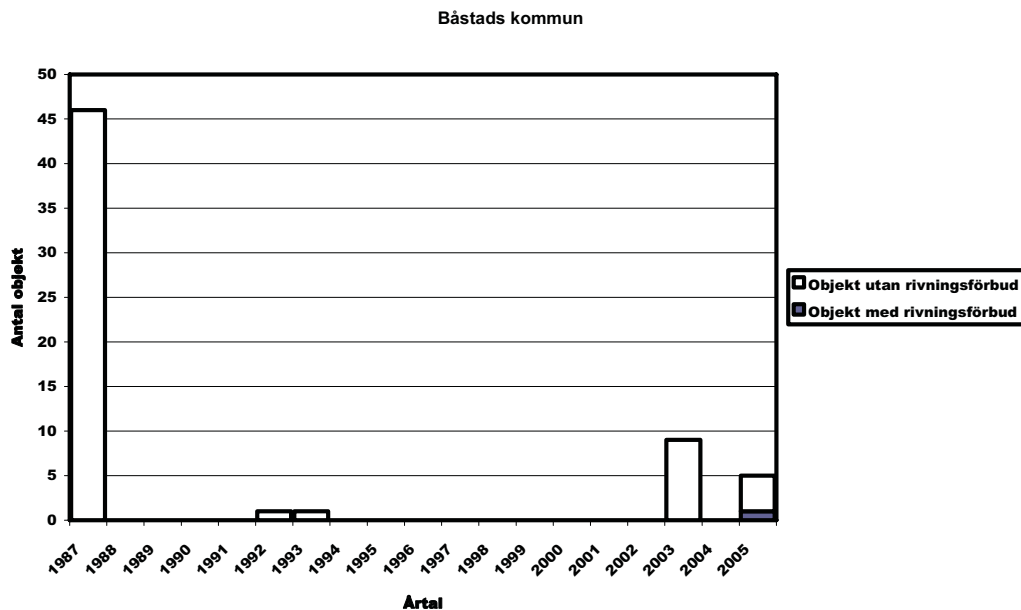

I Burlövs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Åkarp. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Mindre än 20 % av objekten ligger inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Detta förklaras av att Åkarp inte är utpekad i detta. Det finns i kommunen endast ett område i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av mindre insatser under några år samt av en mycket stor insats under 2004. De bestämmelser som införts innehåller 36 st. rivningsförbud, ca 20 %, vilket är medel till högt i relation till Skånes kommuner. Intressant med dessa bestämmelser är att de infördes som tillägg till detaljplaner. Kommunens underlag utgörs av inventeringar från 1977 och 1982 samt en bevarandeplan från år 2000.

Båstad

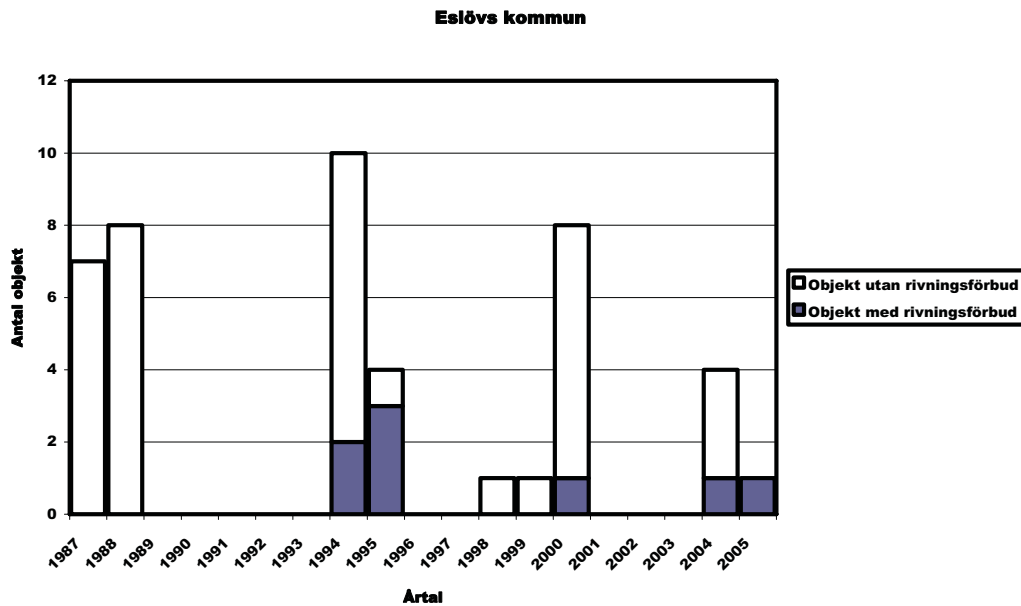

I Båstads kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Båstad. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 80 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av små insatser under senare år samt av en stor insats under 1987. Antalet rivningsförbud är lågt både i absoluta tal och i relation till Skånes kommuner. Kommunens underlag utgörs av inventeringar från 1988, 1989, 1999 samt ett kulturmiljövårdsprogram från år 2000. OBS! I Båstad kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

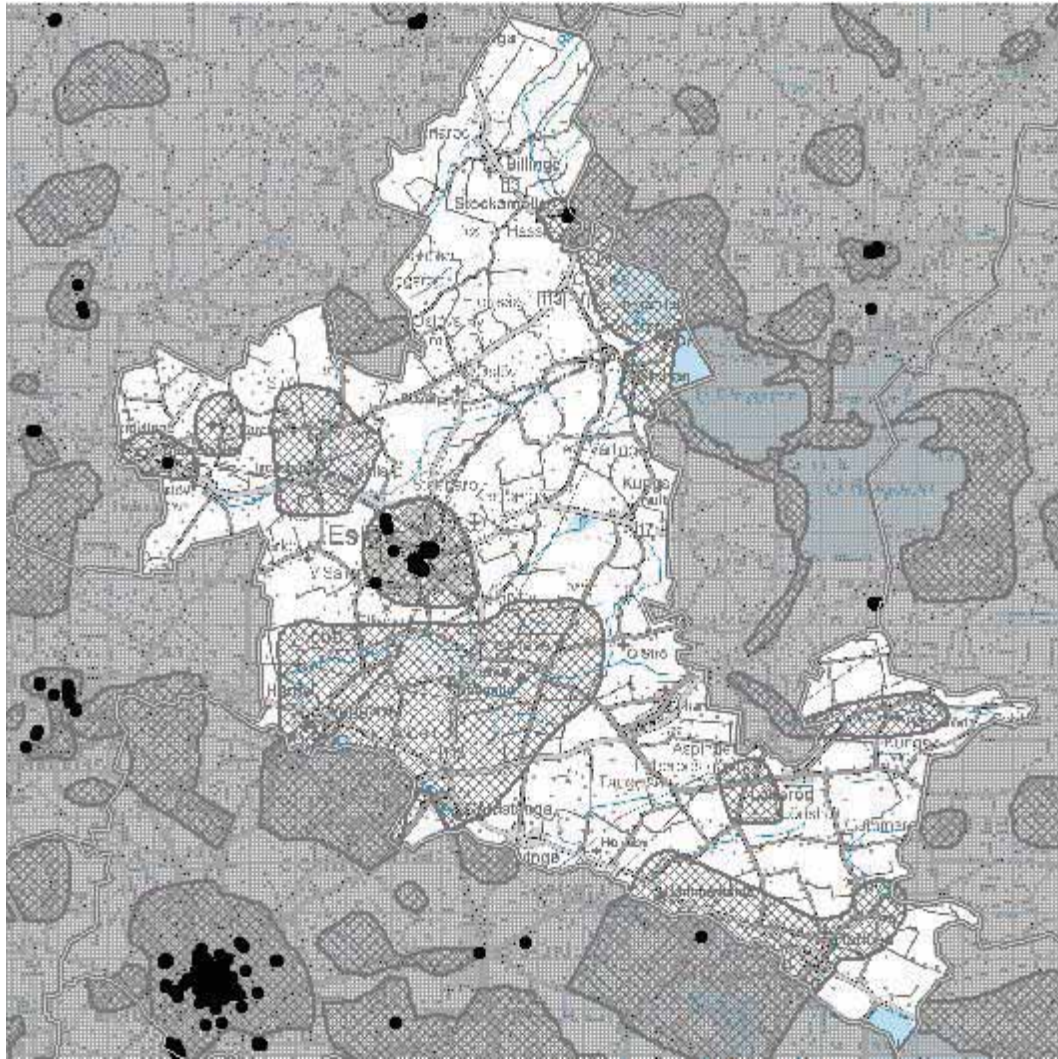

Eslöv

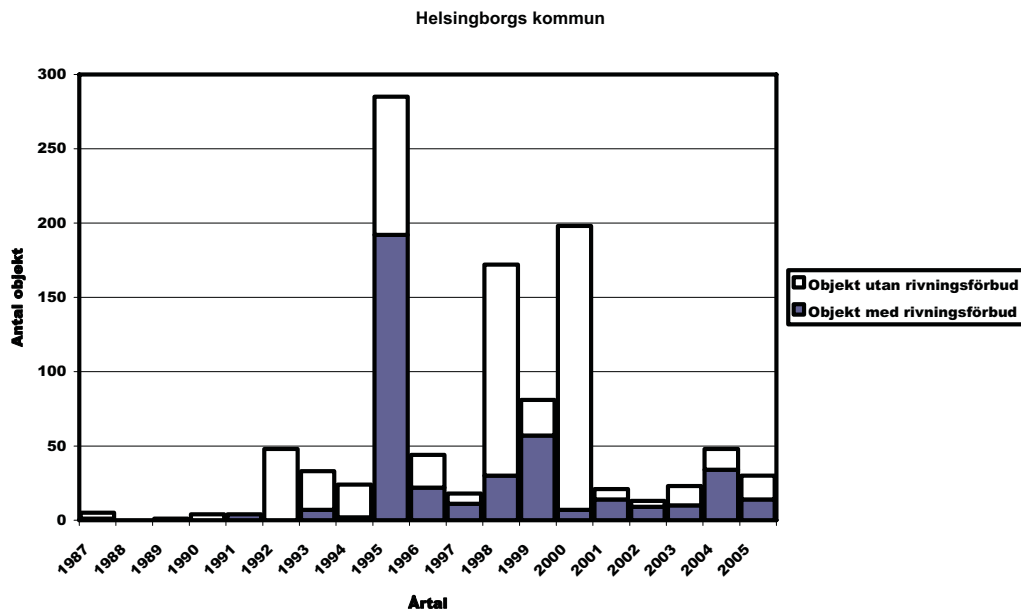

I Eslövs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Eslöv samt med några objekt i tätorterna Marieholm och Stockamöllan. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort i absoluta tal och lågt i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 100 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av små insatser flera år under hela perioden. Antalet rivningsförbud är 8 st., ca 20 %, vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av flera äldre inventeringar från sent 1970-tal och tidigt 1980-tal.

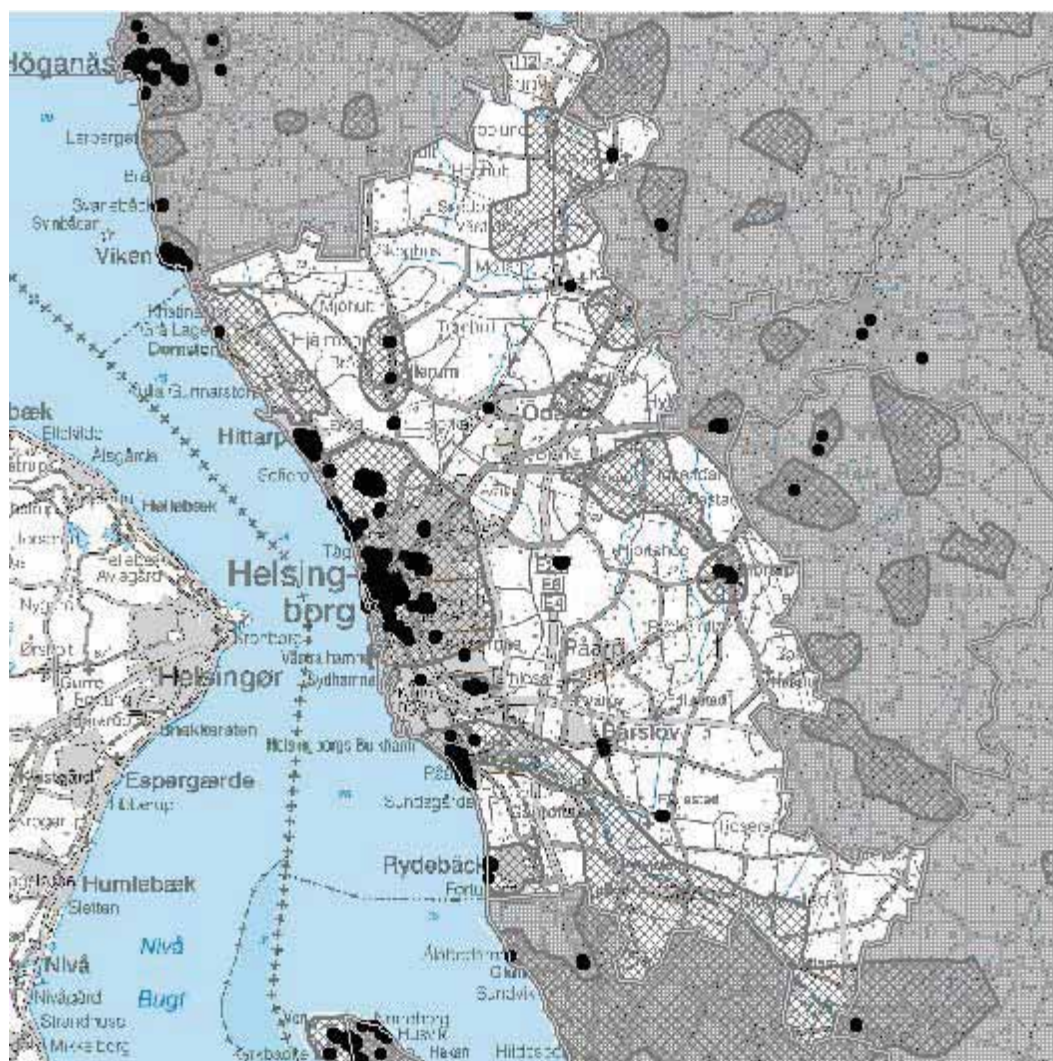

Helsingborg

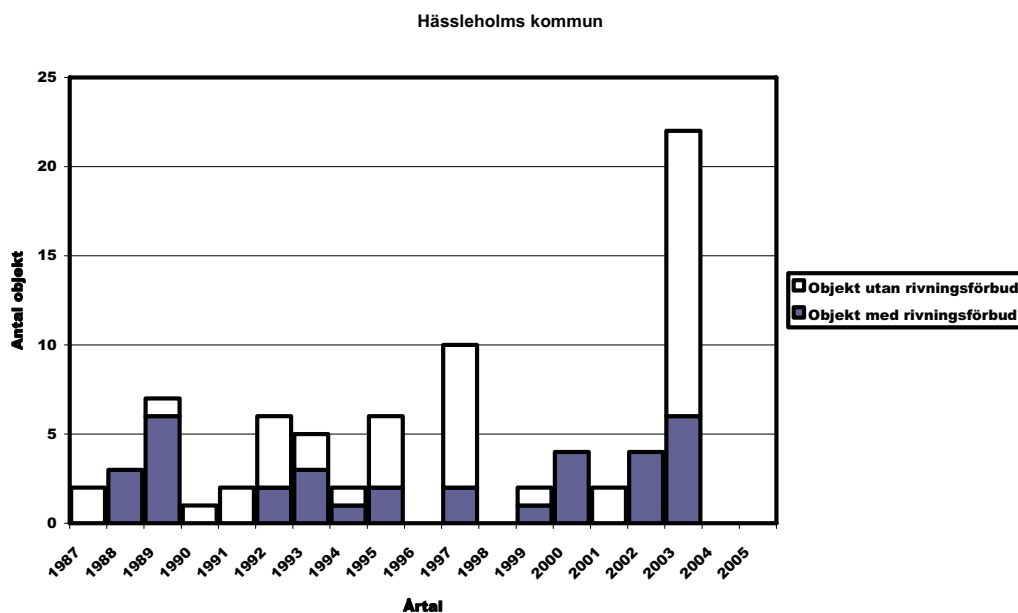

I Helsingborgs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser spridda på flera håll i kommunen. Det största antalet finns givetvis i staden Helsingborg men även på Råå läge. Särskilda områden med bestämmelser är villaområdet Tureholm i Laröd och det f.d. sjukhusområdet Maria Park. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 80 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och stark. Den består av insatser under samtliga år utom 1988 samt av stora insatser under 1995, 1998, 1999 och 2000. Antalet rivningsförbud är 417 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av ett 15-tal inventeringar och bevarandeplaner från 1960-tal och fram till idag. OBS! I Helsingborg kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

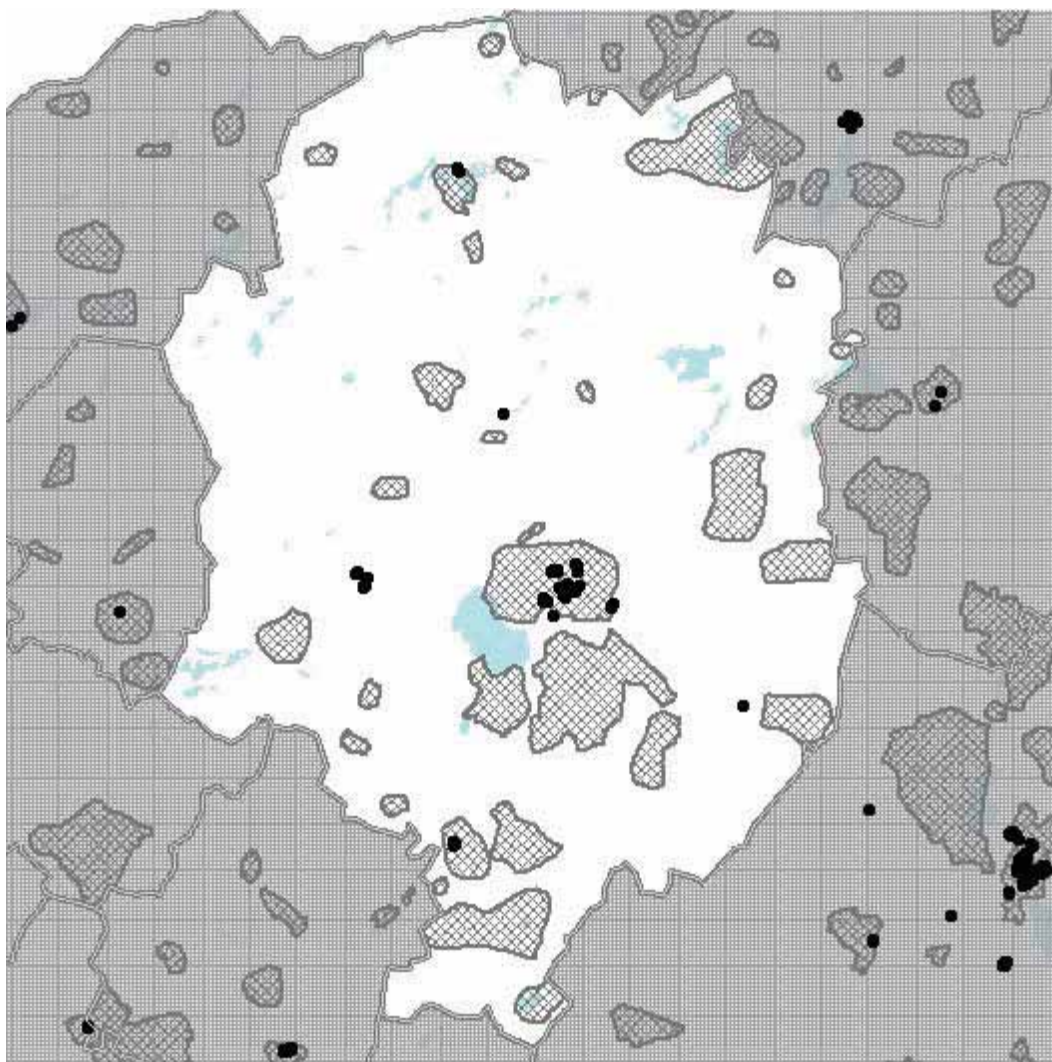

Hässleholm

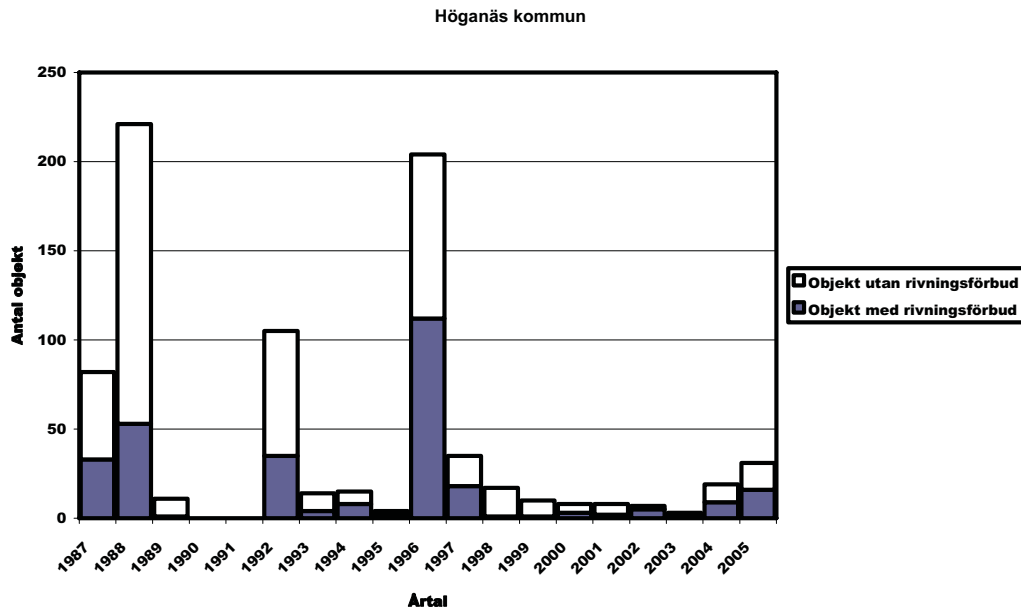
I Hässleholms kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Hässleholm. Utöver detta finns några objekt i tätorterna Sösdala, Tyringe och Vittsjö. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 80 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av mindre insatser under i stort sett samtliga år dock inte under de två senaste. Antalet rivningsförbud är 34 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort i absoluta tal och högt procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av inventeringar från 1970-tal och 1980-tal som uppdaterats under 2000-talet.

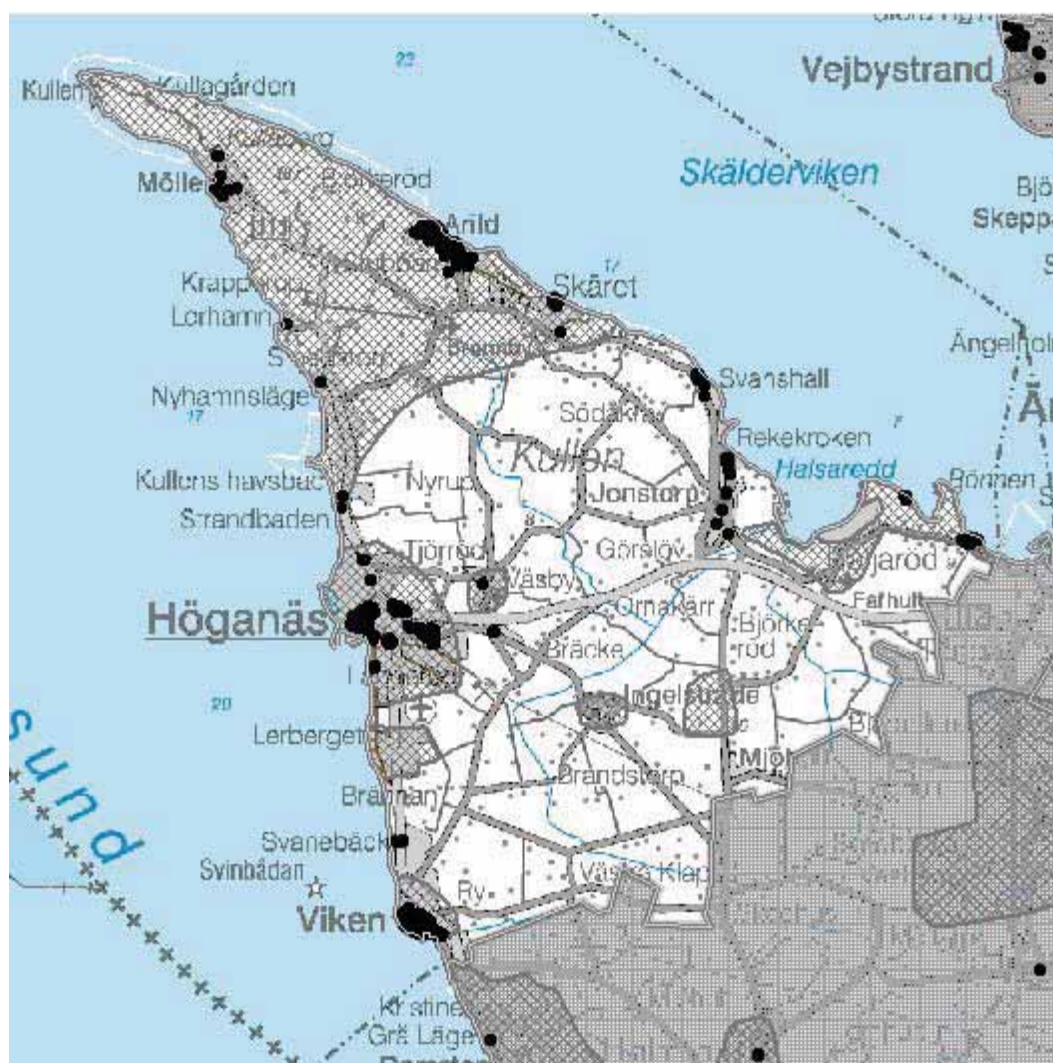
På grund av tekniska svårigheter har denna kartbild inte kunnat färdigställas.

Höganäs

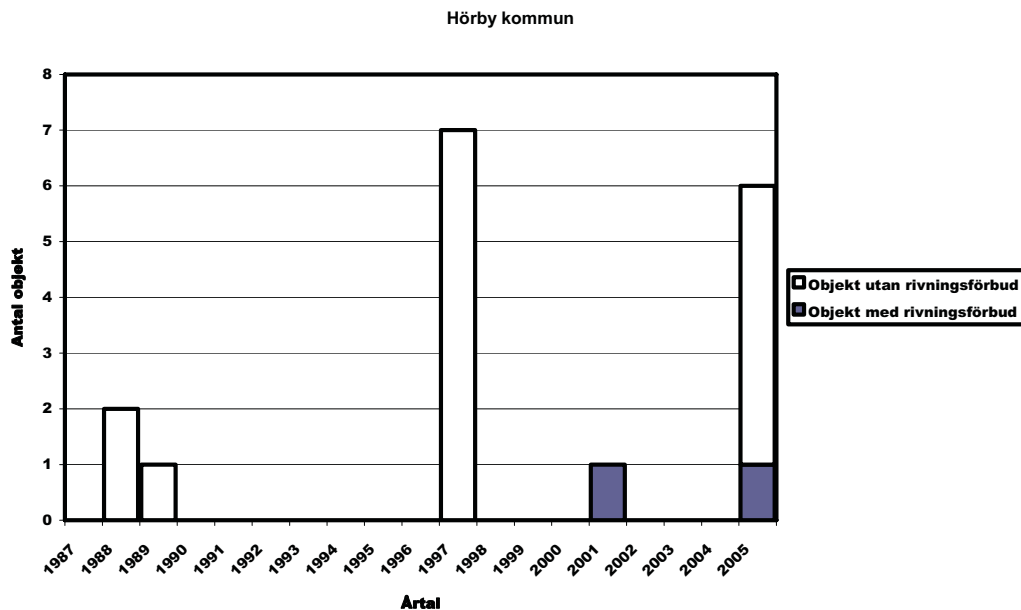

I Höganäs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Höganäs samt fiskelägena Arild, Viken och Mölle. Utöver detta finns objekt på flera håll i kommunen. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 95 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och stark. Den består av insatser under i stort sett samtliga år samt av stora insatser under 1987, 1988, 1992 och 1996. Antalet rivningsförbud är 305 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av ett flertal inventeringar och bevarandeplaner från 1960-tal och fram till 2000-tal. OBS! I Höganäs kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

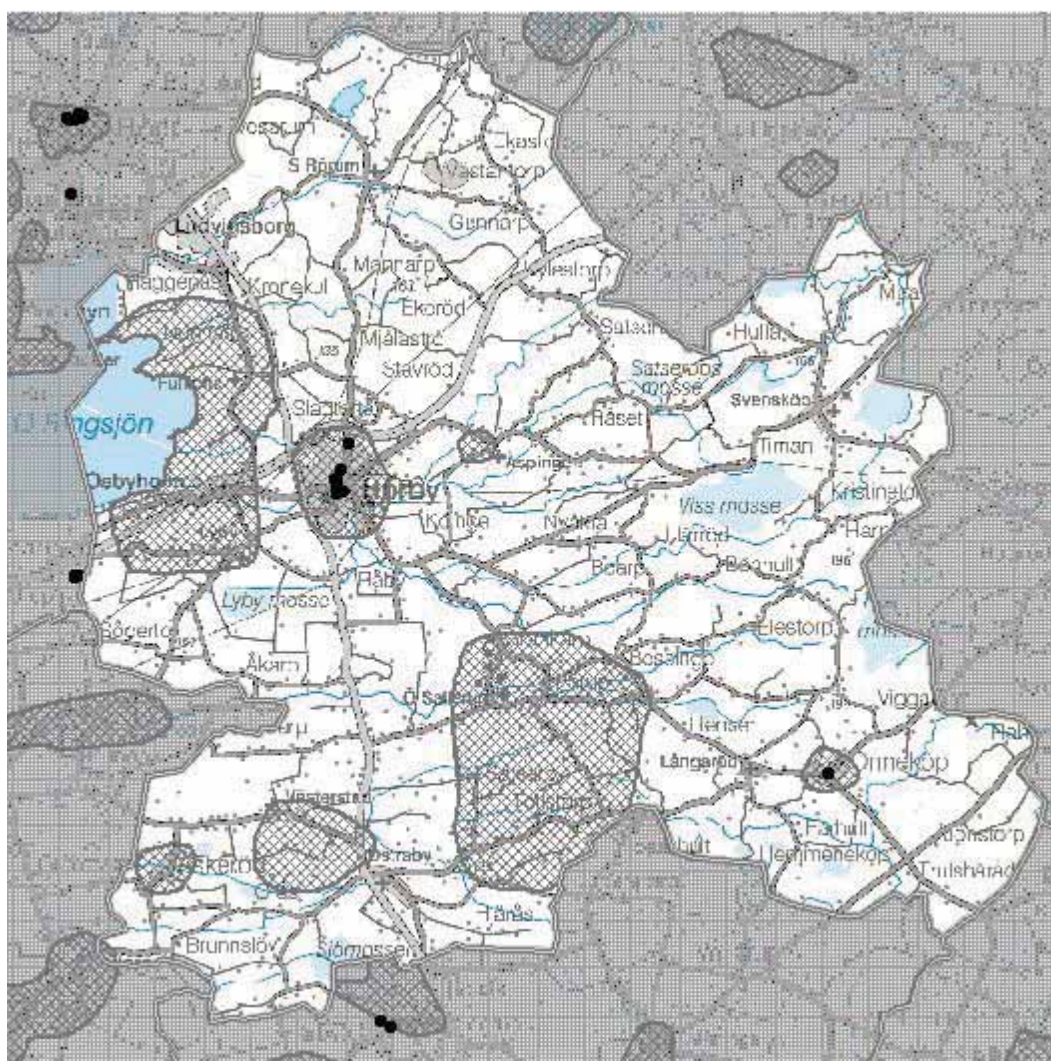

Hörby

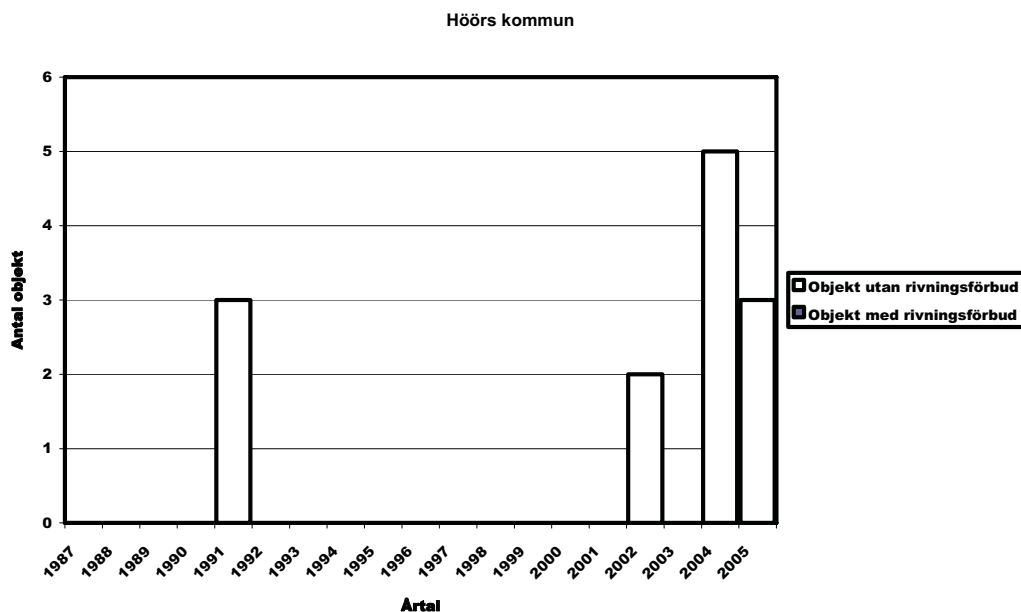

I Hörby kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i de centrala delarna av tätorten Hörby, undantaget är ett objekt i Önnköping. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 100 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av mindre insatser under 1988, 1989, 1997, 2001 samt 2005. Antalet rivningsförbud är 2 st. vilket i relation till Skånes kommuner är lågt i absoluta tal men medelstort procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av flera inventeringar från 1980- och 1990-talen samt en bevarandeplan för Hörby tätort från år 1992.

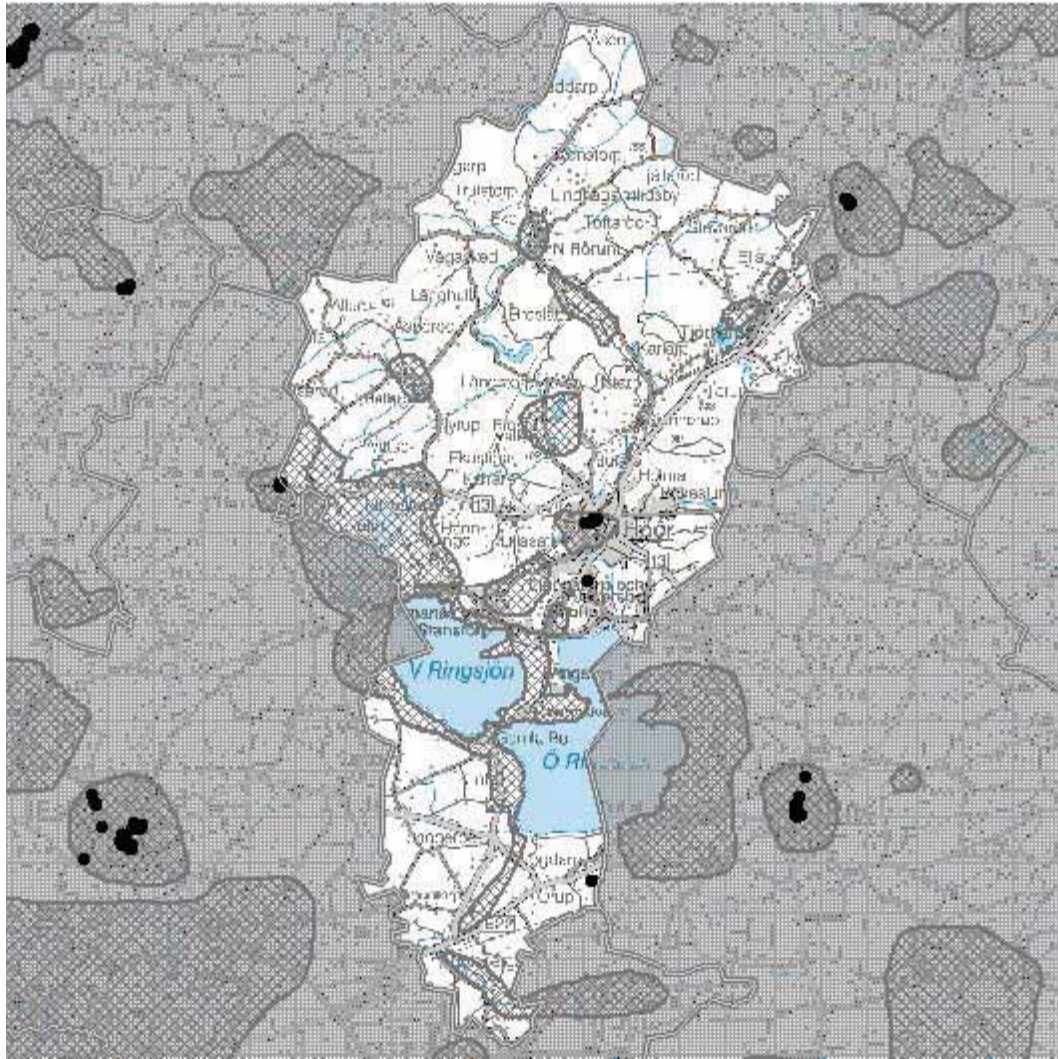

Höör

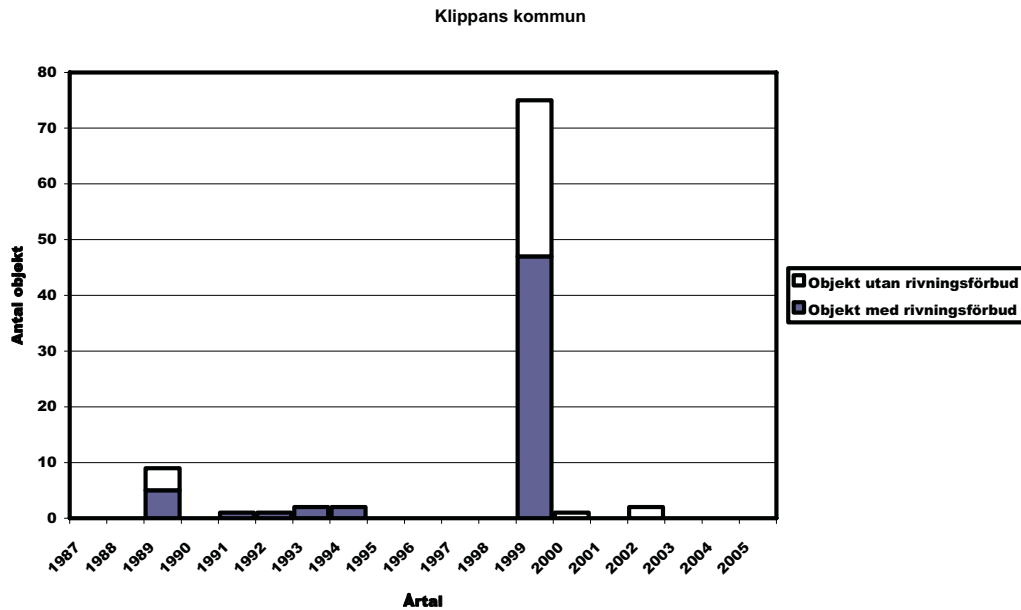

I Höörs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Höörs centrala delar. Utöver detta finns regleringar för Elisefarms gård. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 50 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet, detta gäller objekten i tätorten Höör. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av mindre insatser under 1991 samt från 2002 och framåt. Antalet rivningsförbud är 0 st. Kommunens underlag utgörs av en inventering från 1974 och några inventeringar från mitten av 1980-talet.

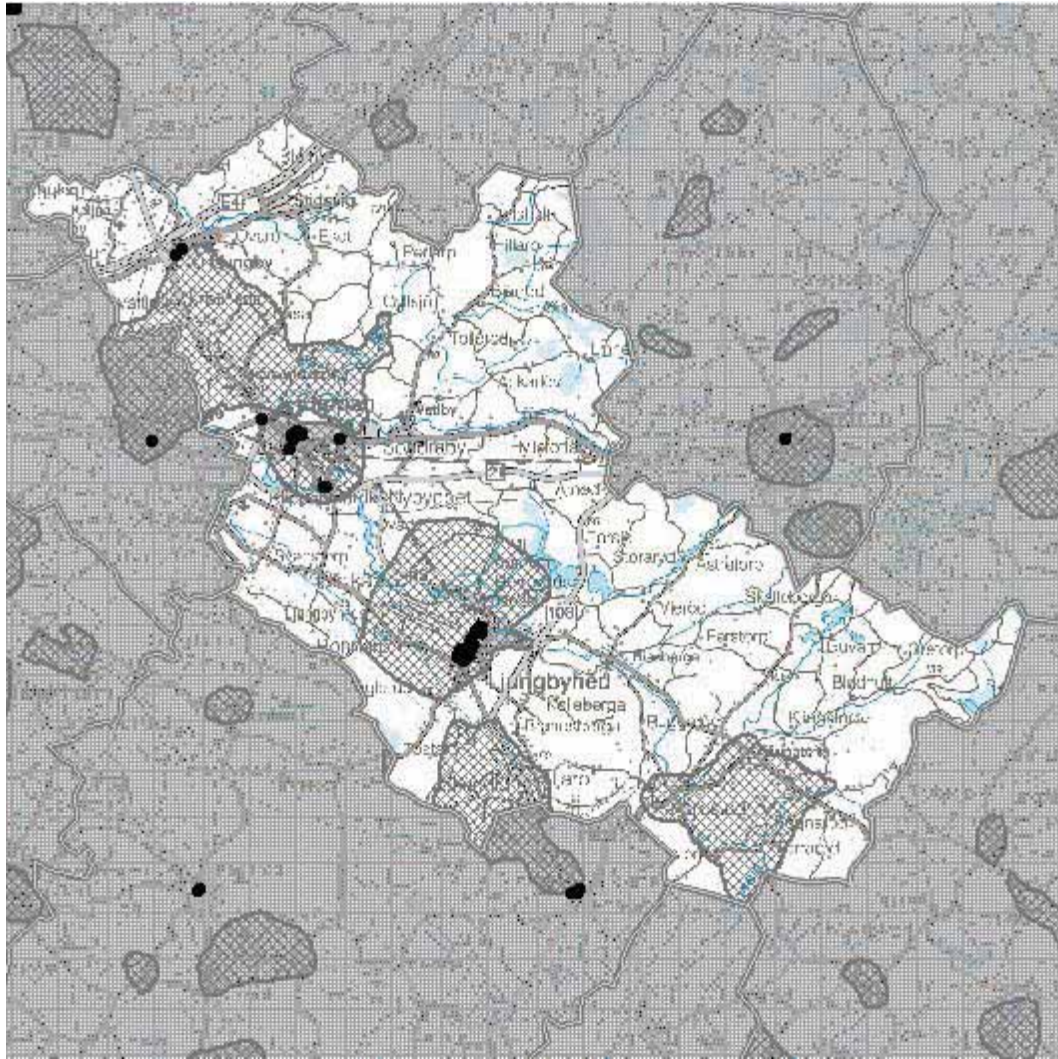

Klippan

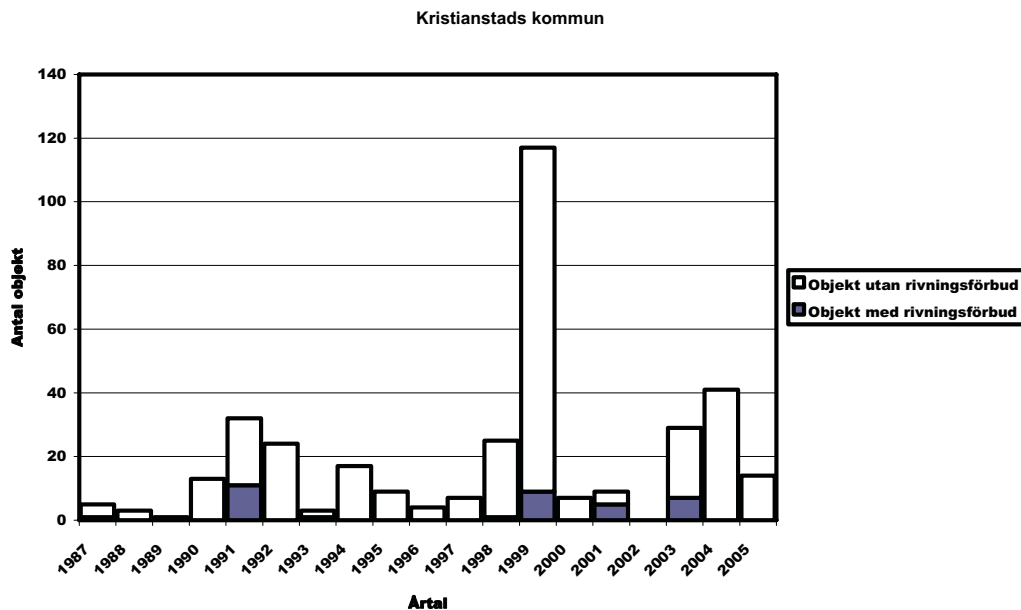

I Klippan kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Ljungbyhed samt till mindre del i tätorten Klippan. Ett särskilt område är f.d Krigsflygskolan i Ljungbyhed där ca 70 % av objekten finns. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort i absoluta tal och högt i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 97 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av mindre insatser under några år samt av en större insats under 1999. Under de tre senaste åren har inte någon bevarandereglering gjorts. Antalet rivningsförbud är 58 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av tre inventeringar och bevarandeplaner från 1985, 1986 och 1988 över Färingtofta, Bonnarp och tätorten Klippan.

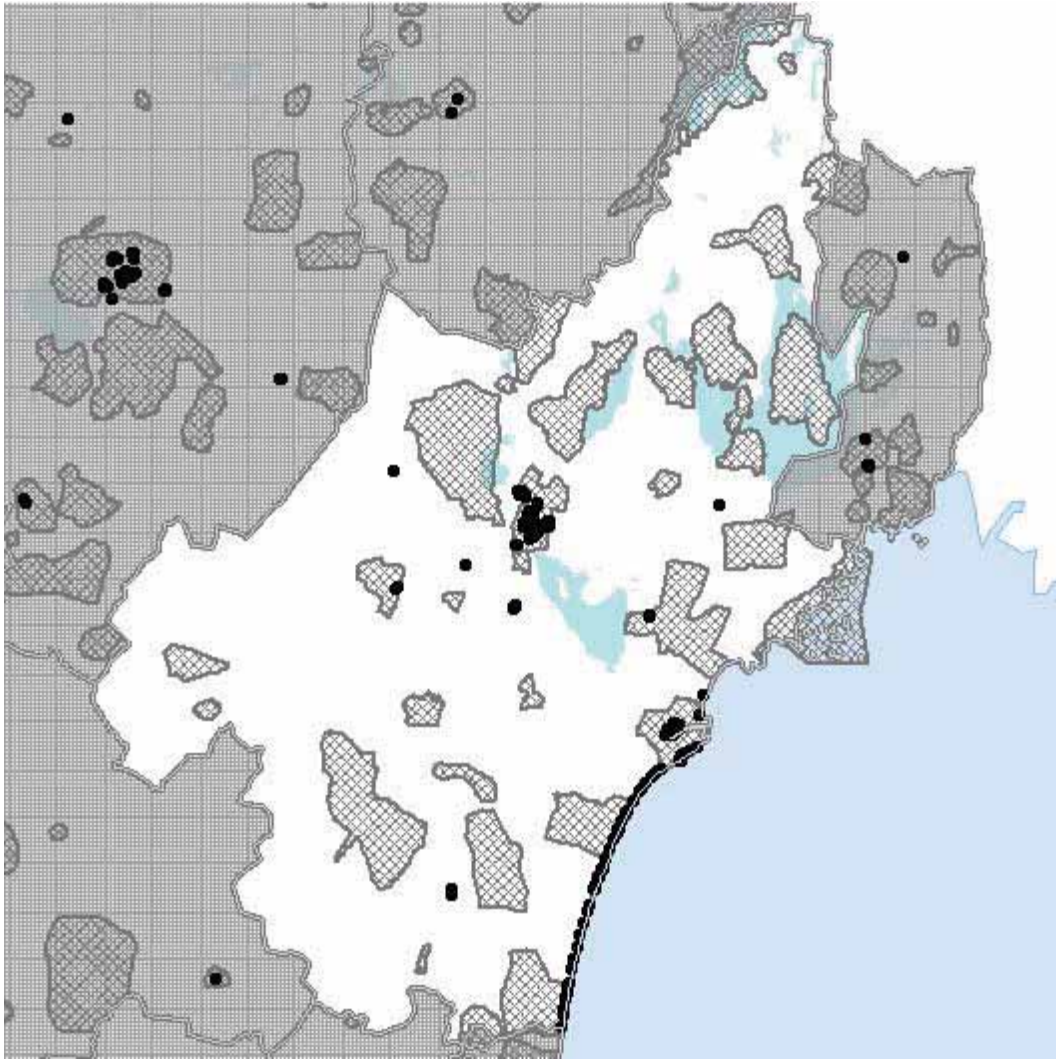
Kristianstad

I Kristianstads kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser spridda på flera håll i kommunen. Till antalet är de flesta huvudsakligen i tätorterna Kristianstad och Åhus. En särskilt intressant utbredning av objekt finns längs kusten söder om Åhus och gäller de ålabodar som finns där. Det är en av de få regleringar som finns utanför tätorter på ren landsbygd. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt i absoluta tal och medelstort i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 80 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

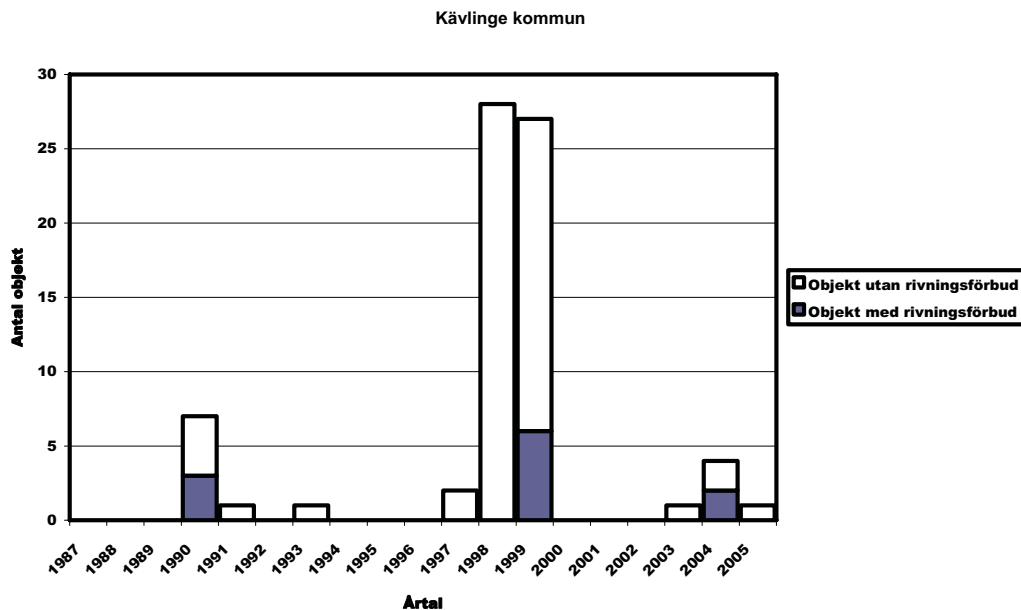
Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av insatser under samtliga år utom 2002 samt av en större insats under 1999. Antalet rivningsförbud är 35 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt i absoluta tal och medelstort procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av flera inventeringar från 1960-tal och 1970-tal samt av ett kulturmiljöprogram från år 1993.

OBS! I Kristianstad kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

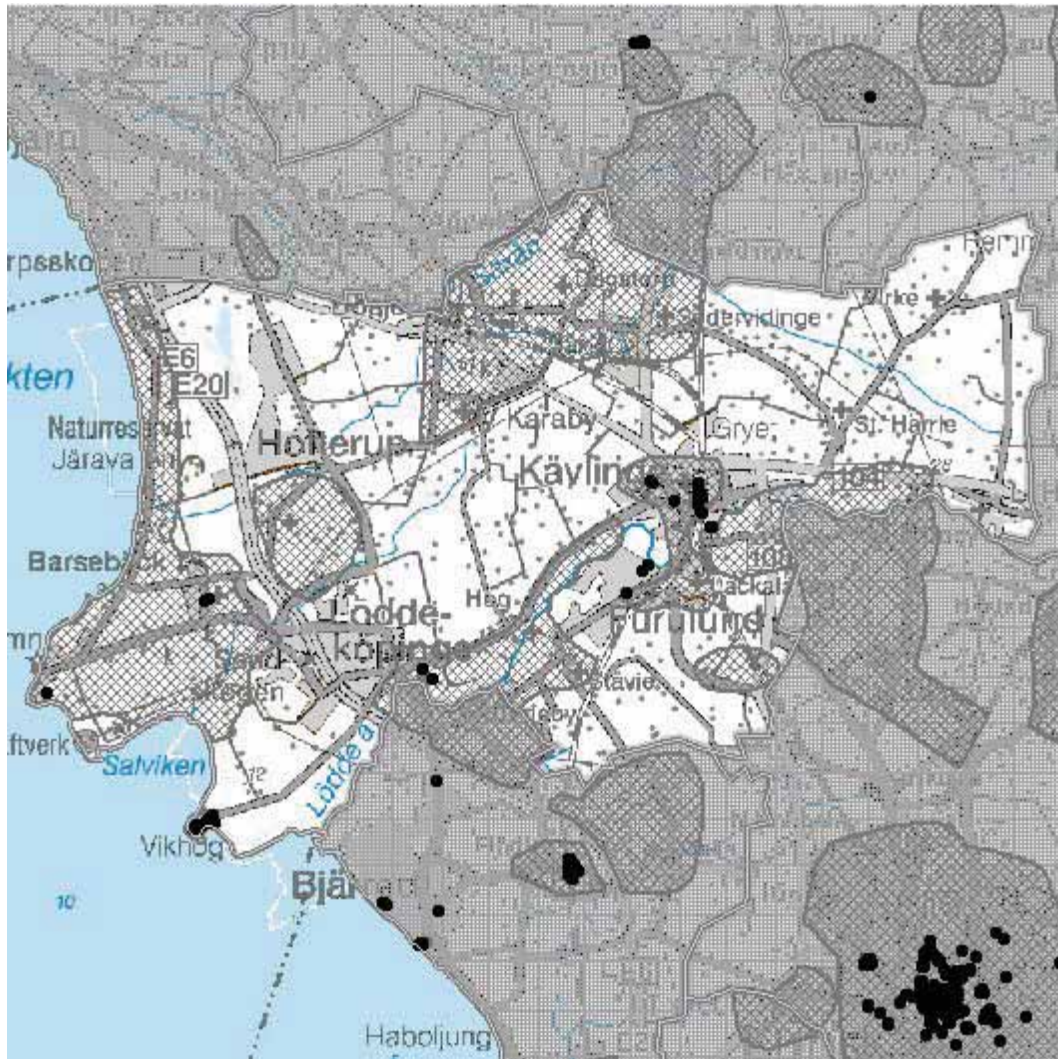
På grund av tekniska svårigheter har denna kartbild inte kunnat färdigställas.

Kävlinge

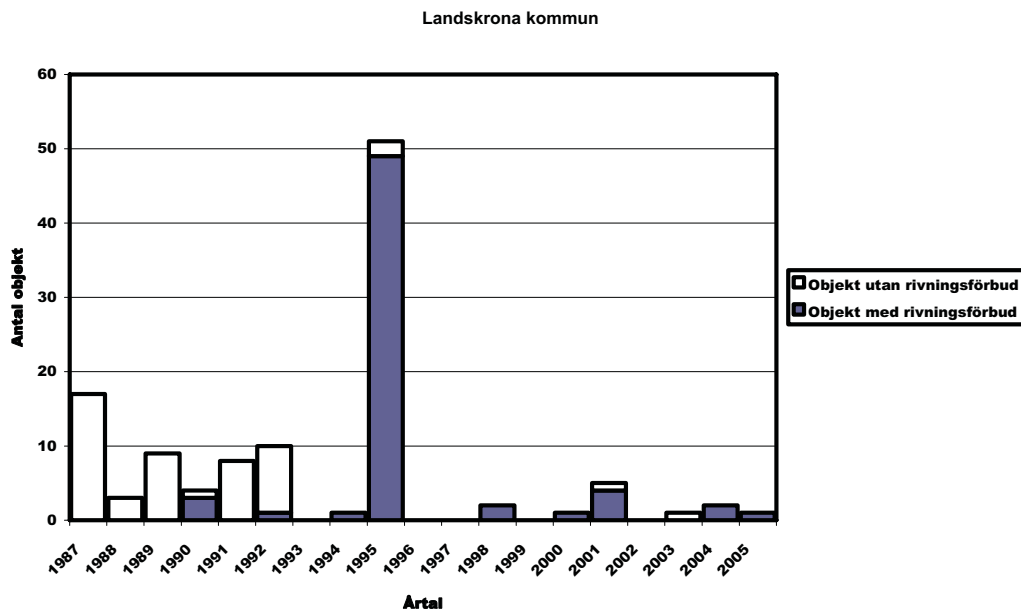

I Kävlinge kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i fiskeläget Vikhög samt i de centrala delarna av tätorten Kävlinge. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 90 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig men består av mindre insatser under flera år samt av större insatser under 1998 och 1999. Antalet rivningsförbud är 11 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av inventeringar från 1980-tal och 2000-tal.

Landskrona

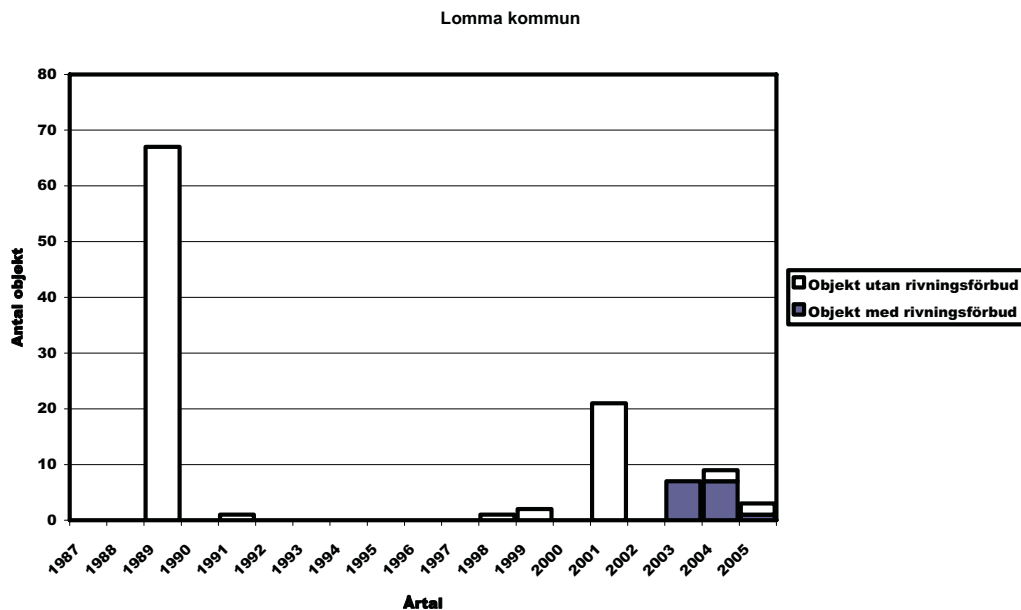

I Landskrona kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen på ön Ven samt i tätorten Landskrona. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 96 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen inget område i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av mindre insatser under i stort sett samtliga år samt av en större insats under 1995. Antalet rivningsförbud är 64 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av inventeringar av Landskrona innerstad och Borstahuset redan från 1957 och bevarandeplaner för Landskrona från år 1975 och 1982.

OBS! I Landskrona kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

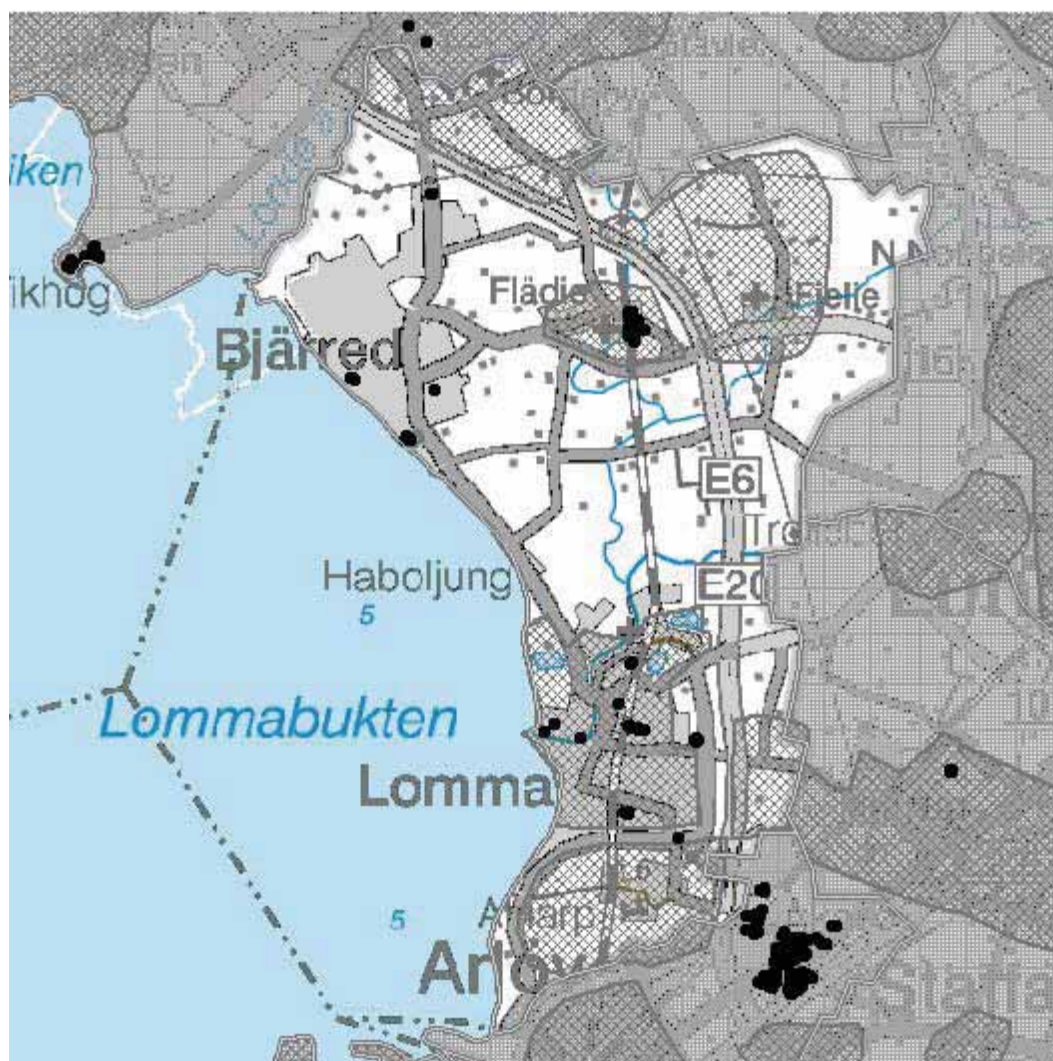
Lomma

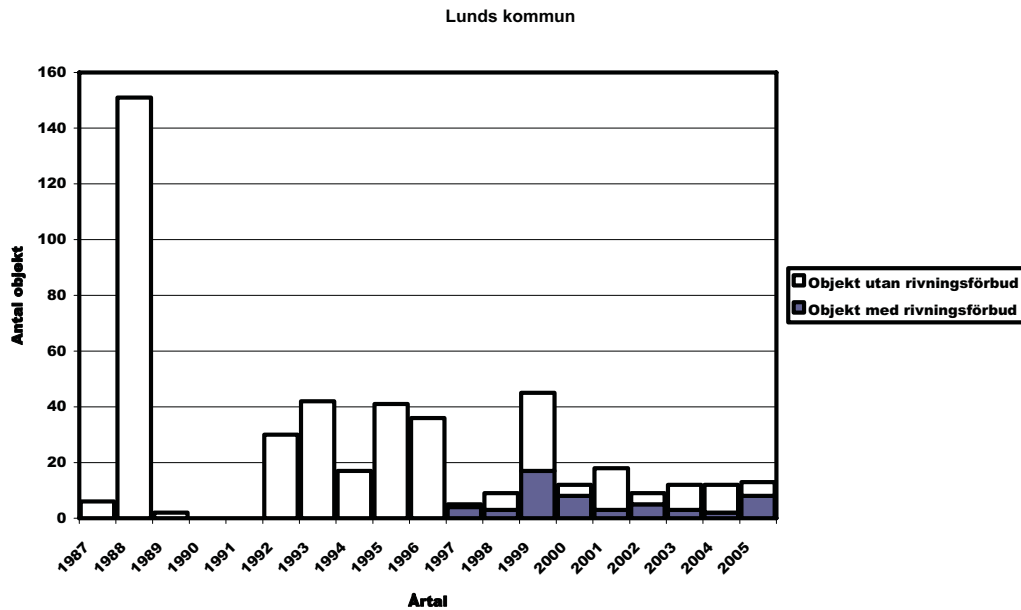
I Lomma kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorterna Flädie och Lomma. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort i absoluta tal och högt i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 95 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av spridda insatser under några år med en större insats under 1989. Under senare år har regleringen ökat och blivit mer kontinuerlig. Antalet rivningsförbud är 15 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av inventeringar från 1975 och 1976 samt ett kulturmiljöprogram från år 2004.

OBS! I Lomma kan finnas bevaranderegleringar införda före 1987.

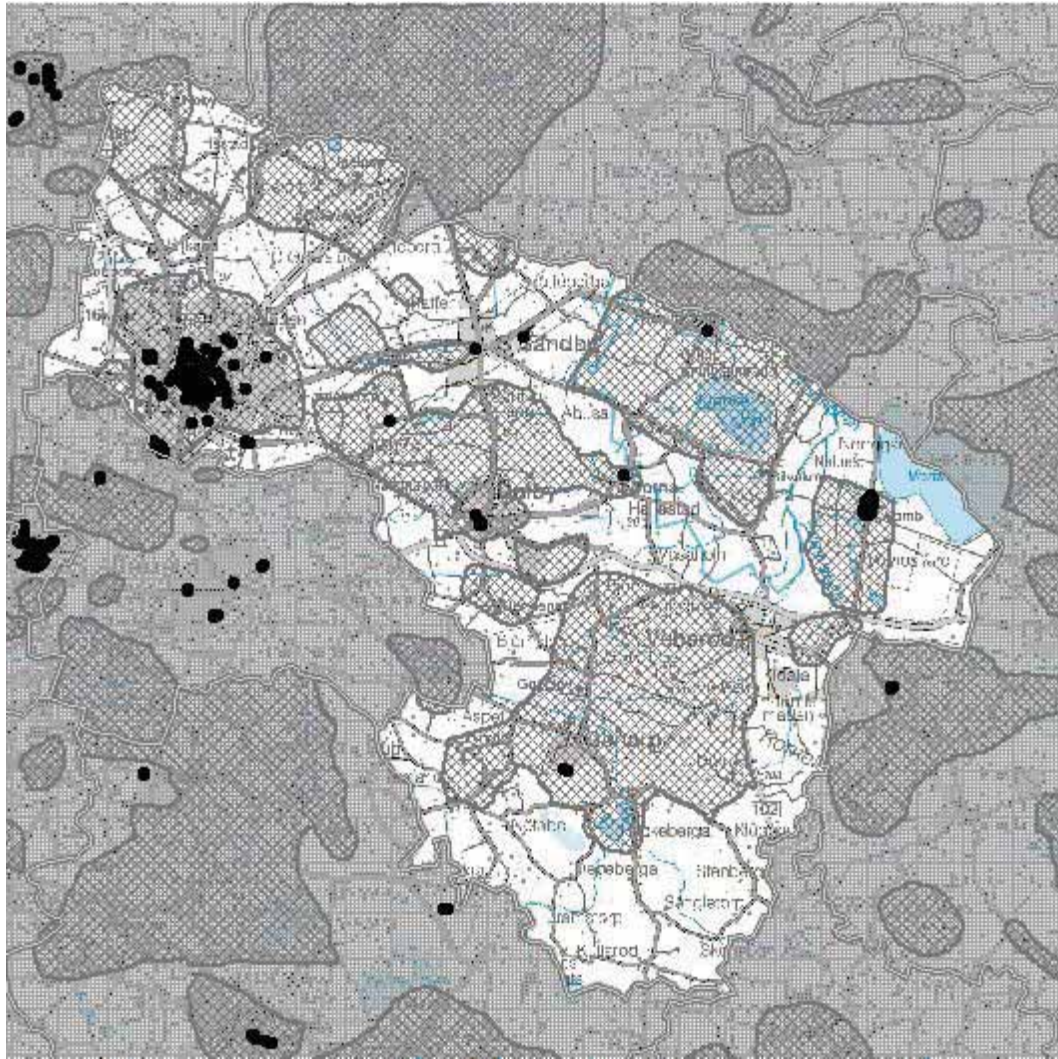

Lund

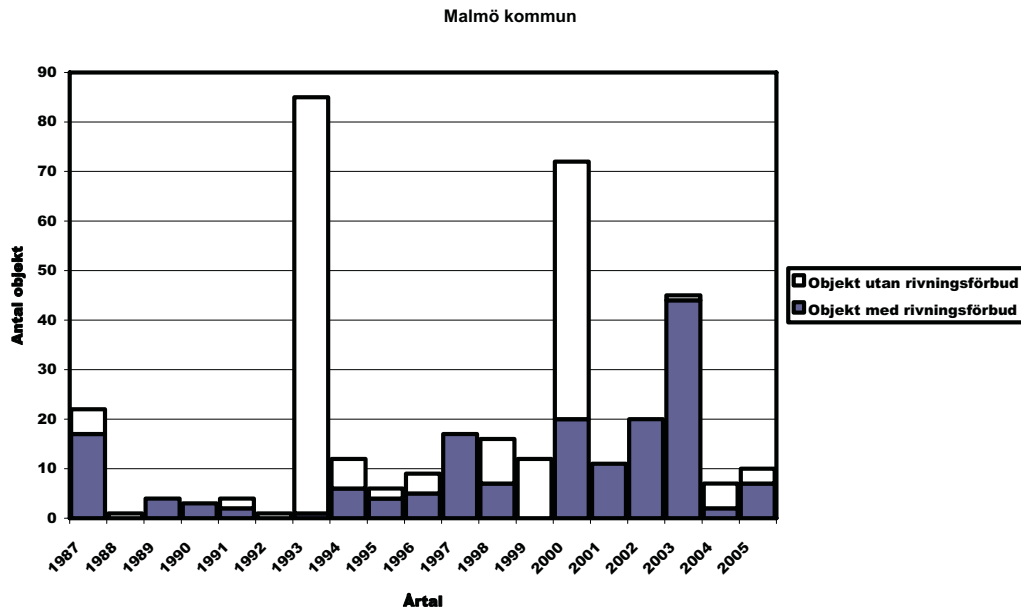

I Lunds kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser spridda i hela kommunen men till antalet är de huvudsakligen i Lunds stad. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt i absoluta tal och medelstort i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 98 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av insatser under samtliga år med undantag för 1990 och 1991. Under år 1988 gjordes en större insats. Antalet rivningsförbud är 53 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt i absoluta tal och medelstort procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av ett flertal inventeringar och bevarandeplaner från 1970-, 1980- och 1990-talen
OBS! I Lund kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

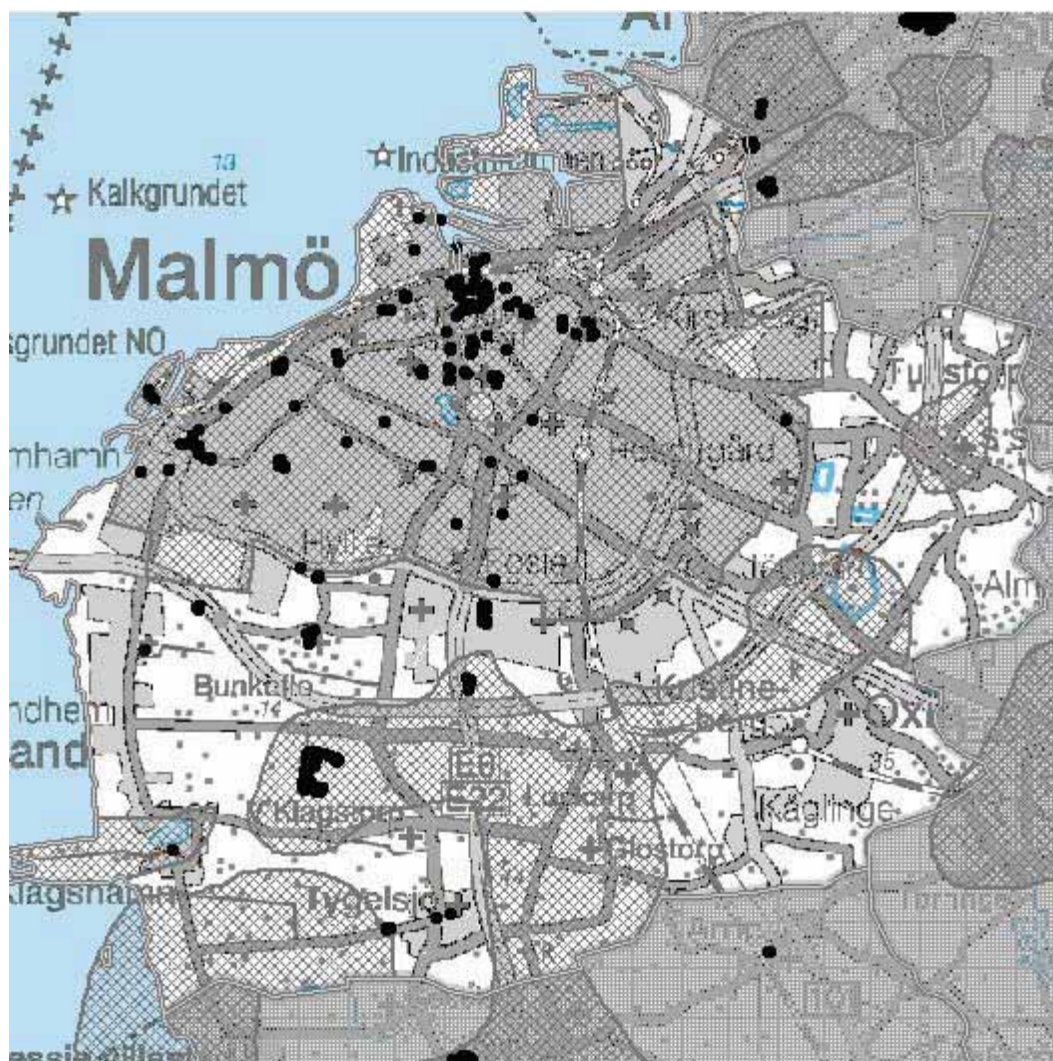
Malmö

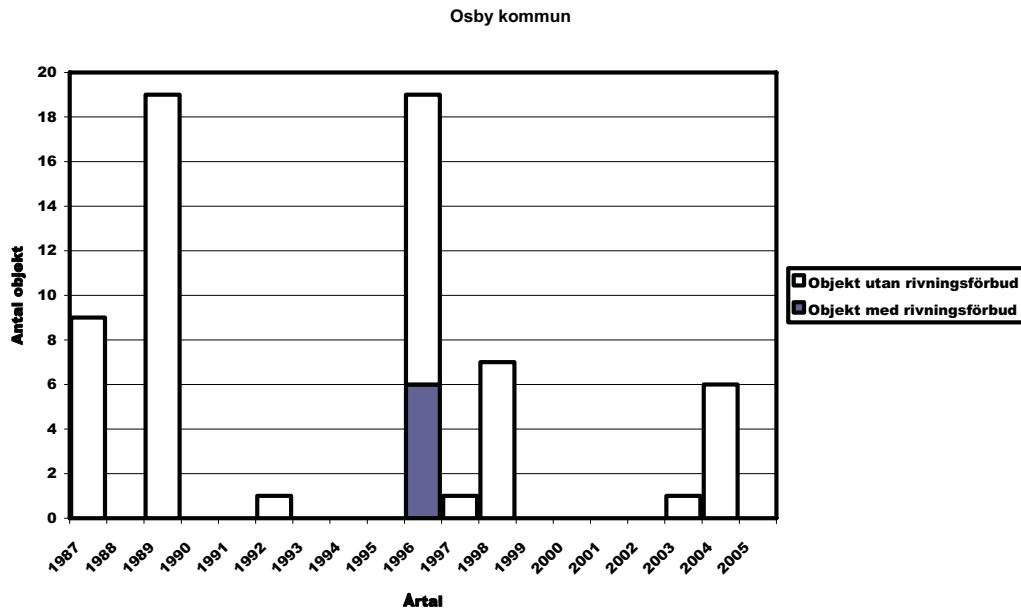
I Malmö kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser huvudsakligen i tätorten Malmö med koncentration till stadskärnan och till gamla Limhamn. Utanför Malmö finns en större koncentration av objekt i byn Skumparp. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt i absoluta tal men lågt i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 91 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen ett område i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av insatser under samtliga år med större insatser under 1993, 2000 och 2003. Antalet rivningsförbud är 170 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av flera inventeringar från 1970-talen samt från 1989 och 2001.

OBS! I Malmö kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

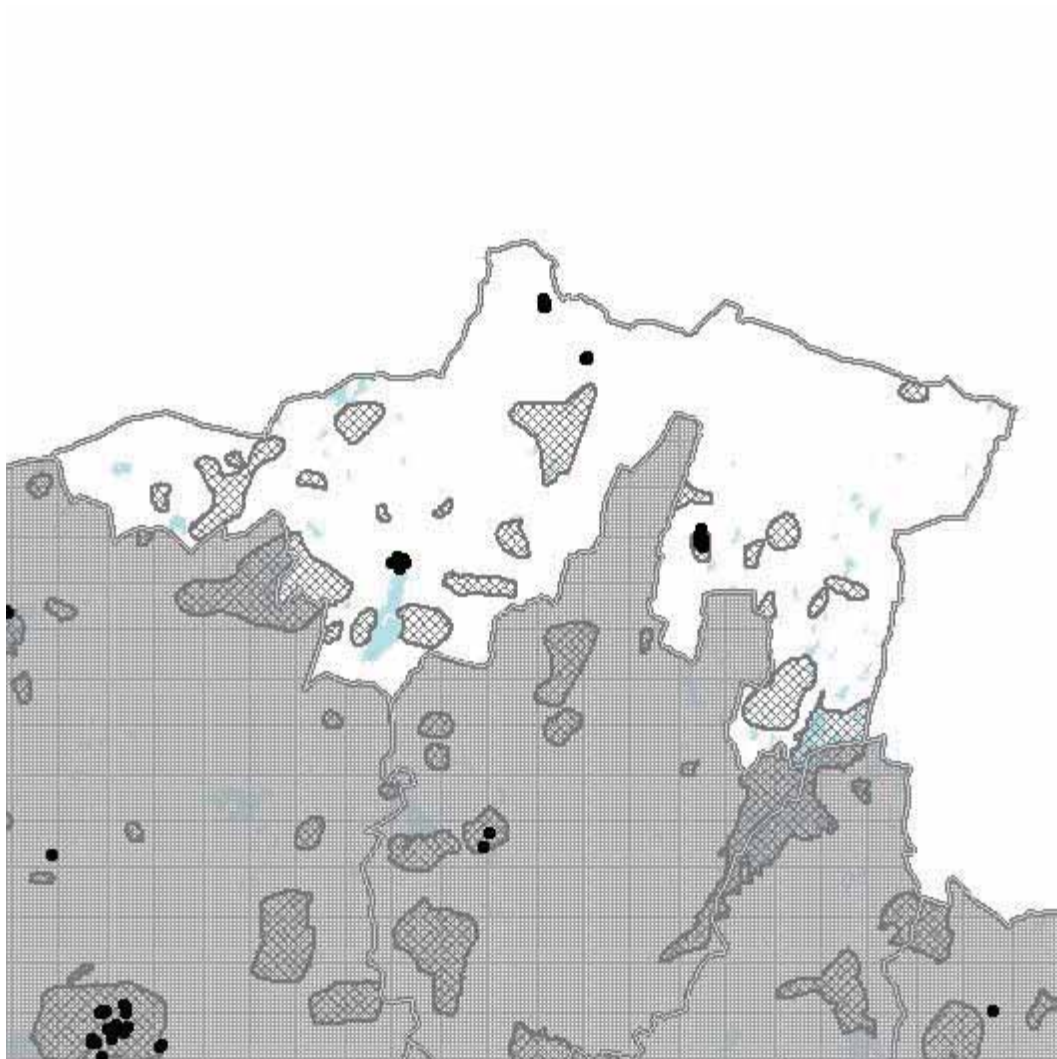

Osby

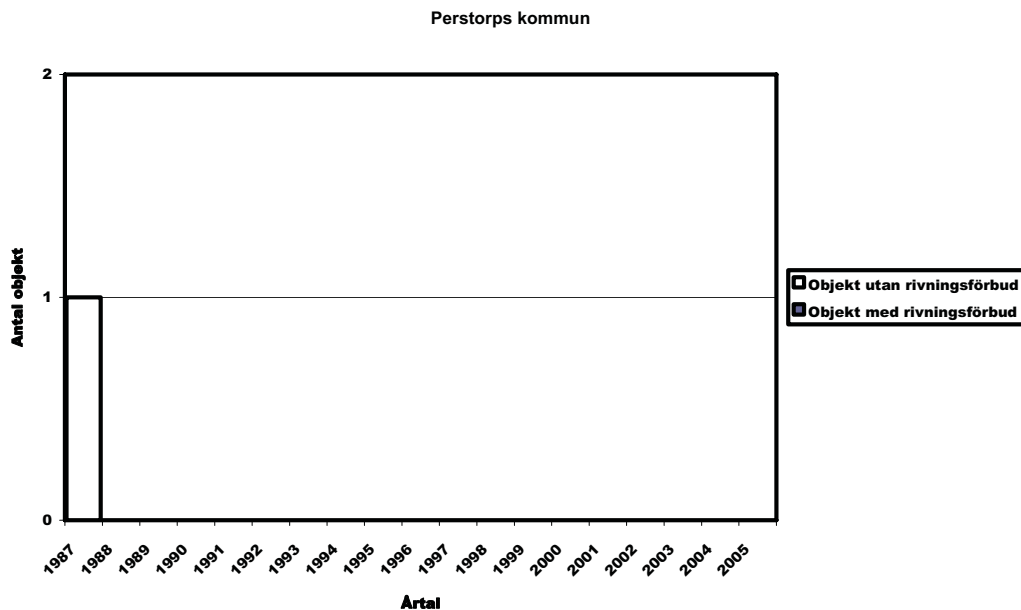
I Osby kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser fördelade på bebyggelsen i stenbrottet i Hægghult, kyrkbyn Loshult samt de centrala delarna i tätorten Osby. En områdesbestämmelse finns för gårdsmiljön Gungekulla, en av länets få regleringar på ren landsbygd. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort i absoluta tal och högt i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 27 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Detta förklaras av objekten i Hægghult samt att det i kommunen finns flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av större och mindre insatser under hela perioden. Antalet rivningsförbud är 6 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av en inventering från år 1997.

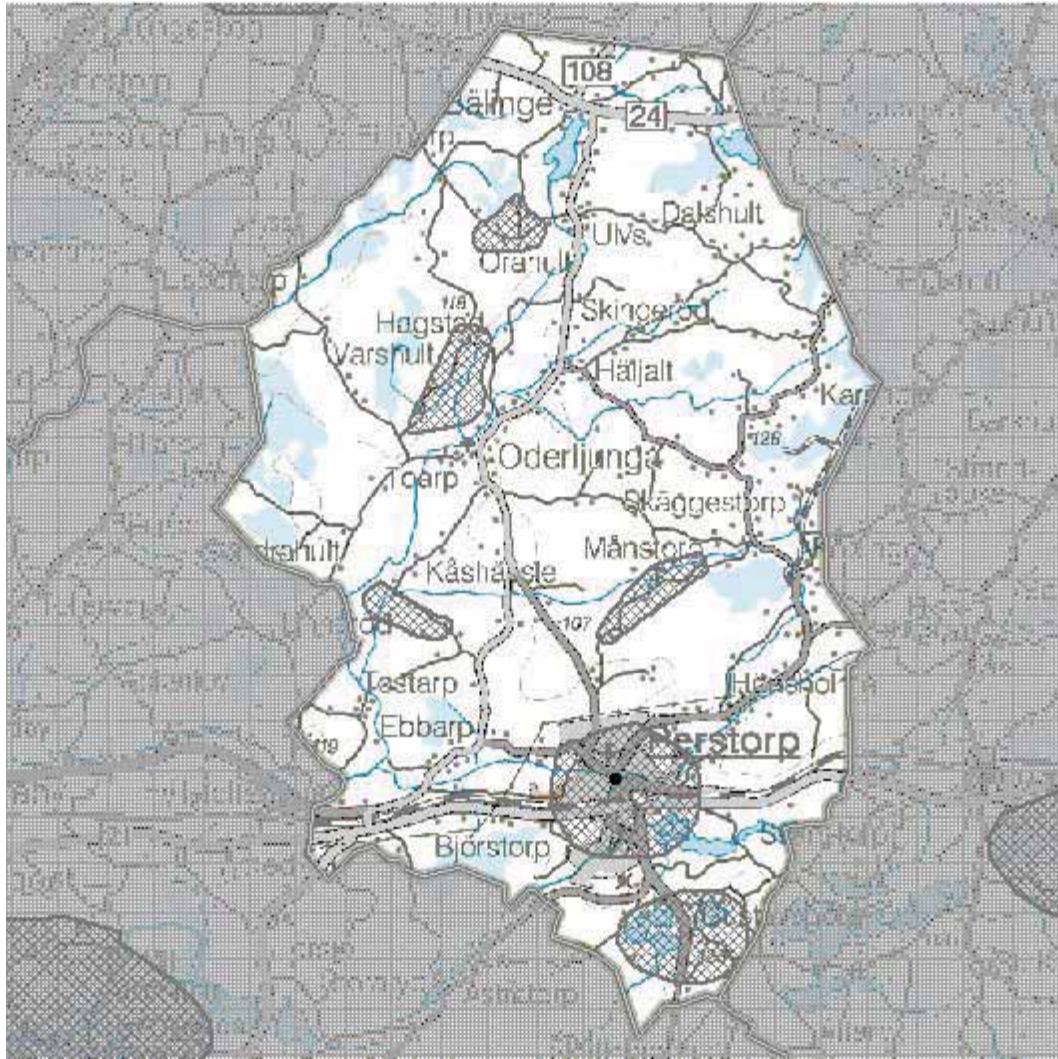
På grund av tekniska svårigheter har denna kartbild inte kunnat färdigställas.

Perstorp

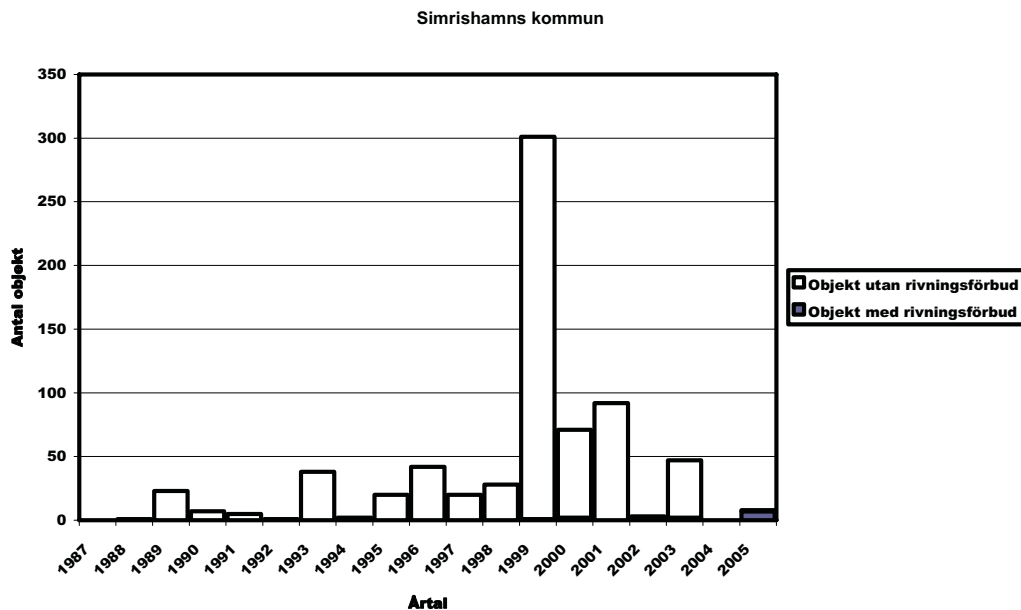

I Perstorps kommun finns det objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser i tätorten Perstorp. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Objektet ligger inom ett område som är utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av en insats under år 1987. Antalet rivningsförbud är 0 st. Kommunens underlag utgörs av en inventering från år 1977.

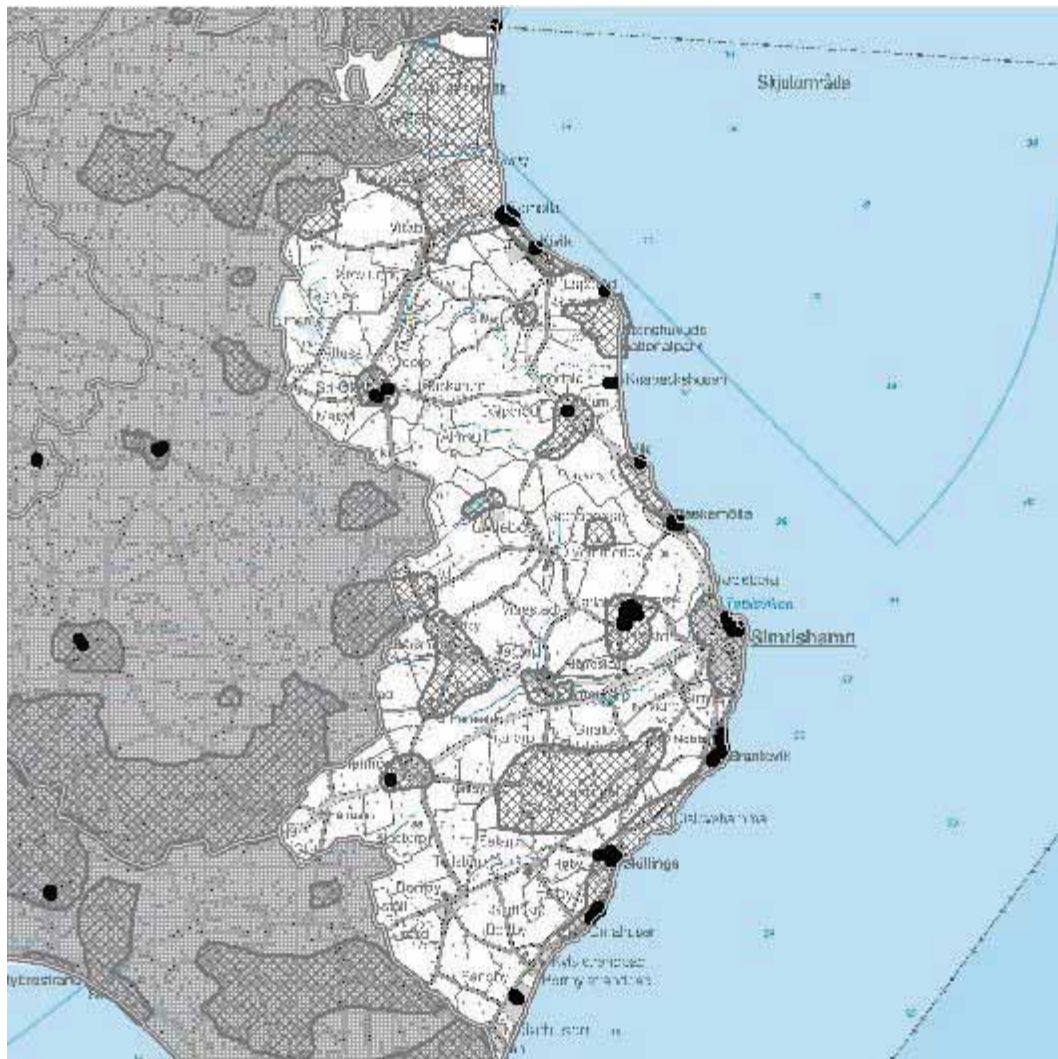

Simrishamn

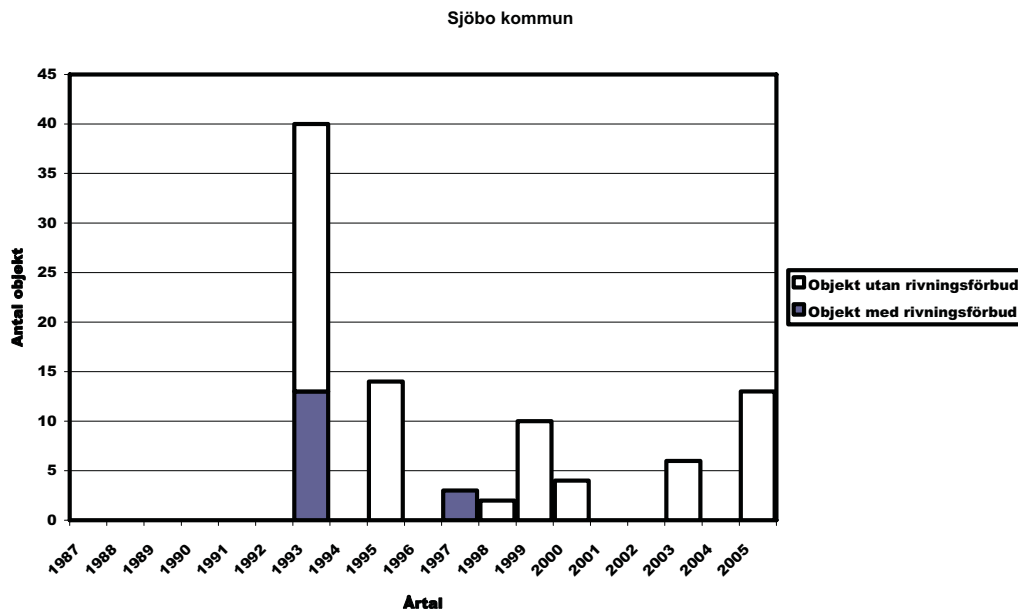

I Simrishamns kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser spridda på flera platser i kommunen. Större koncentrationer av objekt finns huvudsakligen i fiskelägena och kyrkbyn Gladsax och staden Simrishamn. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 94 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av större insatser under flertalet av åren samt av en stor insats under 1999. Antalet rivningsförbud är 12 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort i absoluta tal men lågt procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av flera inventeringar från 1970-, 1980- och 1990-tal. OBS! I Simrishamn kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

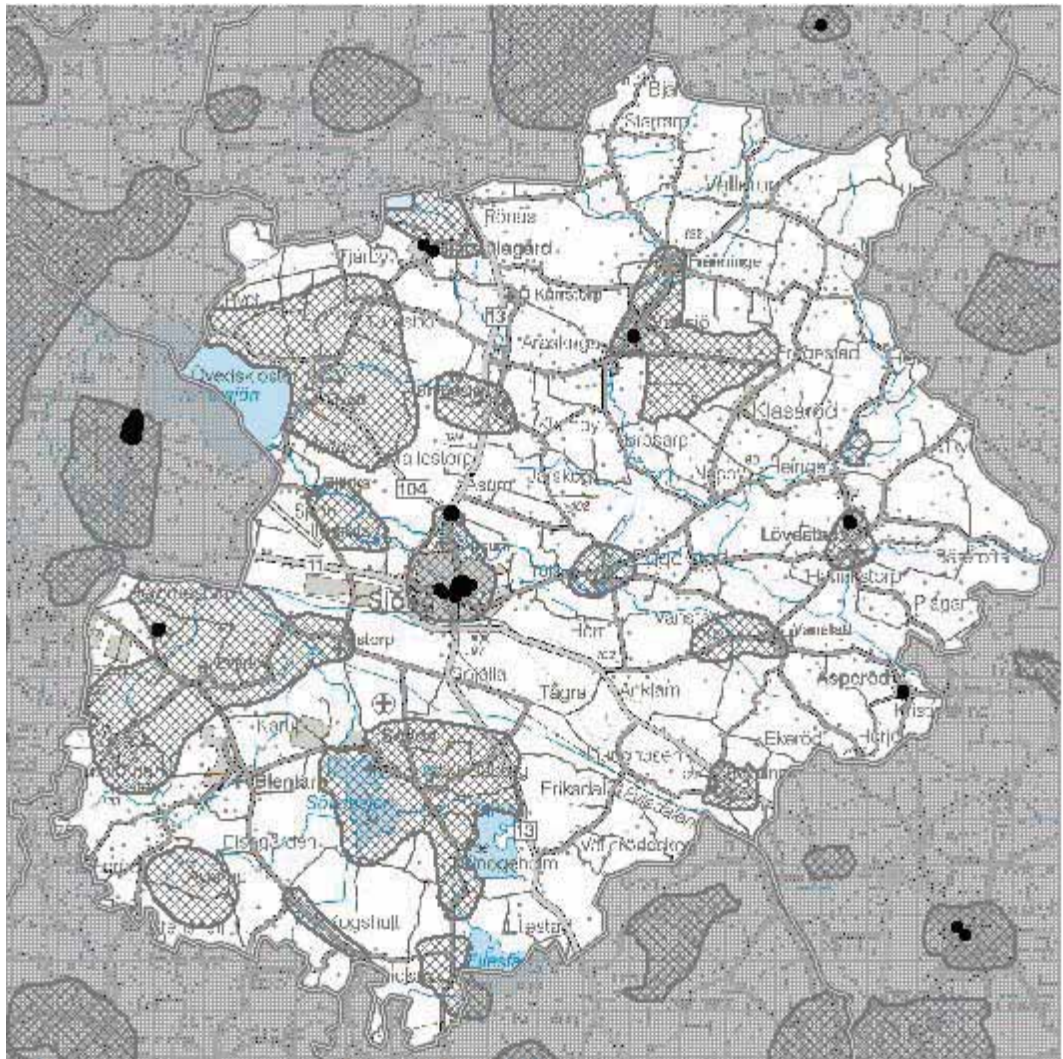

Sjöbo

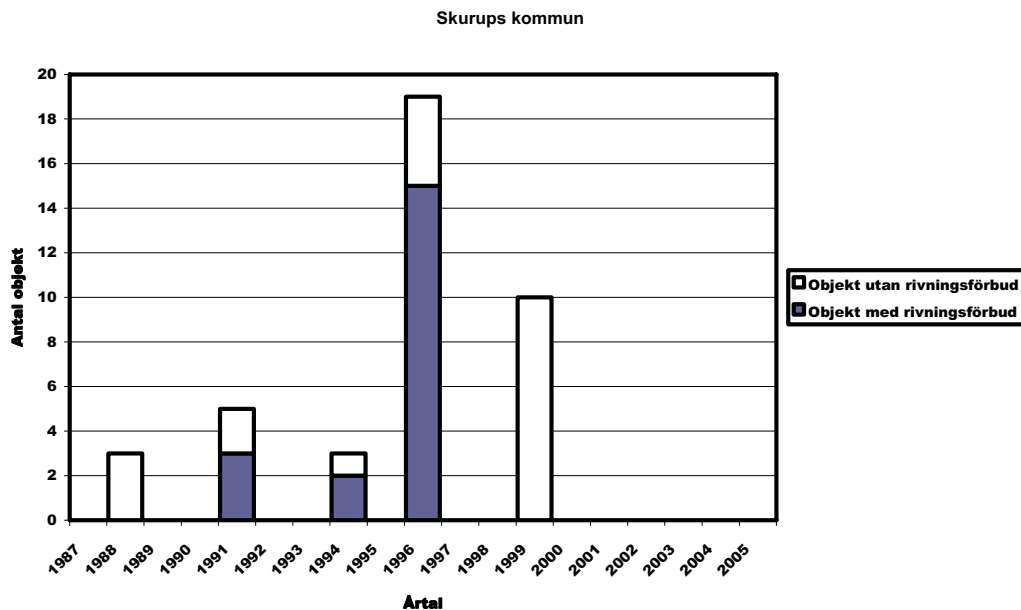

I Sjöbo kommun är de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser koncentrerade till ett antal kvarter i tätorten Sjöbo samt till ett litet antal objekt Bjärsjölagård, Vollsjö, Lövestad och Äsperöd. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort i absoluta tal och högt i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 92 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen ett flertal områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av en stor insats under år 1993 och därefter av mindre insatser. Antalet rivningsförbud är 16 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av några inventeringar från 1970-talet.

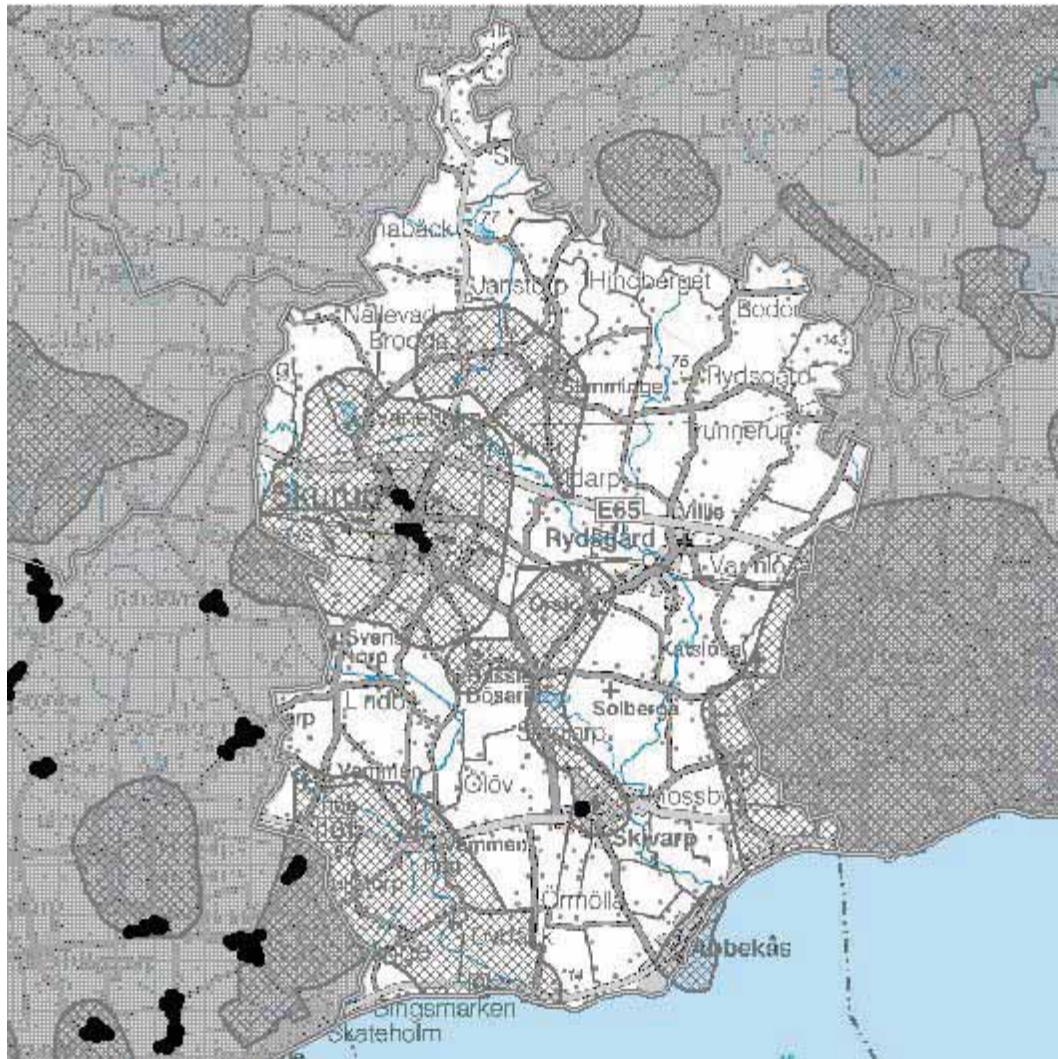

Skurup

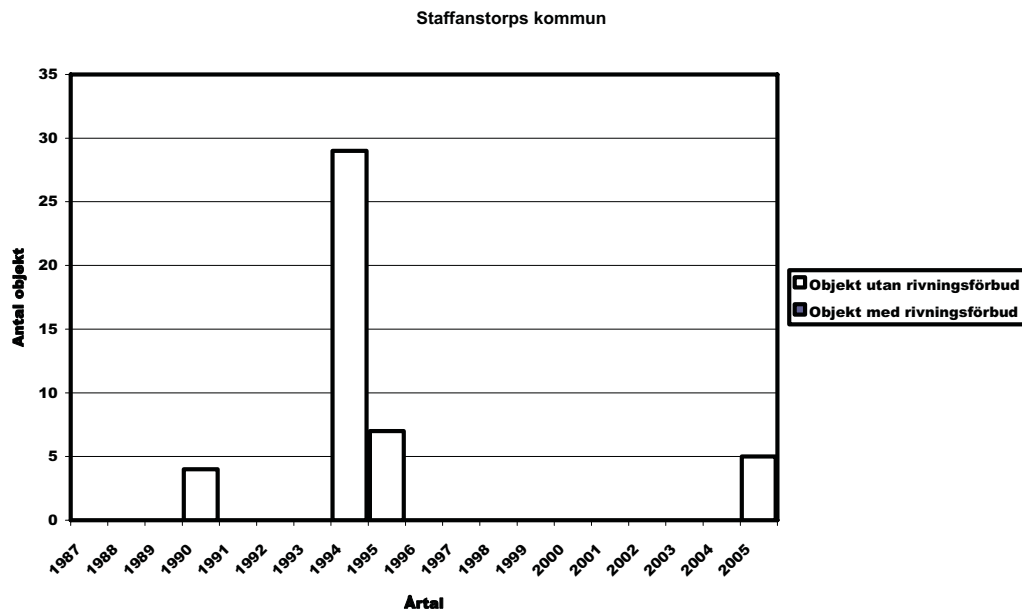

I Skurups kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på två platser, i tätorterna Skurup och Skivarp. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 100 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av insatser av varierande storlek främst under 1990-talet. De senaste fem åren har ingen bevarandereglering gjorts. Antalet rivningsförbud är 20 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort i absoluta tal och högt procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av en inventering från 1977.

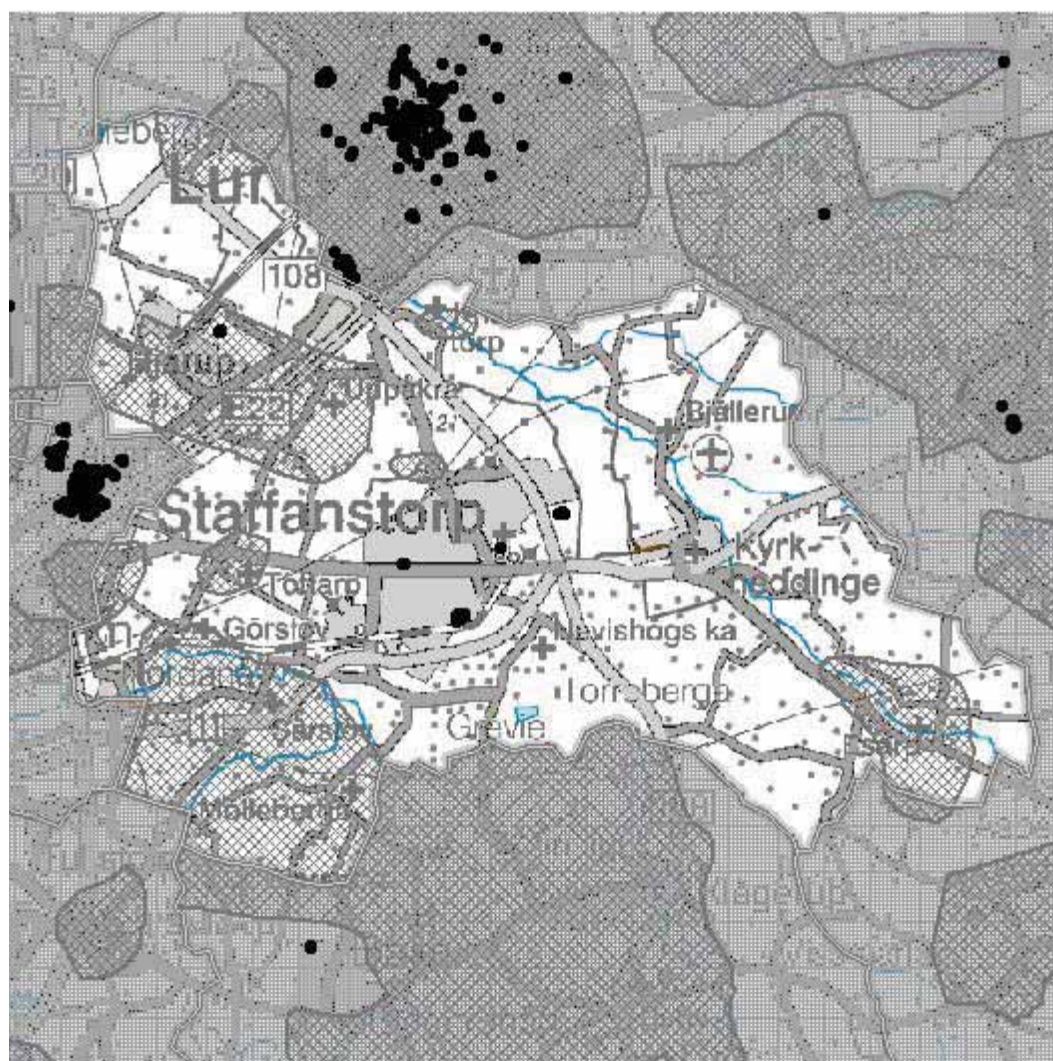

Staffanstorp

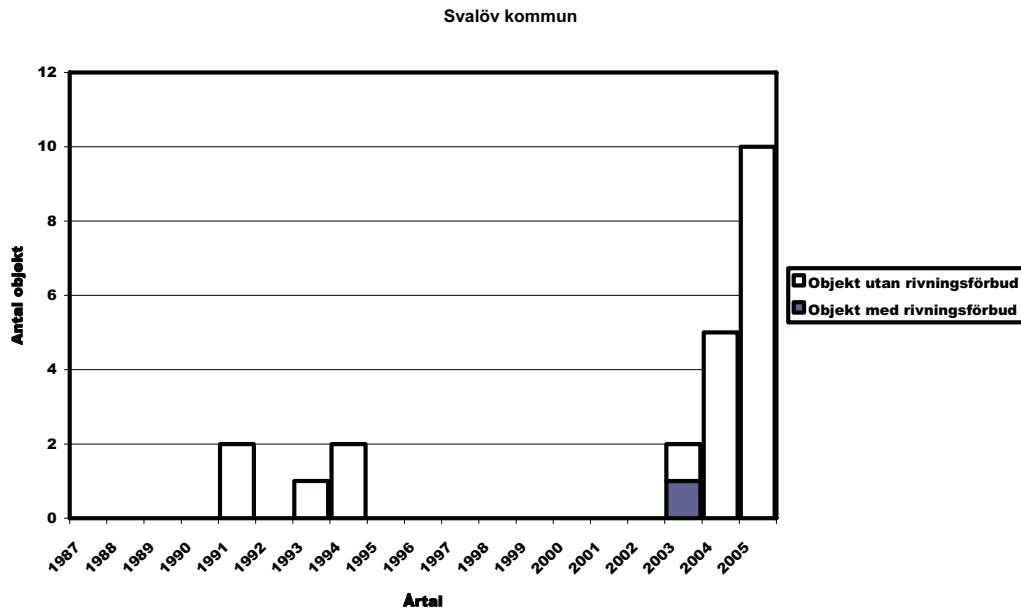

I Staffanstorps kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser i tätorten Staffanstorp samt ett litet antal objekt i Hjärup. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt medelstort både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger bara ca 10 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Detta förklaras av att tätorten Staffanstorp inte ingår i detta samt att det i kommunen finns några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av små insatser under några år samt av större insats under 1994. Antalet rivningsförbud är 0 st. vilket i relation till Skånes kommuner är lågt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av inventering och bevarandeplan från år 1995.

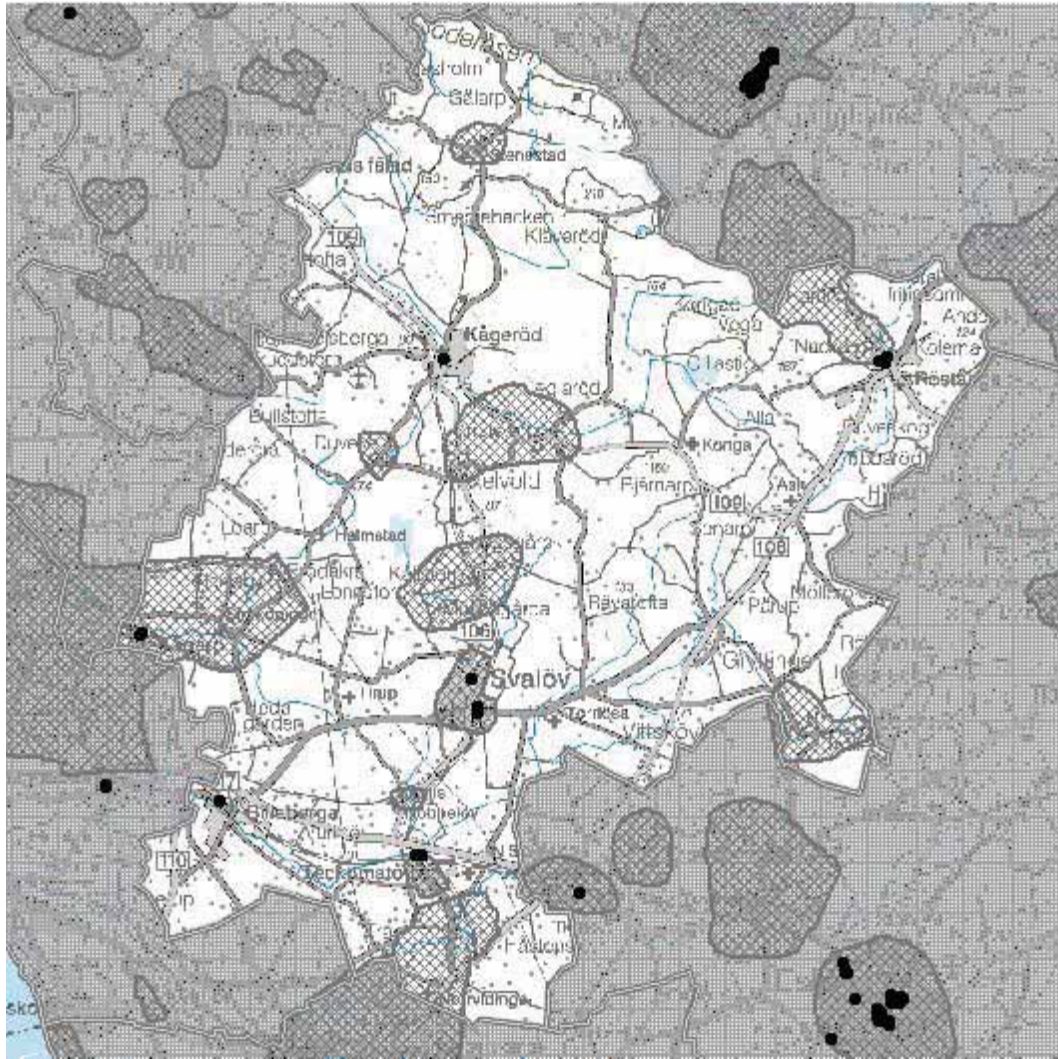

Svalöv

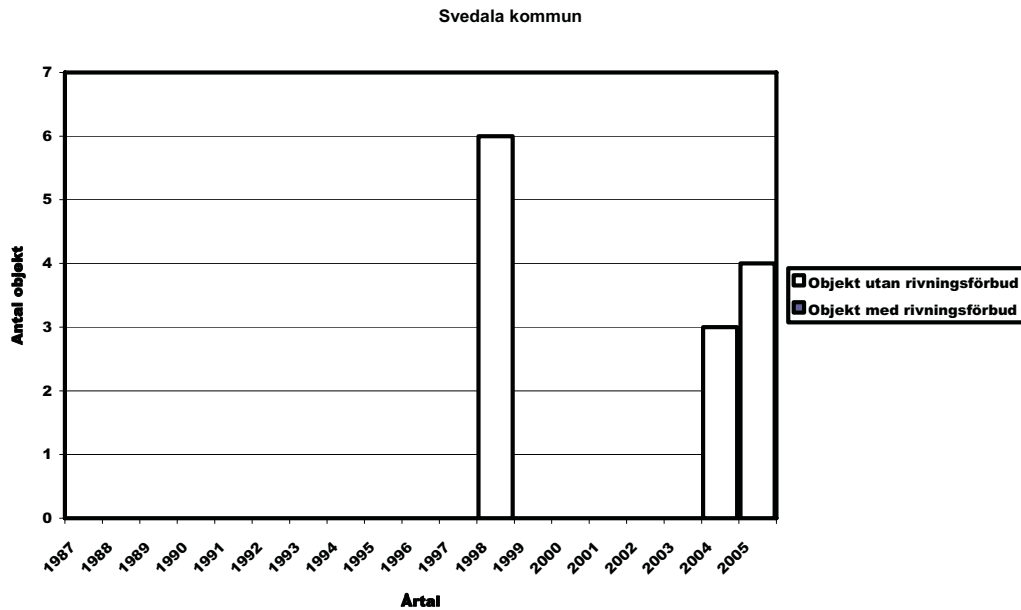

I Svalövs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser spridda på 6 orter. Det gäller få eller enstaka objekt utom i stationssamhället Teckomatorp där det finns ett tiotal. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 23 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Detta förklaras av att avgränsningarna för områdena Teckomatorp och Söderåsen-Skärålid utesluter de objekt som reglerats där. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av små insatser under 1991, 1993 och 1994 samt av större insatser under de tre senaste åren. Antalet rivningsförbud är 1 st. vilket i relation till Skånes kommuner är lågt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av en inventering från 1985.

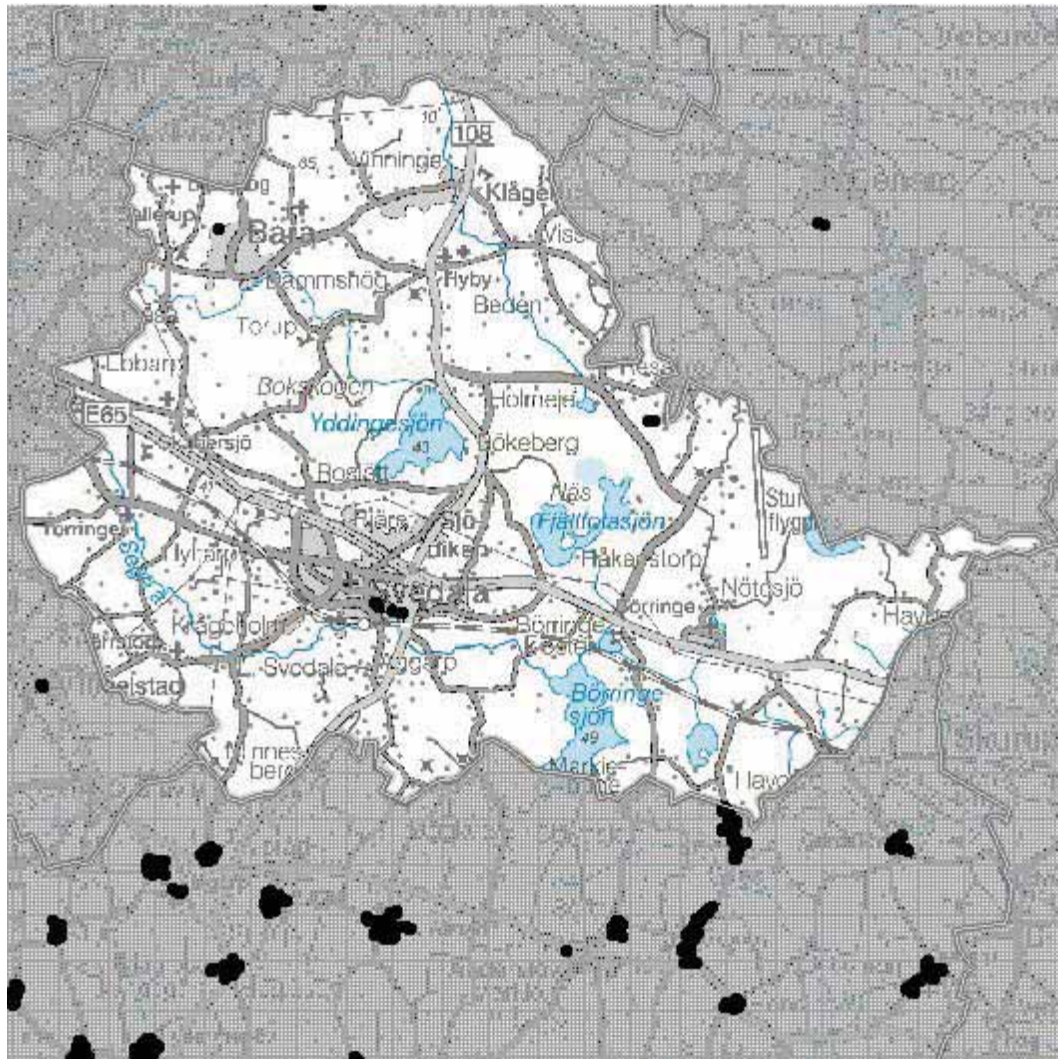

Svedala

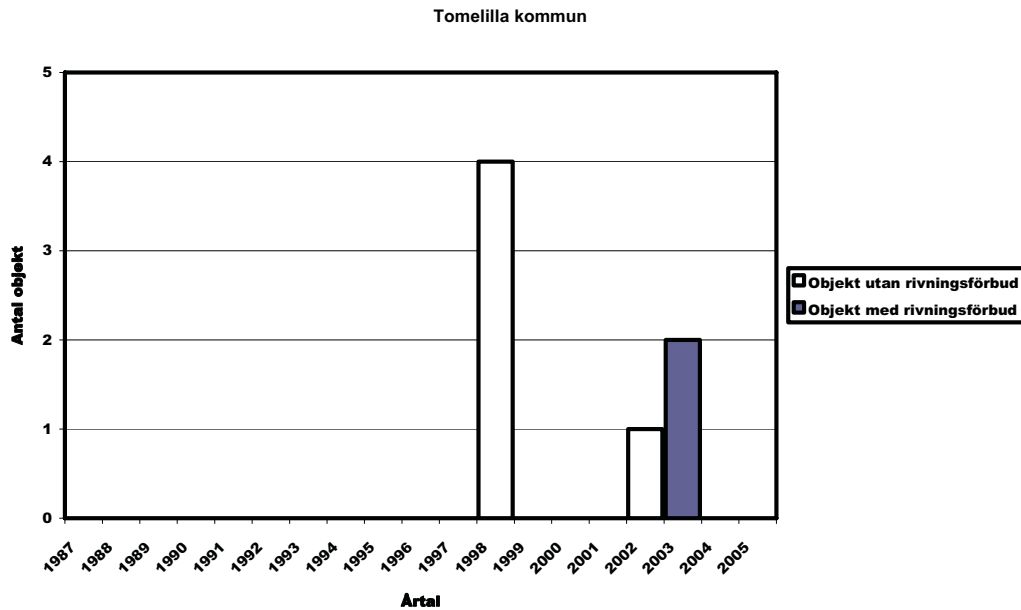

I Svedala kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på tre platser. Flest objekt finns i tätorten Svedala. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 70 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av insatser under 1998 samt av insats under de två senaste åren. Antalet rivningsförbud är 0 st. vilket i relation till Skånes kommuner är lågt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av inventeringar från 1970-, 1980- och 1990-tal.

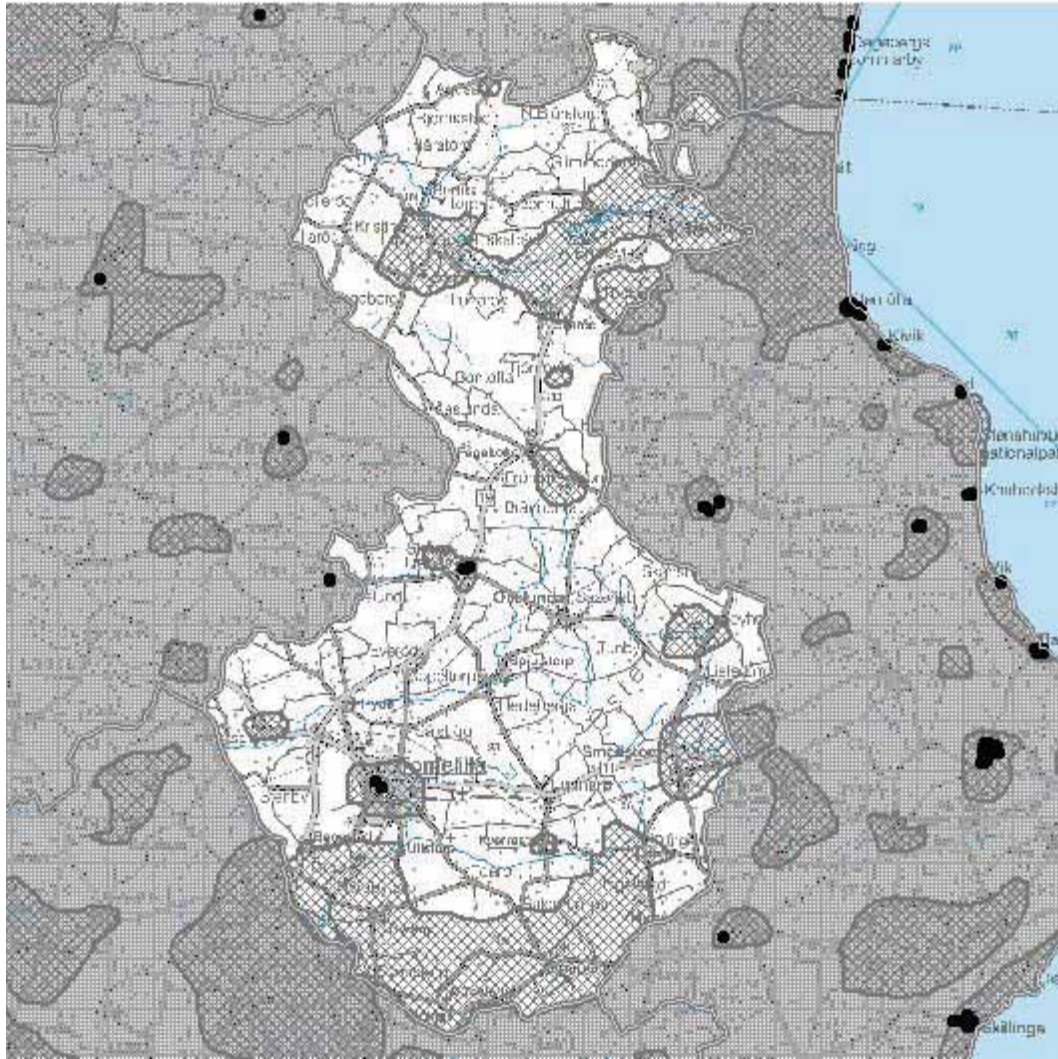
Tomelilla

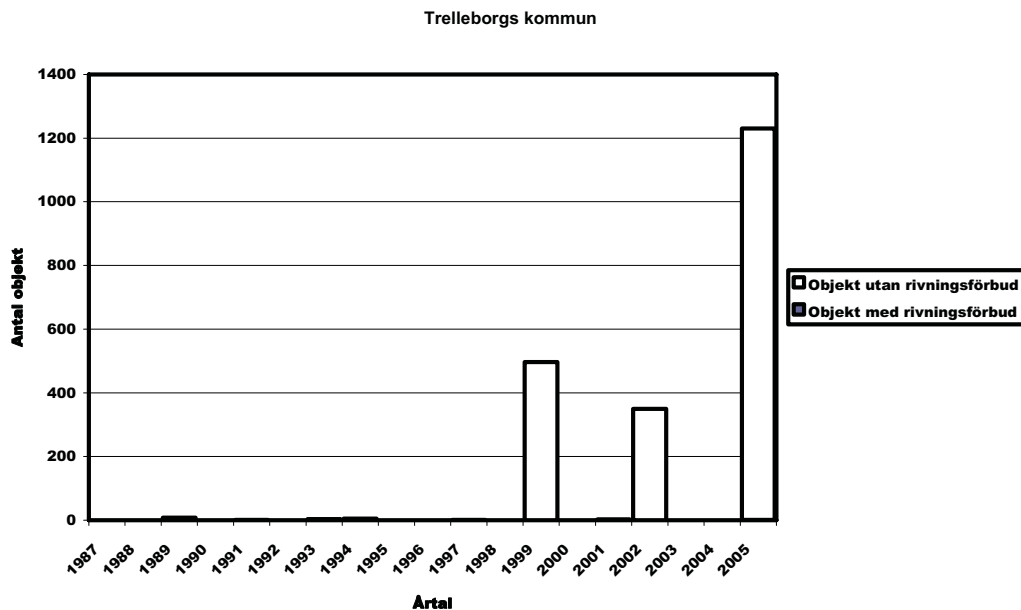
I Tomelilla kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på två platser. Det finns fem objekt i Skåne Tranås och två i centralorten Tomelilla. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 100 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av mindre insatser under 1998, 2002 och 2003. Antalet rivningsförbud är 2 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort i absoluta tal och högt procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av flera inventeringar från 1970- och 1980-talen samt ett kulturmiljöprogram från år 1999.

OBS! I Tomelilla kommun kan finnas bevaranderegleringar införda före 1987.

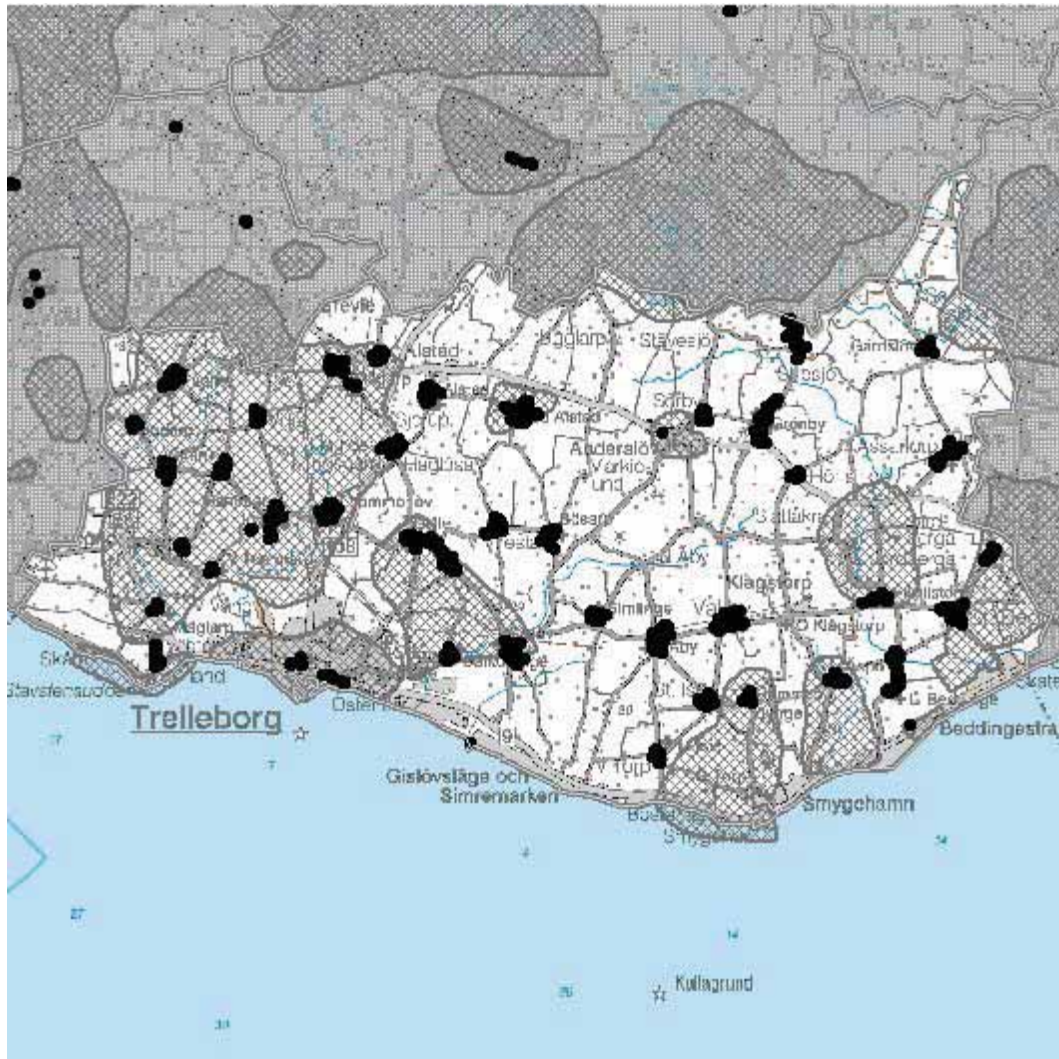
Trelleborg

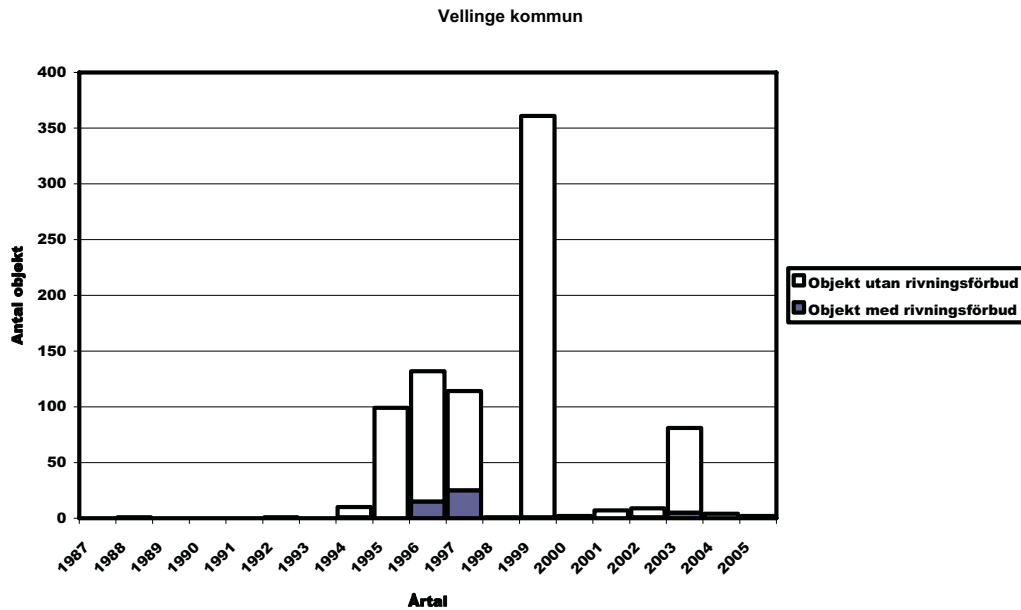
I Trelleborgs kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på hela 42 platser. Det rör sig om ett relativt stort antal objekt på flertalet platser, undantaget är tätorten Trelleborg med ca 15 objekt. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 53 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Detta förklaras av att kommunen reglerat ett stort antal objekt både inom och utom sådana områden. Det finns i kommunen två områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av små insatser under några år samt av tre mycket stora insatser under 1999, 2002 och 2005. Antalet rivningsförbud är 16 st. vilket i relation till Skånes kommuner är medelstort i absoluta tal och lågt procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av inventeringar och bevarandeplaner från 1970-, 1980- och 1990-tal.

OBS! I Trelleborg kan finnas bevaranderegleringar införda före 1987.

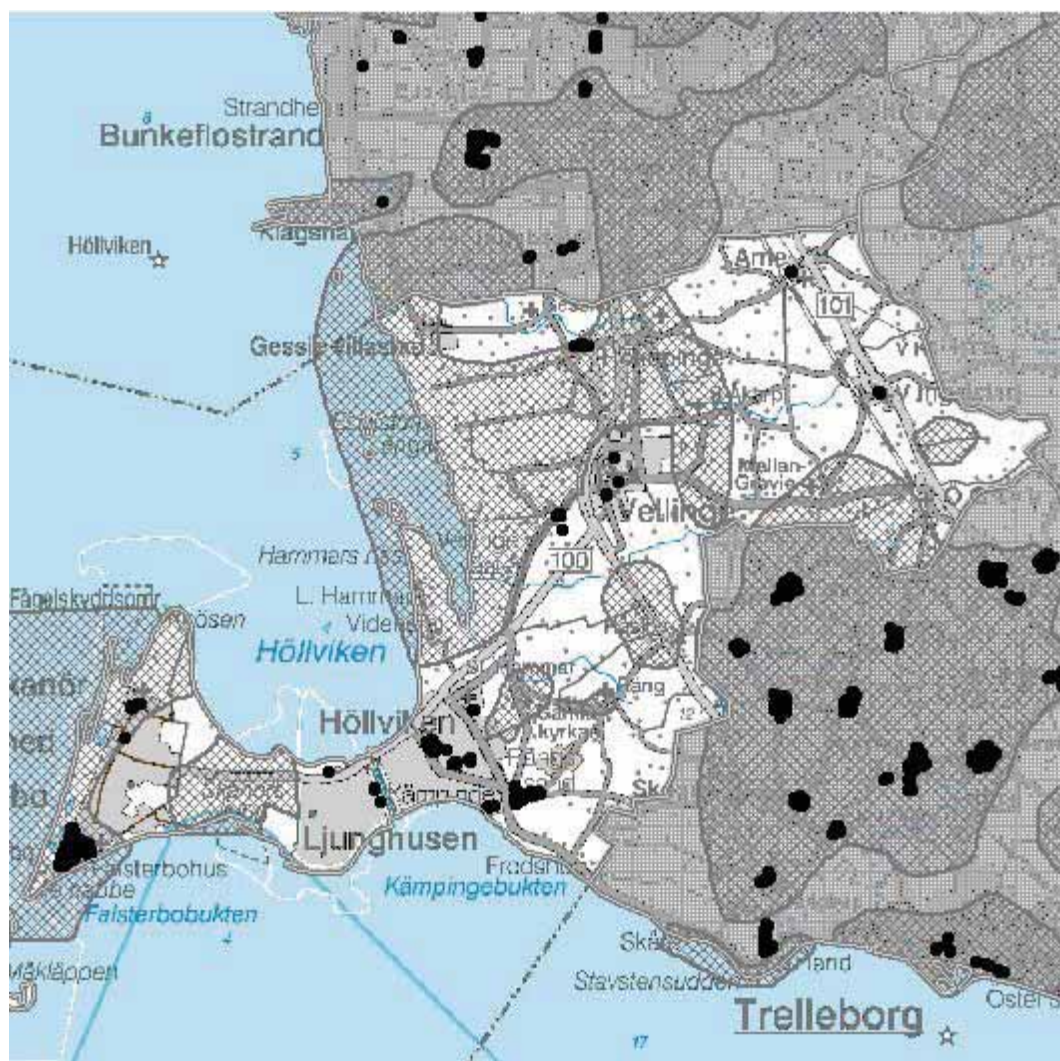
Vellinge

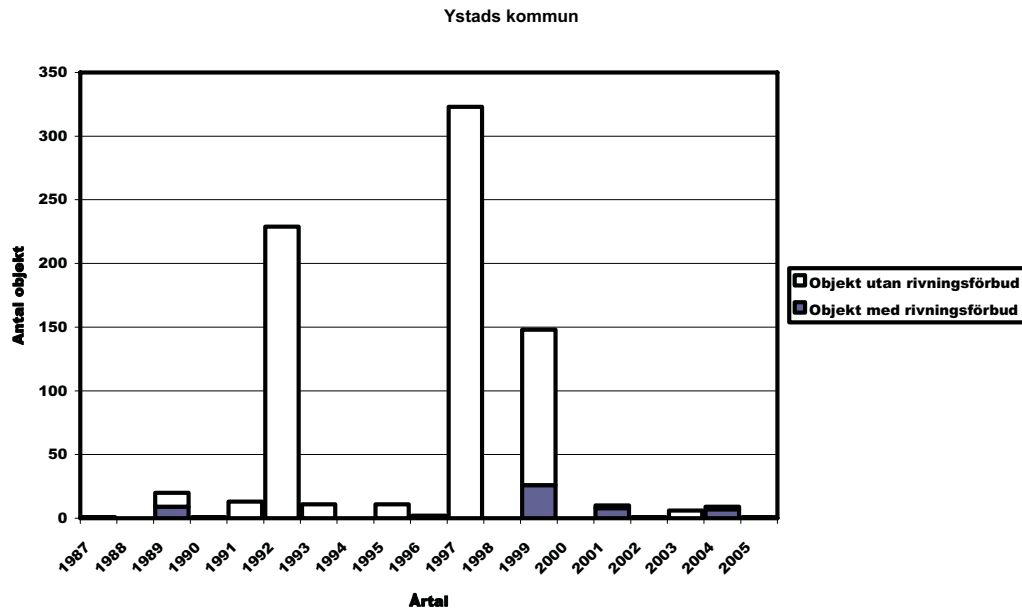
I Vellinge kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på ca tio orter. Till antalet är de flest i Skanör, Falsterbo och Höllviken, mer enstaka i Vellinge och övriga orter. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 54 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Detta förklaras av att Höllviken och Ljunghusen inte ingår i sådant område samt att det i kommunen finns några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av insatser under hela perioden samt av större insatser under 1995, 1996, 1997, 1999 samt 2003. Antalet rivningsförbud är 52 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt i absoluta tal och medelstort procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av en inventering från 1980 samt bevarandeplaner från år 1999 och 2005.

OBS! I Vellinge kommun kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

Ystad

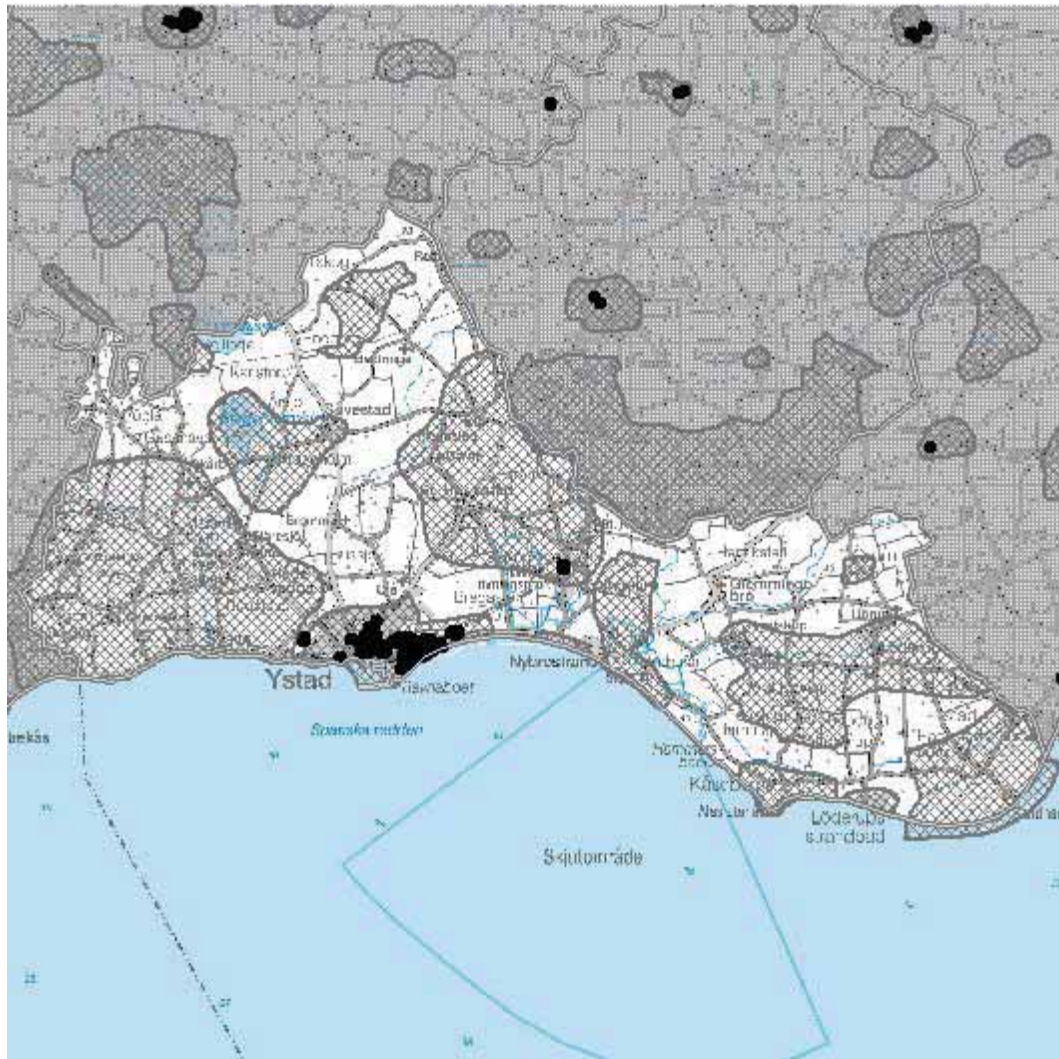

I Ystads kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på två platser, Ystad och Köpingsbro. I stort sett samtliga objekt finns i tätorten Ystad, endast ca 10 i Köpingsbro. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger alla utom 3 st. inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

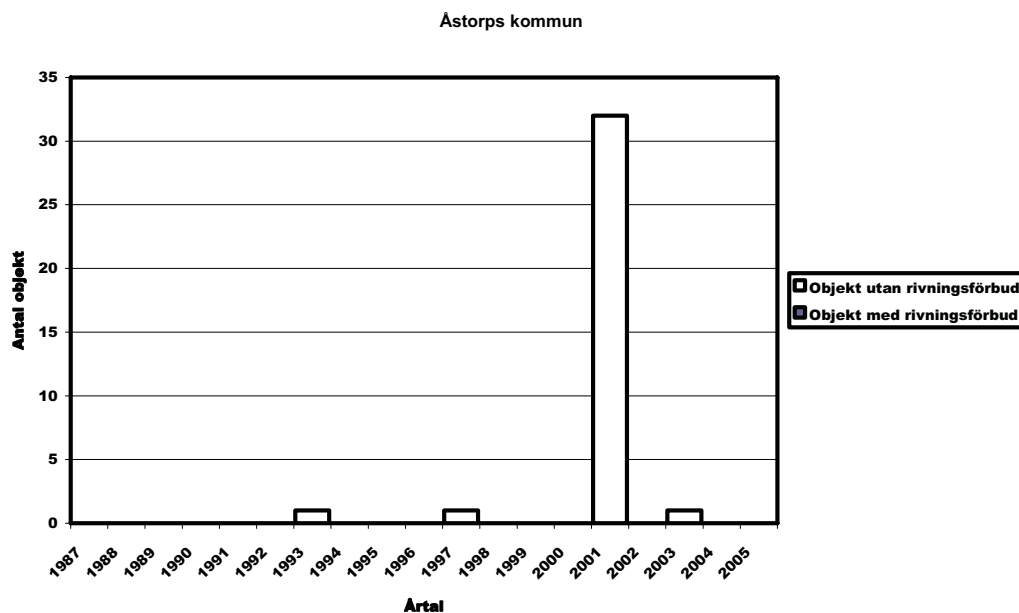
Bevarandeplaneringen är kontinuerlig och består av insatser under hela perioden samt av större insatser under 1992, 1997 och 1999. Antalet rivningsförbud är 52 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt i absoluta tal och lågt procentuellt sett.

Kommunens underlag utgörs av inventeringar från 1970-talet.

OBS! I Ystad kan finnas betydande bevaranderegleringar införda före 1987.

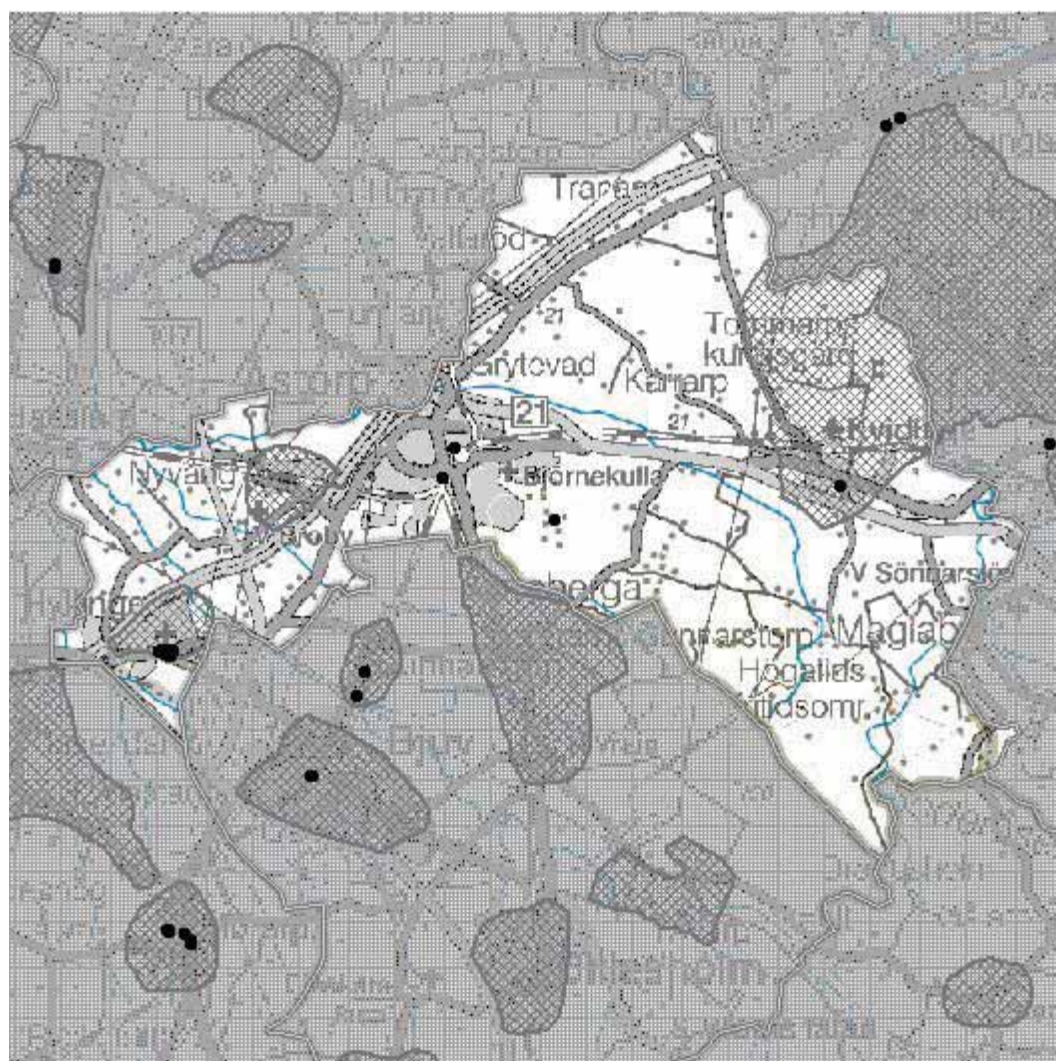

Åstorp

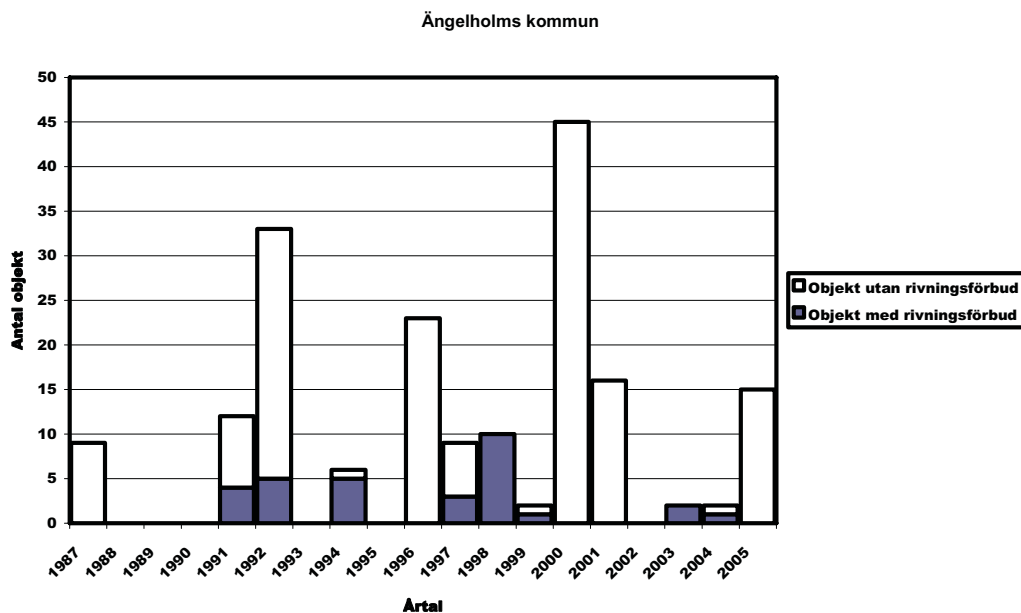

I Åstorps kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på fyra platser. Till antalet är de flest i tätorten Hyllinge, på övriga platser är det enstaka objekt. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt i absoluta tal och medelstort i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 94 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen ett område i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av mindre insatser under åren 1993, 1997 och 2003 samt av en större insats under 2001. Antalet rivningsförbud är 0 st. vilket i relation till Skånes kommuner är lågt i absoluta tal och lågt procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av en bevarandeplan för Nyvång från 1982.

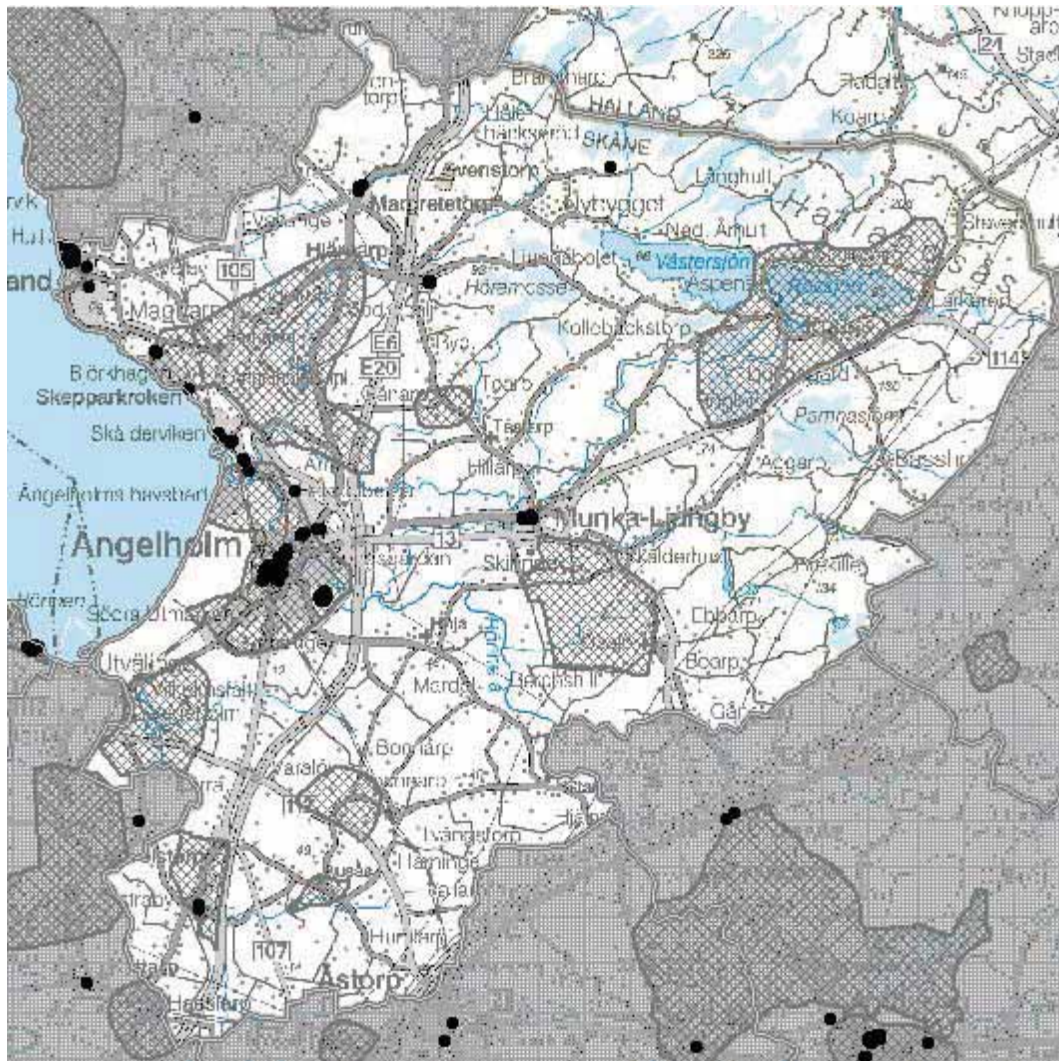
Ängelholm

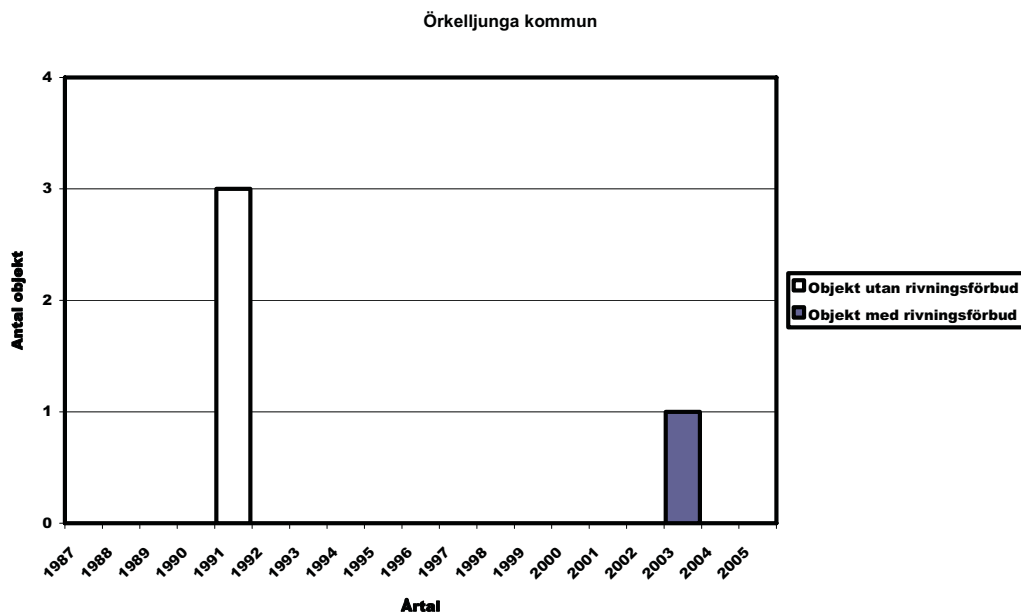
I Ängelholms kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser på 10-talet orter i kommunen. Tyngdpunkten ligger i centrala Ängelholm men flera objekt finns också i ett villaområde utanför stadskärnan samt i Vejbystrand. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt högt i absoluta tal och medelstort i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger ca 70 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen några områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är varierande men kontinuerlig och består av insatser under hela perioden samt av större insatser under 1992, 1996 och 2000. Antalet rivningsförbud är 54 st. vilket i relation till Skånes kommuner är högt både i absoluta tal och procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av flera inventeringar och bevarandeplaner från 1970- och 1980-tal.

OBS! I Ängelholm kan finnas bevaranderegleringar införda före 1987.

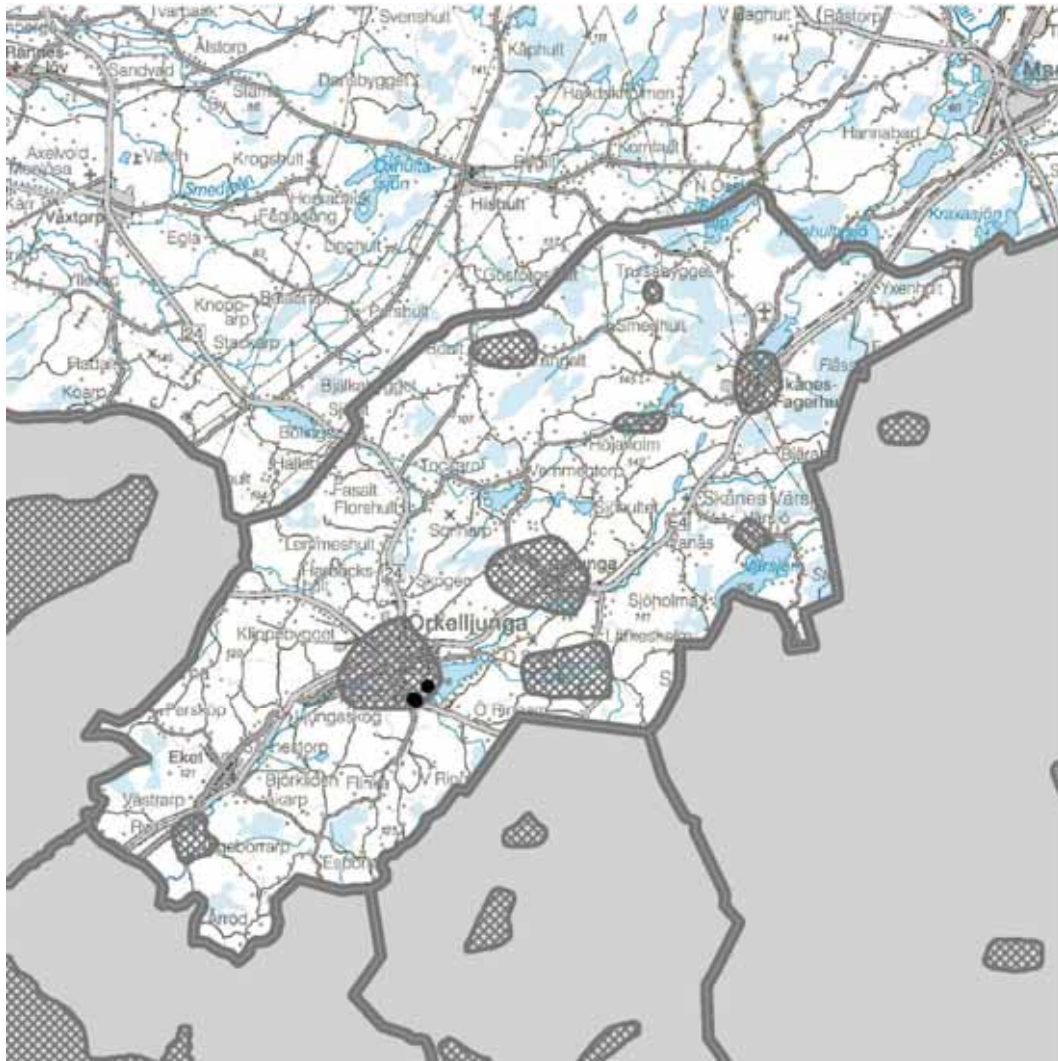

Örkelljunga

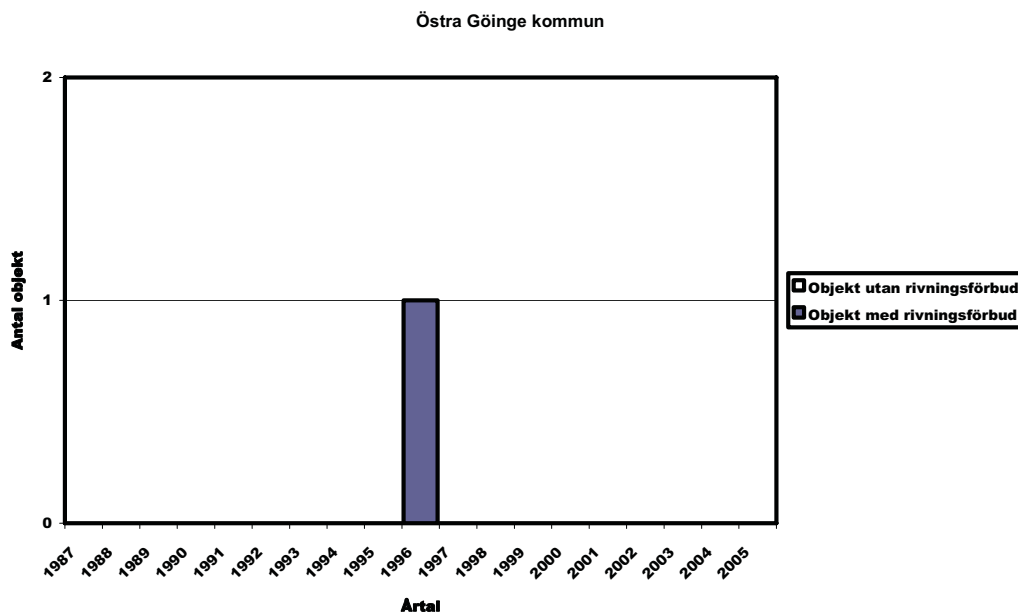

I Örkelljunga kommun finns de objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser samtliga i tätorten Örkelljunga. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 100 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av mindre insatser under 1991 och 2003. Antalet rivningsförbud är 1 st. vilket i relation till Skånes kommuner är lågt i absoluta tal och medelstort procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av ett flertal inventeringar och bevarandeplaner från 1980- och 1990-tal.

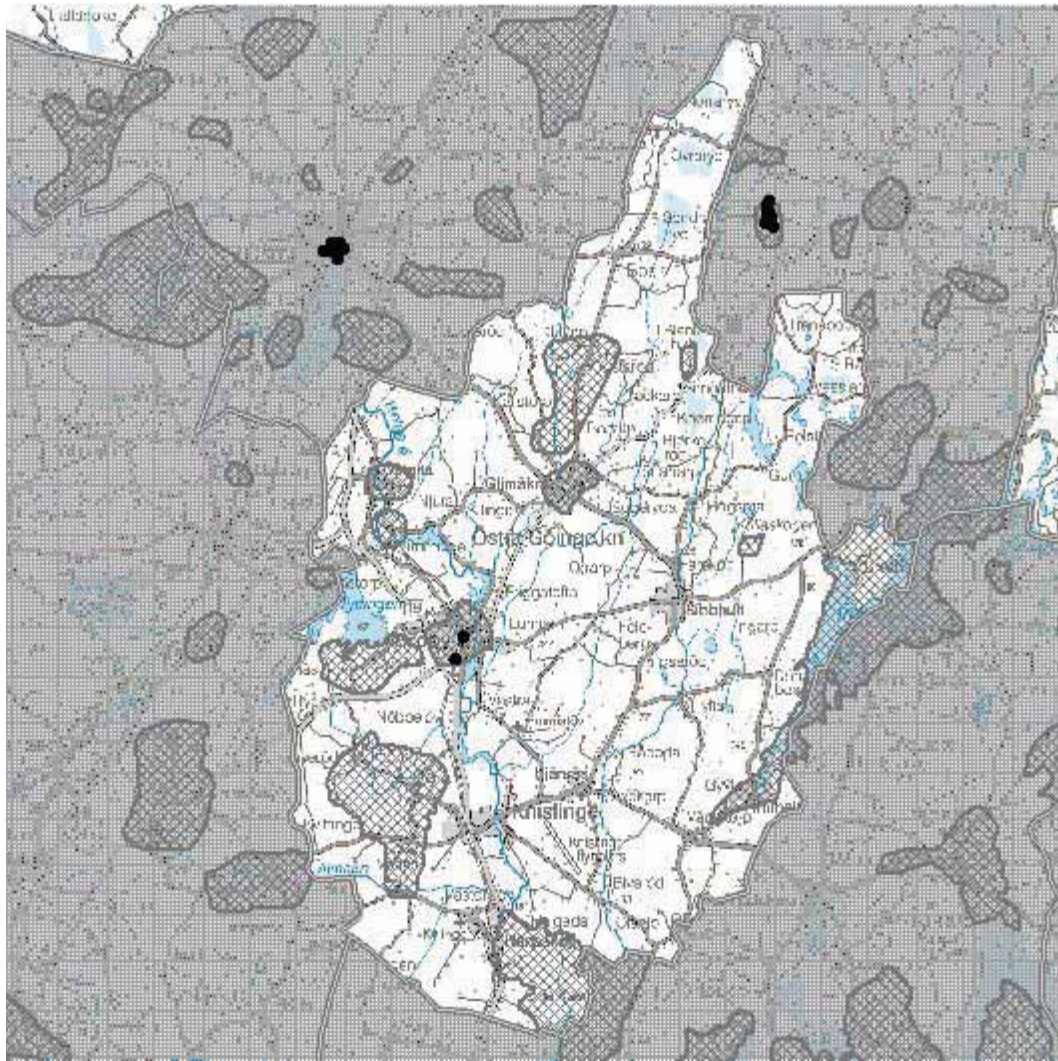

Östra Göinge

I Östra Göinge kommun finns det objekt som getts skydds- eller varsamhetsbestämmelser i tätorten Broby. I förhållande till övriga kommuner i Skåne är antalet objekt lågt både i absoluta tal och i relation till antalet invånare i kommunen. Av objekten ligger 100 % inom områden som är utpekade i det regionala kulturmiljöprogrammet. Det finns i kommunen flera områden i det regionala kulturmiljöprogrammet där kommunen inte reglerat något objekt.

Bevarandeplaneringen är inte kontinuerlig utan består av en mindre insats under 1996. Antalet rivningsförbud är 1 st. vilket i relation till Skånes kommuner är lågt i absoluta tal och högt procentuellt sett. Kommunens underlag utgörs av ett flertal inventeringar och bevarandeplaner från 1980-talet.

Rapportserien Skåne i utveckling
ISSN 1402-3393

- 2006:1 Coach i socialt arbete och i dialogcouching. *Samhällsbyggnadsavdelningen*
- 2006:2 Barn, miljö och hälsa 2006. *Strategiavdelningen*
- 2006:3 Arkeologi i vägprocessen. Ett pilotprojekt i Skåne för bättre planeringsunderlag. *Miljöavdelningen*
- 2006:4 Jämställdhetsstrategi. *Strategiavdelningen*
- 2006:5 Plattform för statlig samverkan – strategiska insatser för en hållbar regional utveckling i Skåne. *Strategiavdelningen*
- 2006:6 Planeringsunderlag för utbyggnad av stora vindkraftsanläggningar på land. *Samhällsbyggnadsavdelningen*
- 2006:7 Sydhavsvind – Planeringsunderlag för utbyggnad av stora vindkraftsanläggningar till havs i Kalmar, Blekinge, Skåne, Hallands och Västra Götalands län samt därutån inom Sveriges ekonomiska zon. *Samhällsbyggnadsavdelningen*
- 2006:8 Hushållning med åkermark? *Strategiavdelningen*

Detta är en rapport om projektet Räkna Q vars målsättning varit att kartlägga de objekt, vanligtvis byggnader, som getts bestämmelser om varsamhet och skydd för kulturvärden i detaljplaner och områdesbestämmelser i kommunerna i Skåne län mellan åren 1987 och 2005. Syftet med projektet har varit att få en samlad bild av hur många sådana objekt det finns och var de är belägna samt att analysera och sprida denna bild.

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Östra Boulevarden 62 A, 291 86 Kristianstad
Kungsgatan 13, 205 15 Malmö
Tel 044/040-25 20 00, Fax 044/040-25 21 10
Epost lansstyrelsen@m.lst.se
www.m.lst.se

www.m.lst.se